

NR 2, 2012
50 kr

Brand

Brandtal

REDAKTIONEN TIPSAR

Det putsas på fasaderna i Biskopsgården. Men annars händer det inte så mycket. I alla fall inte från kommunalpolitikernas sida. När Göteborg ska växa och rustas upp är det innerstan som åsyftas. Inte miljonprogramsförorterna.

Ska något hända måste det komma från förortsborna själva. Och det gjorde det. En nedläggningshotad folkhögskola ockuperades. Vilket blev startskottet på förortsrörelsen Pantrarna. De har börjat förändra Biskopsgården själva. Underifrån.

Till första maj har Pantrarna lyckats få över själva Bobby Seale, grundaren av Svarta Pantrarna, att tala på första maj. En generation pantrar för vidare sin kunskap till en annan.

Nu görs en dokumentärfilm om Pantrarna, ”Do not treat us as animals”. Filmen görs ideelt, läs på Pantrarnas hemsida hur du kan hjälpa till att stödja produktionen.

Vi intervjuar förortskämparna här i Brand: Pantrarna i Biskopsgården, Megafonen i Husby, Linje19 i södra Stockholm och kämpande lärare i Angered.

pantrarna.wordpress.com

KLYFTAN

DELAD KUNSKAP DELAD STAD

Klasser och klasser. Vi tar oss an den svåra uppgiften att diskutera båda. Om klassegregeringen i skolan. Om klassernas rum, i klassrummet och staden som ett delat rum för klasserna. Skolan och boendet är två områden där de ökade klassklyftorna och klassamhället blir allt mer synbart utanför arbetsplatserna.

Med det ”fria” skolvalet, privatskolor, konkursutsättning och partnerskap mellan företag och universitet har marknaden med stormsteg klivit in i utbildningsväsendet. Utbildningen ska knytas till näringslivsintressen och organiseras i enlighet med arbetslinjen, medan kunskapsidealen getts en underordnad betydelse. Denna tendens kan vi bara bryta genom att aktivt ta del i vad vi lär oss och hur, innanför och utanför skolorna. Platsen för utbildningen är något vi menar inte ska nedvärderas.

Segregeringen i skolan och i staden hänger tätt samman. I och med det fria skolvalet har en kamp om elever, nu sedda som ”kunder” påbörjats. Skolorna i miljonprogramsområdena drabbas av en elevflykt och läggs ner. Resursstarka och studiemotiverade elever flyttas av sina föräldrar till några få skolor. Får en skola dåligt rykte (läs: attraherar fel målgrupp) försvinner finansieringen med elevflytten. Det har ökat segregationen elever emellan. Den geografiska kartan ritas om och istället för att förbättra alla skolor genom tillskjutna resurser ska skolorna konkurrera med varandra.

Vårt andra tema i detta nummer är den delade staden, om klassegregeringen i staden. Vi går på djupet med begrepp som ofta används slarvigt – gentrifiering och förslumning – för att se vad som finns bakom dem. Hur kan man motverka den marknadsstyrda stadsplaneringen? Och vilka möjligheter finns det att bedriva ett stadsdelsmotstånd i miljonprogrammens förorter?

Bild: Anja-Lisa Rudka och Linn Ahlgren

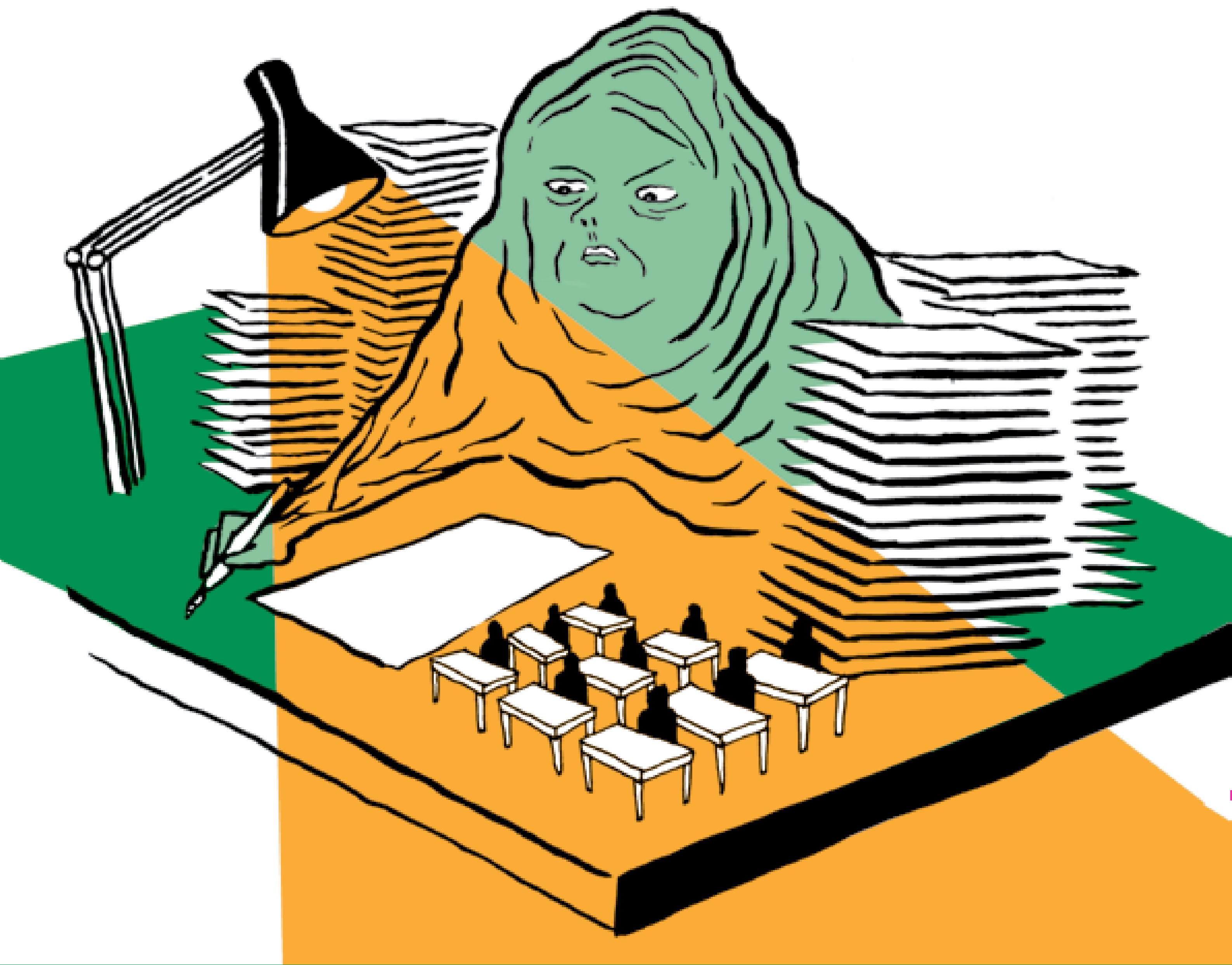
För tredje året i rad hålls den Anarkistiska bokmässan i Stockholm. I år blir den fetare än någonsin och flyttar till Skarpnäcks kulturhus, klassisk Linje17-mark. Mässan hålls 16 juni, en heldag med böcker, böcker, böcker, pamfletter och en massa nya patchar för din crustjacka. Och så givetvis föredrag, internationella gäster, band. På Skarpnäcks egna sociala center, Sputnik, blir det även barnverksamhet. Dagen avslutas på Torpet Orhem med soft häng.

Dagen efter mässan börjar nästa stora händelse, även den i Stockholm: för första gången hålls ett internationellt No Border-läger den 17-24 juni i Sverige. Migrantaktivister från hela Europa kommer komma för möten, diskussioner och aktioner. Sverige har en aktiv roll i utformandet av EUs flyktingpolitik, därför är det inte mer än rätt att vi tar kampen hit.

EUs gränser löper ju rakt igenom våra samhällen. Arrangörerna skriver i sitt upprop: ”Gränser drabbar oss alla, men de drabbar oss olika beroende av genus, klass och etnicitet. Statens kontroller och våld sker inte bara vid gränsområden utan också på flygplatser, hamnar, tunnelbanor, arbetsplatser, sjukhus, skolor, gator och torg. Den sprider sig som en gas i luften vi andas och blir en del av vår vardag”.

Givetvis kommer Brand dra sitt strå till stacken. Vi planerar att tillsammans med No Border utkomma med ett temanummer, Gränsfaran, till lägret.

anarchistbookfairsweden.se
noborderstockholm.org

HUR GÅR DET, KARIN ARVIDSON, FÖRSKOLLÄRARE I STOCKHOLM

LEKTIONER UTAN PLAN

Hur är det att arbeta som lärare?
Det är stressigt och man går omkring med en konstant känsla av otillräcklighet. Men man fortsätter för att det också är kreativt och givande.

Vilket politiskt syfte verkar skolan finnas till för?
I de lägre åldrarna där jag arbetar är det i huvudsak tre syften vad jag kan se. En förvaringsinstitution, en institution för att uppfostra och socialisera in medborgare i samhället och i sista hand att utbilda nya arbetare.

Vilka huvudkonflikter möter du och skulle vilja se kamp inom rörande utbildning innanför skolan?
Klassernas storlekar är en huvudfråga för mig. Det går inte att se till att alla elever når kunskapskraven eller att kunna tillgodose allas behov socialt i för stora barngrupper. En annan är den ökade administrativa börda som lagts på oss lärare. Vi ska redan i första klass ge eleverna skriftliga omdömen på om de når upp till kunskapskraven i alla ämnen samt dokumentera elevutveckling och elevbedömning. Våra tematiska planeringar ska i förhand skrivas ned och ges ut till elever och föräldrar. Utöver detta tillkommer all övrig rapportering kring elevfrånvaro, åtgärdsprogram, IUP, veckobrev, händelseblad och så vidare. Detta har såklart inneburit att tiden till att planera och utveckla lektioner har minskat då tiden vi får betalt för att arbeta inte räcker till. Det enda man själv kan sålla bort är just planeringstiden. Att så outgrundligt ha en tilltro till att allt ska finnas dokumenterat, utan att ställa sig frågande till vad detta ger eleverna i slutändan, är för mig en galen felprioritering. I slutändan innebär det sämre planerade lektioner och en risk att genom de skriftliga omdömena ge eleverna ett minskat självförtroende och en press.

Samira Ariadad
Bild: Anna Ehrlemark

Tema Utbildning sid. 12 – 40

HUR GÅR DET, EMILIA ERIXON FRÅN NÄTVERKET LINJEN NITTON

DEN GEMENSAMMA FÖRORTEN

Varför bildades Linje 19?
Efter valet 2010 fick vi upp ögonen för behovet av lokal organisering i vårt område. Vi insåg bland annat att det var många som röstat på Sverigedemokraterna (till exempel 8 procent i Hagsätra) och det var något vi reagerade på. Utifrån tanken om att fördomar växer när vi isolerar oss från varandra bestämde vi oss för att försöka skapa en lokal gemenskap i de förorter där vi bor. Vi ville också kunna spendera mer tid i området och inte alltid behöva åka in till stan för att utöva politik eller roa oss. Vi upptäckte att vi var några stycken som kände till varandra och hade samma idé och tänkte att vi kunde bygga vidare på det. De som var med i början var från Bandhagen, Högdalen, Rågsved och Hagsätra så det föll sig "naturligt" att det blev vårt upptagningsområde.

Från början var vi en ganska liten grupp som träffades och pratade om vad som var på gång i området. Vi började planera en temadag om områdets historia och aktuella frågor. I samband med det så fick vi veta att Fria Teatern i Högdalen hade fått indraget stöd och många av oss gick med i kampen för att bevara teatern. Tillsammans med andra människor från orten skapade vi Fria Teaterns Vänner. Temadagen blev aldrig av men mycket av det vi ville göra fick istället utlopp genom de stödcaféer som vi hade på teatern under hela våren 2011. Sedan dess har det rullat på med olika grejer vi engagerat oss i.

Vilka är de viktigaste frågorna i ert bostadsområde?
Det finns några olika saker som passar in under det som brukar kallas "gemensamma tillgångar" – det som vi alla äger via stat eller kommun. I vårt område pågår en gentrifieringsprocess som för tillfället är starkast i Högdalen. Där finns förslag på att centrumet ska byggas om för att öka den kommersiella verksamheten och antalet bostadsrätter. Vi har ju inte riktigt samma uppfattning om vad vi vill med vårt område: vi vill att det ska finnas hyresrätter med rimliga hyror, ett rikt kulturliv, sociala mötesplatser och natur. Just nu är det fem sakfrågor som är aktuella i vårt område. Det är frågor som berör utförsäljning och privatisering av allmännyttan (i skrivande stund har vi ställts inför faktumet att ett bestånd av allmännyttans bostäder i Hagsätra har sålts till Ikano och därmed privatiserats bakom lykta dörrar), sen har vi kampen för Fria Teatern i Högdalen (att den ska få vara kvar och få pengar att driva sin verksamhet), vidare har vi också utförsäljningen av simhallen i Högdalen samt bebyggelsen av småhus i naturområdet nedanför Rågsved och området runt sjön Magelungen. Samt att det finns en risk att ungdomsmottagningen i Rågsved kommer att läggas ner.

Vad är det för folk som har gått med?
Det är folk i olika åldrar som bor runt om i hela Vantör. Många träffades genom Fria Teaterns Vänner och andra har kommit med genom att vi arbetat med kampanjen Rätt att bo. På senare tid har folk börjat hitta oss på Facebook eller varit på någon av våra aktiviteter och på så vis blivit intresserade av att komma på möte.

Vad gör ni nu för aktiviteter?
En gång i månaden har vi något som vi kallar Folkcafé på Fria Teatern i Högdalen. På dessa caféer har vi lite olika teman. På vårt första Folkcafé arbetade vi fram en så kallad talkshop, vilket är en blandning av en talkshow och en workshop. Syftet med detta är att på ett roligt och nytt sätt försöka öka det aktiva deltagandet i rummet. Det är också några i vår grupp som är med och jobbar med pubkvällar under namnet "Salong Högdalen" på Fria Teatern. Och det som vi också just nu håller på med är att försöka organisera oss kring utförsäljningen och privatiseringen av allmännyttan i Hagsätra, då vi antagligen kommer att samarbeta med Hyresgästföreningen.

Kajsa Ekis Ekman
Bild: Anna Ehrlemark

Tema Delad stad sid. 42 – 68

I SAMMA KORRIDORER

DEN SVÅRA BALANSGÅNGEN MELLAN ATT VARA ENGAGERAD OCH DISTANSERAD LÄRARE

Hösten 2009 och första dagen på jobbet som elevassistent på ett yrkesinriktat gymnasium i Stockholm. Rummets outtalade skepsis uteblev när jag redan från början blev talad med och välkomnad. Lyssnande. För mig var det så stort, bara detta lilla att få stå kvar, att få ta plats bredvid i matsalen eller på rasterna. När vi satt ned på gården och jag fick ta del av högst personliga samtal. Självklart är platsen begränsad och min roll snarare ett hinder än ett underlättande. Bara relationen personal och elev talar om vilken ojämlikhet vi befinner oss i.

Här, i dessa salar och korridorer. Obehaget i magen att uttittad gå förbi i skolkorridorerna, kommentarerna som jag så väl känner till. Hon, det jag som då befann mig där du är, hade andra korridorers ärr djupt ned i halsgropen. Det där som de brukar sammanfatta i att "jobba med människor". Konturerna av det specifika, platsen och eleverna, försvinner i ett så generellt påstående men ändå så präglat av dess enande element att många associerar till sina egna erfarenheter. Alla samtal på kvällar jag har haft med vänner om svårigheten att nå fram och ändå orka med, att göra det man kan tills det inte går mer, ledningsproblem och struktursvårigheter. Detta ska vara ett arbete, det där härligt balanserade avvägandet mellan engagemang och distans. Som om våra tankar på en viss elev på kvällen bör utraderas. Att göra arbetet med utlärande till åtta timmars isolerade tankar som sedan bara automatiskt ska försvinna efter klockan fem. Här är vi, inslängda i en politisk institution med ledning av några som sällan har träffat dessa faktiska personer de kallar kunder.

Skolpolitikens arbetsdelning bygger paradoxalt både på en distanserad relation till eleverna, samtidigt som personalen förväntas arbeta bortanför arbetstid, vara "engagerad". Den enda lösningen har varit utbrändhet eller likgiltighet. Och vi talar förstås inte främst om elever som en homogen massa, så det gäller att anpassa sig eller försöka tvångsanpassa de som kommer dit. Som om "skärpning" är en uppmaning som bara går att säga ja eller nej till. Som om det förnuftiga samtalet utraderar bråken hemma, den tidigare nonchalansen från tidigare skolår.

Dessa korridorer ekar historielöst för mig men är ändå så välbekanta. När jag ser er blir det så nära, en igenkännbarhet som ger mig små utspridda droppar av era liv och mitt eget. Just den närheten som inte är given men som blir det när det spelar roll, i engagemangets överbryggande av distans, av ålder, av roller, plats och minnen.

Kvantitativa enkla beräkningar är som en tillbakagång för de praktiska behoven. Och "diskussionen" på personalmöten – eller i den, av några styrda, "offentligheten", ja detta hånande liberala samtal – vilka villkor sker den på? Det är uppenbart hur det inte går att tala om personaltäthet utan lärarutbildningens utformande eller platsen för skolan, vilka kommer dit, varför? Hur kan vi tala om det utlärda utan det syfte den inordnas under? "Men det är ju viktigt att vi börjar någonstans, och tar i både de små och stora frågorna" kanske någon invänder. Och alltför ofta blir vi tyvärr indragna i dessa villkorade diskussioner men gör allt vi kan för att komma bortom deras problemformuleringar och deras svar. Och här behöver vi bli fler.

Här är en plats, vår plats. Den är inte till för simpel "utlärning", den bör aldrig begränsas till en plats för ditt mottagande av mina och lärarnas ord, det vägrar vi låta den vara.

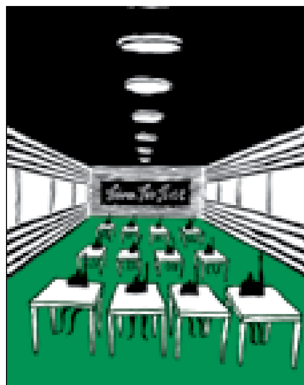

Samira Ariadad

Läs mer om utbildning på sid. 12-40

INNEHÅLL BRAND NR. 2 2012

TEMA: UTBILDNING

Vilken hets! Språkkraven på invandrare ökar men utbildningarna kortas och skärs ner. **sid. 15**

Vi behöver en skola som är samhällsutvecklande snarare än samhällsbeskrivande. **sid. 21**

Finanskrisen är spiken i kistan för entreprenörsstaden. Nu ockuperar vi ruinerna. **sid. 54**

Bokbål. Brand recenserar SCUM och Assange, Prekariatet och vapen-export, högt och lågt. **sid. 70**

INNEHÅLL

”DET ÄR SOM ETT ABC I HUR MAN SKAPAR ETT GETTO” KAMP I MILJONPROGRAMMEN SID. 63

TEMA: DELAD STAD

VAPEN

En kall aprilmorgon på Syntagma-torget i Aten, medan människor skyndar till jobbet, skjuter en pensionär sig i huvudet. På sig har han en lapp: Jag ser inget annat värdigt slut, innan jag måste börja rota i soporna efter mat. Hans brev är laddat med historiska referenser till den tyska ockupationen 1941. Mannen avslutar med en uppmaning till ungdomarna att en dag ta till vapen och hänga förrädarna på torget. Efter det skriver grekisk massmedia att han var en bortskämd produkt av det generösa pensionssystemet och att, om han ville ta livet av sig, kunde han ha gjort det utan att störa den sociala ordningen. Internationell press frågar sig: Kommer detta bli starten på ett grekiskt uppror? Men de som samlas på torget dagarna efter är få, och stämningen är frusen. Min vän säger: Jag kan inte känna, det är som om jag vore paralyserad. Det mannen hoppades på var att väcka vrede, men hans handling var desperat, sorgsen. Den spred inte upprorslusta, utan samma hopplöshet som redan ligger som ett töcken över landet och gör att demonstrationerna liknar begravningståg. Jag önskar att något kunde ske som gav hopp, som bröt paralyseringen och den allmänna känslan av att de enda utvägarna är att lämna landet eller dö.

Kajsa Ekis Ekman

OCH NU DÅ?

LEVANDE ROLLSPEL UTFORSKAR LIVET EFTER KAPITALISMEN

Det sägs att det är lättare att föreställa sig jordens undergång än kapitalismens slut. Kanske har den finans- och skuldkris som hemsökt västvärlden sedan 2008 ändrat på det. Det verkar nu finnas en faktisk möjlighet att kapitalismen skulle kunna falla på eget grepp. Dess inneboende expansionism och exploatering av arbete, energi och resurser kanske inte går att fortsätta under de materiella omständigheterna.

Vi vill reta de fantasier som väcks av den tanken genom att genomföra ett experiment. Vad händer om kapitalismen faller utan revolution? Vilka ekonomiska strukturer och system kan ersätta kapital, frihandel, delreservbanksystem och ränta? Kan vi föreställa oss ett liv efter kapitalismen? Fiktionen kommer att levas som om den vore verklig och försöker skildra det mest optimistiska resultatet av en sådan nedbrytande process.

Genom förberedande workshops och intensivt rollspel kommer vi att söka svar på hur livet kan se ut efter krisen.

Vi vill resa med er till året 2027, där samhället styrs av autonoma arbetarråd. Vilka kulturer och livsformer kan tänkas överleva och utvecklas ur kristillstånden? Vilka kunskaper blir värdefulla? Magasinet kommer i berättelsen gestalta en utbildningsenhet där deltagarna bildar varandra i de vetanden som krävs för att leva efter kapitalismen. Platsen för skildringen är inte frånkopplat det vi vill skildra – den lever redan en del av den framtid vi vill öppna upp genom att ställas inför möjligheten att få välja. Och i ett vidare perspektiv? 2027 innebär en omställning som förändrar våra praktiska horisonter och premisser. I vår värld kommer den gamla världens resurser tas om hand av samlare och hackers. Omställningen tvingar samhället att ta till vara lokala resurser. Världen krymper. Nya konflikter uppstår ur nya livsvillkor.

Det som är spännande med lajv är att det kan ge kroppsliga erfarenheter av experimentella sociala praktiker och nya former av gemenskap. Det finns exempel på lajv som experimenterat med könsroller, begärsstrukturer och samhällssystem. De senaste åren har de traditionella fantasylajven, som ofta är späckade med reaktionär estetik, blivit färre medan postapokalyps och ångpunk blivit vanligare. Ett tecken på oro, förväntan och förändring.

Om våra kroppar får upplevelser och erfarenheter av närhet, produktiv gemenskap och kollektiv makt ökar möjligheterna för att realisera framtiden nu. Vi kan vi omstöpa världen och utforska oss själva och våra relationer på nytt. Framtiden är som bekant redan här, den är bara ojämnt fördelad.

Gabriel Widing

Bild: Felicia von Zweigbergk

I höst kommer lajvare och aktivister tillsammans att testa deltagarekonomi i praktiken. Teater K tillsammans med Bergatrollens sociala center Magasinet i Nyköping bjuder in till fyra dagars lajv som ska skildra vägen över oljekrönet och genom kapitalismens kollaps.

VERKTYG

På nätet har det kommit ett gäng nya verktyg för att skriva tillsammans i gemensamma textdokument med flera datorer uppkopplade samtidigt. På piratepad.net och pad.planka.nu kan man lätt skapa egna dokument, så kallade ”paddor”. När Hemliga trädgården startade skedde planering av aktiviteter och möten över en pad. Ingen äger texten, vem som helst kan lägga till, ta bort och redigera. Under de hastigt anordnade demonstrationerna till stöd för den arabiska våren skrevs inbjudningstexter och slagord också på en pad. Vägen mellan ord och handling var kort. De idéer som delats i paddan kvällen innan manifesterades på gatorna redan dagen därpå. Efter demonstrationen utanför UD för att kräva Bildts avgång återvände många till paden för att utvärdera resultatet. Det kollektiva skrivandet kan förbinda teori och praktik. Individuella idéer och erfarenheter flödar rakt in i det ”allmänna intellektet”.

Gabriel Widing

MAKTRELATIONER
GENOM RUTAN PÅ EN BUSS

Allt åt Allas "överklassafari" till Solsidan i Nacka skapade en livlig debatt. De boende i området samt flertalet debattörer och politiker förfärades över att de boende på solsidan skulle behöva bli uttittade i sina egna hem. Någon av dem ställde den retoriska frågan: Hur skulle det se ut om man gjorde tvärtom och anordnade resor till fattiga kvarter? De menade att det skulle väcka ett ramaskri.

Den här diskussionen väcks till liv hos mig när jag på en gata i Mumbai får syn på en stor skylt. Över en något suddig bild på en kåkstad står det med stora bokstäver "Dharavi – The Biggest Slum in Asia". Vidare kan man läsa att det rör sig om fenomenet *slumturism*. Skylten tillhör en turistbyrå som arrangerar bussresor från stadens rika delar ut till Dharavi.

Det är självklart varför man i Mumbai väljer att kalla det turism och inte safari. Även om slumturism är ett laddat ord, går det inte riktigt att jämföra med ett ord som underklassafari. För en underklassafari skulle direkt associeras till en grupp privilegierade människor som betraktar den andra gruppen som djur.

Själva betraktandet genom bussfönstret måste ses i ljuset av hur resan presenteras och beskrivs. När jag besöker de olika webbsidorna för slumturerna får jag en lektion i hur maktrelationer döljs. I presentationerna av resorna blir det tydligt hur dessa syftar till att dölja de underliggande maktstrukturerna och ersätta dem med något mindre laddat. Nya ord som ska polera ytan. Hos arrangörerna går det att urskilja två trender i hur resorna paketeras i glättigt omslagspapper.

I den ena trenden försöker arrangörerna att skenbart problematisera den stereotypiska bilden av livet i slummen, många hävdar till exempel att det i själva verket inte är slumturism de ägnar sig åt. När jag mailar iväg ett antal allmänna frågor till flera olika researrangörer får jag bland annat svaret att: "om du förväntar dig extrem fattigdom och misär, kommer du att bli besviken." Den här retoriken landar ofta i slutsatser om att livet faktiskt inte alls är så hemskt i Dharavi, till exempel så äger fler och fler sina egna tvättmaskiner! Eller så nämns siffror på den ekonomiska omsättningen i området. Den här statistiken lyfts fram för att förvåna oss. Vi förväntas nämligen inte tro att det finns någon omsättning överhuvudtaget. Genom att lyfta fram att det finns tvättmaskiner och företagande skall vi kunna åka hem tryggt förvissade om att inte heller här fanns det några riktiga offer. Om de bara tog sig kragen skulle de nog kunna skaffa sig ett riktigt drägligt liv. För alla vet ju att fattigdom ska vara svältande barn med uppsvällda magar för att överhuvudtaget räknas.

Den andra trenden som man kan finna i resebeskrivningarna är betonandet av det exotiska. Främst handlar detta om att skapa en fascination för livet i Dharavi. Ett företag har till exempel döpt sin slumresa till *The Spirit of Dharavi*. Det här är en slags fetischering av västerlänningens romantiska bild av "tredje världens" kultur, som är så levande och annorlunda från vår stela och trista livsstil. Exotismen blandas i det här fallet gärna med ett par fotografier på människor sittandes bredvid hantverk i färgglada mönster, samt en uppmaning att om man vill uppleva "det riktiga Indien", då är det till Dharavi som man ska åka.

De här två sätten att beskriva slumresorna är olika, men resultatet blir ändå detsamma: analysen av makt och klass döljs bakom kulturella skillnader. Därför fungerar de som ett befästande av den existerande ordningen. För om inga konflikter finns, då behöver ju inget förändras. När ytan blir nog välpolerad syns inte allt det trasiga bakom.

Från slumturism är det inte många steg över till diskussionen om överklassafarin. Dock är det viktigt att göra en distinktion mellan de två resorna. Den största skillnaden ligger i hur resorna presenteras. I Stockholm betonade man tydligt att safarin syftade till att lyfta klassfrågor. Att helt enkelt belysa maktrelationer som alltför ofta döljs. Alltså en rak kontrast till vad som sker i presentationerna av resorna i Mumbai. Och plötsligt kan vi förstå var upprördheten hos de liberala debattörerna kommer ifrån.

Att polera ytor så till den grad att inget verkligt tycks finnas kvar är ju något som kännetecknar vårt nyliberala tidevarv i stort. Motsättningar finns inte längre, klass är något historiskt och ingen tillåts vara offer. Därför måste vi gång på gång visa att den vackra ytan just är en yta. Verkligheten är något helt annat.

Elliot Baron
Bild: Kolbeinn Karlsson

Avskolad

En skola som ska lära upp entreprenörer. En skola som blir allt mer segregerad. Var finns den politiska kampen inom utbildningsväsendet?

"Det är då inte konstigt att kunskapsklyftor mellan människor ständigt breddas i vardagslivet, har man ett arbete som bjuder ständigt nya utmaningar och läser man tidningar och böcker på fritiden drar man snart ifrån dem som har arbeten som bygger på snäva rutiner eller som inte använder fritiden till nya utmaningar. Ännu tydligare blir detta när en del kan förlänga sin kunskap med tillgång till teknologi, inte minst datorerna är ju apparater där kunskap byggts in, så att vi faktiskt har tillgång till mer än vad vi lärt oss. En central slutsats man kan dra av resonemanget blir att folkets kunskap i hög grad är avhängig 'samhällets kunskapsmässiga kvalitet' om uttrycket förlåts. Om massmedia har en god kvalitet och når många med denna kvalitet så har det stor betydelse för medborgarens kunskaper. Om lokalsamhällena drar in många i kulturella aktiviteter har det en stor betydelse för bildningen. Om en stor del av de arbeten människor lever på ger stora kunskapsmässiga utmaningar betyder detta mycket för kunskapen hos individerna. Det är till och med så att arbetets krav i hög grad är avgörande för så grundläggande färdigheter som läsförståelse. Mycket av detta handlar om politiska beslut men också andra initiativ som utvecklar samhället. Vardagslärandets villkor borde vara en del i utbildningspolitiken". (SOU 1997)

I det här numret har vi två teman: utbildning och den delade staden. Två teman vars samband blir allt tydligare i en tid av skolval, friskolor och andra skolpolitiska reformer som har lett till en alltmer segregerad stad. De blivande läkarna och juristerna behöver inte längre gå i samma klass som de som ska laga deras bilar och hämta deras sopor. Ditt framtida yrkesval bestäms allt längre ner i åldrarna. Skulle du komma på tanken att ändra dig under studiernas gång så kan du glömma det. Helst ska du veta redan när du börjar skolan vad du vill bli när blir stor. Och då är det ju väldigt praktiskt att du har ett stadigt tryck från människor omkring dig på att du väljer rätt utifrån din bakgrund. Ska du inte läsa vidare behöver du enligt Björklund inte heller lära dig så mycket om hur samhället fungerar. Ett kritiskt tänkande, en analytisk förmåga och att kunna tillgodogöra dig annat än en instruktionsmanual, är inte några av de egenskaperna som du förväntas utveckla. Utan allt du behöver kunna om du väljer ett yrkesinriktat program är det som krävs för att göra ditt jobb. Ta order, vara tyst och bita ihop. De flesta barn som börjar skolan gör det med en känsla av nyfikenhet och förväntan. En känsla som för många ganska snarts byts till en känsla av rastlöshet och misslyckande. En känsla som kommer att växa sig allt starkare under hela skoltiden i takt med att insikten om den egna positionen i samhället blir tydligare. För skolan handlar idag inte främst om kunskapsförmedling utan om social och ekonomisk reproduktion, om återskapandet av klass. Vi får där lära oss att de som driver utvecklingen framåt är entreprenörerna. De företagare som vi möter dagligen när de håller oss tillbaka genom att vi sliter ut oss i deras företag. Vi får sen lära oss att maktlösheten i demokratin och våra institutioner beror på oss själva, på vårt ointresse att engagera oss. Men vi vet att det inte handlar om ointresse utan vilka förutsättningar vi har att engagera oss, att sätta oss in i vad som sker, att ha tillgång till tidigare generationers kamphistorier som inspiration och orken att ta fighten trots att vi har oddsen emot oss.

Fri information

Inom vänstern har vi haft en bra och livlig debatt om vikten av den fria informationen. Att utbildning och informationsproduktion till sitt innehåll är politiskt präglat och med ett tydligt ekonomiskt motiv är inte någon nyhet. Kunskapssamhället har exempelvis använts som ett modeord i den liberala argumentationen för internationell konkur-

rens och ett framstående Sverige. Och idén om lärande för livet som citatet ovan handlar om används på precis samma sätt. I fel händer blir det därför bara ännu ett sätt att kunna ta vår fritid ifrån oss genom att få oss att arbeta oavlönat med att förkovra oss för att bli anställningsbara. Den kommunala skolan och den högre utbildningen har å ena sidan varit gemensamt finansierade genom skatt men å andra sidan är det tydligt att den offentliga sektorn alltmer hamnat i den kapitalistiska marknadens ideal. Entreprenörskapet går som en röd tråd genom undervisningen och att bli en lyckad företagare är viktigare än källkritik och argumentationsanalys. Inbäddat i den tillväxtorienterade och arbetslivsanpassade utbildningen har även nationalismen lurat. Den konkurrens som råder på den globala marknaden gör att länderna skall tävla mot varandra och Sverige skall hävda sig på andra länders bekostnad. Givetvis påverkar detta vad och hur vi lär oss. Inte heller det är något nytt.

Men när vi talar om fri information, myten om objektiviteten och hur viktig roll de allmänna biblioteken har för kunskapsinhämtning, hoppar vi ibland över ett steg. För det är även viktigt att minnas att den fria informationen inte har något värde om folk inte förmår att ta till sig den och värdera den utifrån dess avsändare.

Kollektiv kunskapstillgänglighet

Därför får inte diskussionen om fri information eller inte bli en begränsad sakfrågediskussion. En diskussion där maktrelationerna som formar kunskapen döljs till förmån för ett enkelt ställningstagande för eller emot bibliotek, kommunal skola och så vidare. Vi behöver såklart försvara dessa former av kollektiv kunskapstillgänglighet, men när vi går till dess försvar måste vi komma ihåg att de inte är en automatisk väg till demokrati och maktutjämning. För om vi har haft en livlig debatt om informationsproduktion och tillgången till densamma, så har debatten om utbildningen varit något mer avslagen. Vi måste också börja prata om skolan som politisk arena igen.

Som citatet i början säger handlar utbildning om så mycket mer än nio år i grundskola och en eventuell fortsättning på gymnasium och högskola eller universitet på det. Vi lär oss saker hela tiden var vi än är och det är något vi borde ta på större allvar. Arbetarrörelsen har en stolt tradition av folkbildning och vi följer lika stolta i dess spår. Som Centrum för Marxistiska Studier och Prekariatet får exemplifiera så anordnar vi studiecirklar, workshops, föredrag, filmvisningar, skriver texter och böcker och så vidare, men vi lär oss också genom att vi gör. Varje gång vi ordnar en demonstration, tillhandahåller gratis kurslitteratur eller strejkar har vi lärt oss något nytt om hur saker fungerar, hur allt hänger ihop och vår roll i detta. I dessa självorganiserade evenemang har vi ett annat syfte än det förklädda kunskapsideal som präglar skolan. Det ger oss möjligheten att själva definiera våra mål och syften med det vi lär oss.

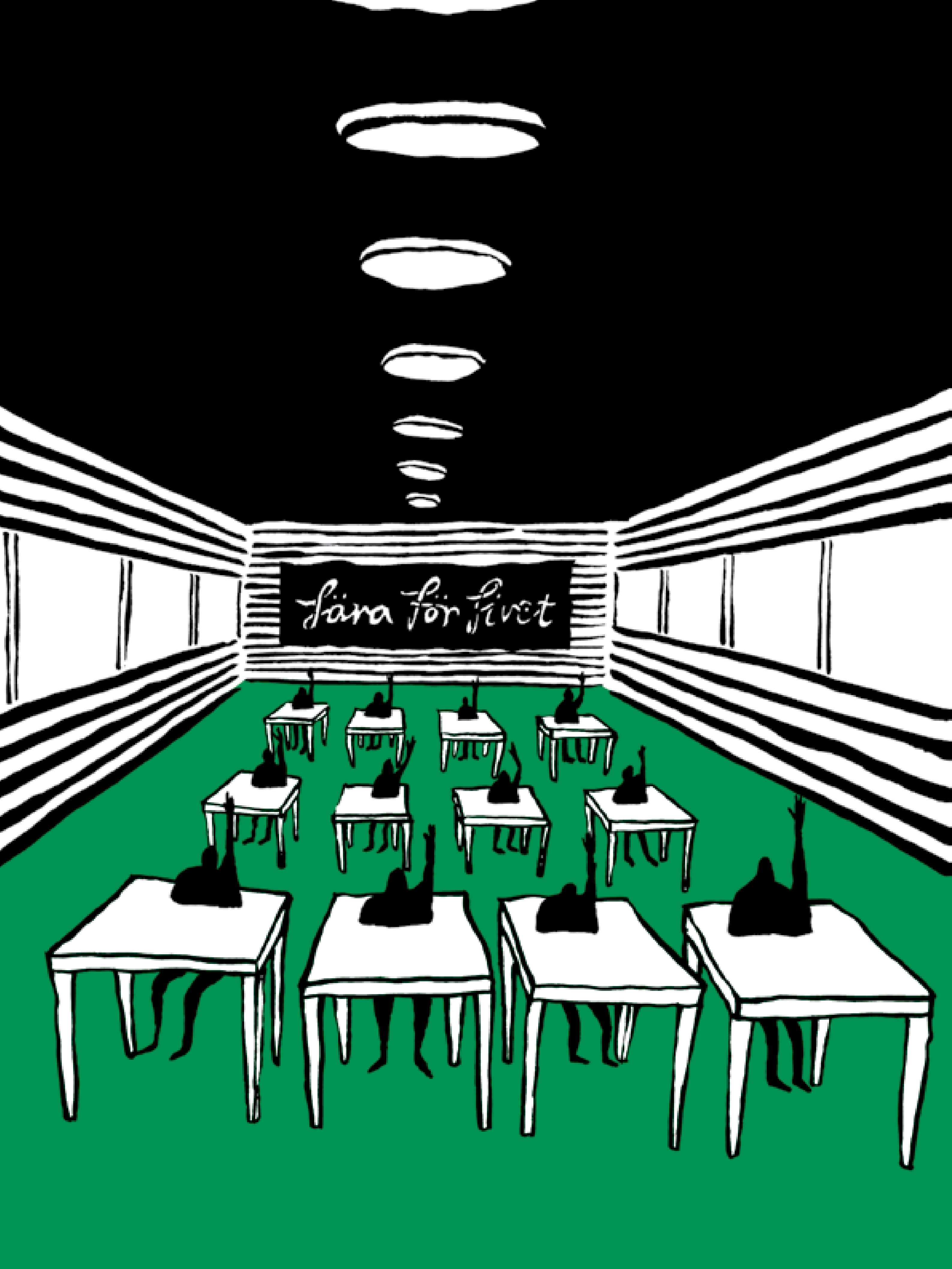
Goda exempel

Den här öppenheten inför både processens egenvärde och kopplingen till mål och medel är något vi tror kan och bör utvidgas till de institutioner där utbildning idag sker. Vi kan se genom en del av de intervjuer vi gjort att det finns goda exempel även inom skolans värld. Exempel värda att bygga vidare på.

Eftersom vi spenderar flera år både innanoch efter skolan tror vi nämligen inte att vi kan vända den ryggen. Det vi lär oss där kommer att prägla oss långt in i livet, vare sig vill det eller ej. Genom att istället rikta fokus och krafter även på skolan tror vi att vi kan göra något bättre av de år vi spenderar där – och i förlängningen förändra skolans syfte och organisering. Vad vi borde göra mer är även att se på hur kopplingen arbetsliv och utbildning hänger samman. På så sätt skapar vi inte en brygga över till skolvärlden – utan vi kommer snarare ifatt den koppling som har funnits mellan dessa två hela tiden. En koppling som snarare har behövts omformuleras. Idag är kopplingen en fråga om hur vi mest effektivt kan utbilda nya arbetare men vi borde ställa oss helt andra frågor. Hur får vi det nyfikna barnet att behålla en lust att lära men också en lust att tillämpa sina kunskaper för mer än egen vinnings skull? Hur fördelar vi ansvaret för det gemensamma utformandet av kunskap bäst? Hur påverkas våra möjligheter till att fortbilda oss av våra arbetsförhållanden, vare sig det är politisk eller inom några andra områden som våra intressen ligger. Möjligheten för kunskap hänger tätt ihop med utrymme för lust till intervenering och lärande. Både ett utrymme i tid och rum krävs och i en tid av utförsäljningar och privatiseringar får vi skapa de utrymmena själva, vare sig det är inom eller utanför skolan.

Samira Ariadad, Cecilia Höglund

Samira Ariadad och Cecilia Höglund är med i Brand-redaktionen. Båda har arbetat på praktiskt inriktat gymnasium.

Lära för livet

Assimileras!

Vilken hets! Språkkraven på invandrare för att integreras ökar men utbildningarna kortas och skärs ner.

Jag arbetar som SFI-lärare, inom en verksamhet som regeringen bit för bit plockar isär. I det fördolda, precis som med smygprivatiseringen av samhället. Detta skrivs det inte om i tidningen och ropas inte ut på gatorna då det gäller invandrare som inte har en överblick i detta komplexa samhälle och ingen egen röst för att föra sin talan. Jag har alltid varit stolt över att vi är en av de få länder i världen som stödjer våra nyanlända invånare med kostnadsfria språkkurser. Men Svenskundervisning för invandrare (SFI) har bedömts som ineffektivt och istället för att tillsätta stöd för att ta reda på varifrån denna ineffektivitet kommer, har politiker nu kommit fram till att invandrarnas möjligheter till gratis språkinlärning ska begränsas.

Mestadels privata utbildningsföretag ansvarar för SFI och jag jobbar på en av Sveriges största. Mellanchefer har skyldigheten att jonglera deltagarnas behov med att snöra åt ekonomin. För varje inskriven elev får skolan särskild ersättning, vilket innebär att de erbjuder den största möjliga flexibiliteten för eleverna och registrerar så många som möjligt. Det är ett kontinuerligt intag, alltså kan elever i princip komma och gå som de vill. Lärare måste därför vara förberedda på att träffa nya elever som inte är införstådda i verksamheten eller språket och en ny sammansättning människor varje dag. Grupperna kan ofta bestå av mer än 40 elever. Jag har 30 timmars undervisning i veckan, vilket är mer än dubbelt så mycket som en ordinarie lärare i grundskolan. När jag berättar för lärarkollegor verksamma inom andra skolområden häpnar de över förhållandena som vi tvingas arbeta under. Hur hinner ni med?

Jag omges av hårt arbetande, välmenande lärare som gör sitt bästa för att se till alla elevers behov. Med sådana antal och en sådan begränsad tid till planering och samarbete med våra kollegor är det svårt att på ett framgångsrikt sätt bemöta elever som inte har egna verktyg för att ta till sig språket. En kollega till mig liknade SFI vid Aisopos gamla fabel där räven bjuder storken på middag och ställer en tallrik med mat framför storken. Storken, med sin långa näbb, kan såklart omöjligen äta ifrån tallriken. SFI som skolform speglar svenska värderingar och förväntningar på vad en vuxen borde kunna klara av. In flödar deltagare uppvuxna i en skolkultur som skiljer sig oerhört från den som SFI-skolorna erbjuder. Många är vana vid tydliga, strikta ramar där läraren utgör den yttersta auktoriteten, kunskap ska återges enligt väldefinierade mallar och arbete sker enbart i kollektiva helgrupper. På SFI möter de istället individualiserade arbetsgångar där ansvaret ligger på individen att kämpa sig fram.

Lägg därtill att en stor andel av eleverna skriver med ett annat alfabet än det latinska och har med sig allt möjligt annat i bagaget som kan försvåra språkinlärning, trauman, läs- och skrivsvårigheter eller ett städjobb de kommer utmattade ifrån. Mitt hjärta blöder ofta av den otillräcklighet jag kan uppleva inför mina elever. Dagligen fylls jag av tankar om hur vi skulle kunna utveckla SFI utifrån vad de behöver. Är det att skänka dem en stabil och trygg miljö med bestående grupper och lärare istället för det ofasta som råder nu? Är det att få bort dem från skolbänken, fokusera på andra former av inlärning, bortom pennan och pappret?

Men det är inte med ett sådant perspektiv i åtanke som regeringen blickar mot SFI. Det är helt enkelt för dyrt. Deltagarna kan gå i åratal utan att ha förvandlats till produktiva, arbetande medborgare med ett språk och social kompetens som lever upp till arbetsgivarnas krav. För några år sedan var dåvarande integrationsministern Nyamko Sabunis lösning att införa den så kallade SFI-bonusen. Detta innebar att de som får godkänt slutbetyg i sin studieväg inom ett år och har den rätta bokstavskombinationen i sina papper från Migrationsverket, har möjlighet att ansöka om att få en bonus. Pengarna ska fungera som morot för att driva dem fram i deras språkinlärning. I praktiken har studier visat att det är nästan enbart de högutbildade, som i vilket fall som helst skulle kunna ha klarat sin studiegång inom en sådan tid, som har lyckats få denna bonus. Utav analfabeterna, som i samband med sin andraspråksinlärning även måste lära sig skriva och läsa och som behöver mest tid och

stöd, är det ytterst få, om någon, som har sett röken av dessa pengar. Dessutom har de med längre utbildning bakom sig, alltså dem som det beräknas gå fortast för, en möjlighet till högre peng än analfabeterna då de i samband med avklarandet av sin studieväg examineras från SFI.

Regeringens nästa åtgärd är att tidsbegränsa SFI, vilket ska träda i kraft den 1 juli 2012. Eleverna ska få högst två år på sig att tillägna sig språket med kostnadsfri undervisning. Detta kommer gälla såväl universitetsutbildade som dem som aldrig tidigare har satt sin fot i en skola. Då detta bestämdes tillfrågades språkexperter och pedagoger och alla var överens om att ett sådant förslag missgynnar elever med särskilda behov och med begränsad skolbakgrund. Flera av dessa experter har kritiserat utredningen då de anser att det inte finns tillräckligt med underlag för att försvara en sådan hårt driven tidsbegränsning och att det snarare kommer försvåra än att befrämja individualisering, vilket är en av utredningens främsta avsikter. Men regeringens mål var fastlagda redan innan utredningen påbörjades och inga invändningar ansågs ha tillräcklig betydelse för att slopa förslaget.

Istället ska undervisningen kvalitetssäkras vilket innebär att högre press kommer att sättas på lärare och skolledare att påskynda elevernas inlärning. Hur kan de kvalitetssäkra en utbildning utan att först se till vad de inblandade behöver? Det är inte en fabrik vars maskindelar lätt kan bytas ut och ett garantimärke smällas på. Med förevändningen att förbättra SFI kommer denna lagändring snarare förvärra arbetssituationen för oss SFI-lärare. Många lärare är rädda att detta kommer att utmynna i otroliga mängder av ytterligare administration, där vi kommer tvingas ägna timmar åt att ansöka om mer tid åt elever som inte förmår uppnå målen inom denna tidsbegränsning. Flertalet av de elever jag har haft genom åren avklarade inte SFI inom två år och jag bävar inför den dagen jag måste avvisa någon från vår skola utan att lita på deras förmåga att klara sig språkligt i samhället.

Om inte regeringen även inskränker våra möjligheter att be om sådana förlängningar, kan lagen komma att få allvarliga konsekvenser. Tänk er tusentals invandrare som inte har fått en tillräcklig chans att lära sig språket och inte har tillgång till det stöd som behövs för att förstå sig på detta för dem nya samhälle och arbetsmarknad. Så många utan verktyg för att skaffa sig jobb, ett socialt nätverk eller någon som helst möjlighet till att klättra upp i samhällsstegen.

”Språket är nyckeln till integration” är det många som säger. I sådana fall är SFI en av samhällets viktigaste forum för att bekämpa segregering. Istället för att söka sätt att reducera invandrares möjligheter till att få undervisning i svenska kunde regeringen satsa på att förnya och förbättra SFI. Hur kan vi erbjuda bästa möjliga utbildning för att stötta våra invandrare att få ett funktionellt språk?

Man skulle kunna investera i seriös forskning för att komma fram till vilka typer av pedagogik, gruppsammansättningar och utbildningsformer som är mest effektiva. Det skulle vara en långsiktig satsning för att verkligen ta tillvara på den potential till handlingskraftiga människor som Sveriges nya invånare är. I motsats till den kortsiktiga ekonomiska lösningen som det innebär att påskynda och våldsamt sätta stopp för deras utbildning. I längden kan detta resultera i högre arbetslöshet, kriminalitet och utslagning bland invandrare, och med det en oerhörd hög kostnad för samhället.

Jag har en vision där vi kunde ta över Stockholms gamla herrgårdsslott runt Stockholm som står tomma och starta upp SFI-skolor där det fanns utrymme att pröva på alla möjliga slags pedagogiska lösningar för att nå eleverna. Dessa skolor kunde ha ett nära samarbete med närliggande äldreboenden och förskolor så att dessa samhällsgrupper kunde mötas och stödja varandra i sina specifika behov. Det gäller att hitta lösningar som är lyhörda för de möjligheter och begränsningar som kännetecknar utbildning för människor från vitt skilda kulturer.

SFI:s framtid ligger i händerna på beslutsfattare med mycket begränsad kännedom om invandrares förutsättningar och vars prioriteringar ligger på ett ekonomiskt plan snarare än ett mänskligt. Låt Reinfeldt lära analfabeter att tyda invecklade dokument från Försäkringskassan. Fränta vår skolminister Jan Björklunds kapital i form av pengar, utbildning, status, språkliga kunskaper och kulturell insikt och droppa honom i Irak så får vi se hur långt han kommer på två år. Viljan till utveckling mot goda språkkunskaper, arbete och en rättmätig plats i detta samhälle för invandrare finns hos lärare och eleverna själva men regeringen verkar bara vara intresserad av att tillsätta arbetsplatserna längst ner i kedjan och inte behöva bära någon på sina axlar.

Nicole Montén

Nicole Montén arbetar som SFI-lärare.

Bild: Anna Ehrlemark

SFI

Svenskundervisning för invandrare är grundläggande utbildning i svenska språket för vuxna som inte har svenska som modersmål. Svenskundervisning för invandrare är en egen skolform.

Vem får delta i sfi?

- Man har rätt att studera i sfi när man:
- är vuxen (från och med 1 juli det år man fyller 16)
- inte har grundkunskaper i svenska
- är folkbokförd i en kommun

Vem ansvarar för sfi?

Varje kommun har ansvar för att de individer som har rätt till sfi och bor i kommunen erbjuds utbildning. Undervisning ska finnas att tillgå för individen så snart som möjligt efter att rätten till sfi har inträtt. Om det inte finns särskilda skäl, ska undervisningen ha påbörjats inom tre månader. Det är kommunen som ansvarar för utbildningens kvalitet.

Om sfi-bonus

Sfi-bonus innebär att nyanlända invandrare (folkbokförda från 1 juli 2010) som slutfört kurs 1B, 2C eller 3D inom sfi kan bli beviljade en bonus. Beroende på vilken kurs den studerande har slutfört kan hon eller han beviljas 6 000, 8 000 eller 12 000 kronor.

Fakta från skolverket.se

Lära sig att lära

Genom historien har det svenska bildningsidealet både använts i kulturkonservativt och socialdemokratiskt syfte. Men vi behöver en skola som är samhällsutvecklande snarare än samhällsbeskrivande.

Skolan, en av de institutioner som påverkar oss mest under vår uppväxt. Vi är under dess inflytande i ett minimum av nio år. Räknar vi in förskolan och gymnasiet, som de flesta idag ändå går, är vi genast uppe i minst 16 år. Under 16 år hinner en person påverkas väldigt mycket och skolan har med rätta setts som en av de viktigaste samhällsförändrande institutionerna. Trots att politiska regimer runt om i världen, i historisk tid liksom idag, gör vad de kan för att ta kontrollen över utbildningsväsendet, finns inte mycket av en levande skoldebatt inom vänstern.

Fuck authority! Jovisst, men vad vill vi mer? Vilken roll vill vi att skolan ska spela i samhället? Hur vill vi att undervisningen ska se ut? Vad ska syftet vara? Frågorna lyser med sin frånvaro. Självklart har det även inom vänstern funnits skolpolitiska initiativ och diskussioner, men sporadiska initiativ utan kontinuitet eller samordning ger ingen riktning. Om vill vi driva fram en linje som utmanar dagens hegemoni måste vi börja diskutera skolan på allvar. Vi måste börja prata om vilka krav vi vill ställa och vad och vem vi vill att skolan ska vara till för. Den här texten är ett försök att starta den diskussionen. Läs den som en översiktlig genomgång av vad som har skett inom den skolpolitiska debatten de senaste 25 åren, vad det har fått för konsekvenser för skolan, vilka strömningar som genomsyrar dagens debatt och vad som är en potentiellt vettig väg för en radikal skolpolitik.

Större reformer genom historien

Fram till läsåret 1972/73 fanns det fortfarande ett parallellt skolsystem, det vill säga olika skolformer som existerade parallellt. De vanligaste var folkskolan och realskolan. Folkskolan var den absolut vanligaste skolformen och endast ett fåtal gick därifrån vidare till realskolan för att läsa vidare till en studentexamen. De flesta läste de sex, sedermera sju, obligatoriska åren och gick sedan ut i arbete. Så sent som 1950 tog endast cirka 10 procent av en årskull studentexamen. Skolsystemets reformerande inleddes redan 1949 med ett införande av den så kallade enhetsskolan. Namnet syftade på att det skulle vara en gemensam skolgång för alla de första åren. 1962 ändrades beteckningen till grundskolan. Det skulle dock dröja ända fram till 1972 innan den gemensamma nioåriga grundskolan var genomförd i samtliga kommuner. Från början var tanken att årskurs nio skulle vara ett valbart år, där eleven fick välja mellan en gymnasieförberedande linje eller någon av de åtta linjer som var allmänna och yrkesförberedande. Det innebar att valde du inte den gymnasieförberedande linjen i nian valde du samtidigt bort möjligheten att läsa vidare efter högstadiet. Den idén slopades ganska snabbt och från och med 1969 års skolplan var årskurs 7-9 gemensamma men med möjlighet att välja till främmande språk, konst, ekonomi eller teknik. Samtidigt som grundskolereformen genomfördes blev även gymnasiet enhetligt, med fem teoretiska linjer och tvååriga fackskolor. Fackskolorna blev även dem allmänna linjer på gymnasiet 1970.

1970-talet handlade även skolpolitiskt sett om demokrati, kritiskt tänkande

och samarbete. Dessa värden skrevs in i läroplanen och skulle genomsyra undervisningen. Ett ganska fint exempel på samarbete är det här från läroplanen från 1970 gällande matematikundervisningen. ”Vid genomgång är det i de allra flesta fall lämpligt att använda tavlan. Härvid kan antingen läraren eller en elev skriva. I båda fallen bör emellertid den som skriver på tavlan endast fungera som sekreterare åt den gemensamt arbetande klassen.” Det fanns med andra ord ganska progressiva tankar om hur undervisningen skulle bedrivas. Problemet var dock att gymnasiet fortfarande var uppdelat i yrkesförberedande och studieförberedande program. Antingen läste du treårigt studieförberedande eller tvåårigt praktiskt. Valde du det senare var det väldigt tufft att ändra sig då du först tvingades läsa in högskolebehörighet. Sossarna var dock under stark yttre press att reformera gymnasieskolan. Intressant nog kom den starkaste pressen från fackligt håll och elevorganisationerna. Det var dock inte lärarfacken som satte press utan TCO och LO, och de hade väldigt starka åsikter om hur gymnasiet skulle reformeras. Stora omställningar var på gång inom produktionen och TCO hade upptäckt att många av tjänstemännen som sades upp saknade rätt kunskaper för att kunna få nya jobb. Facken såg gymnasieskolan som den samhälleliga institution som kunde göra den här omställningen lättare. Tjänstemannafacket ville ha två saker: mer arbetslivsanknytning och bredare gymnasielinjer. Istället för den mängd av smala linjer som fanns ville man ge de framtida tjänstemännen en bredare bas genom att göra samtliga linjer treåriga och dela in dem i olika sektorer, till exempel vård eller teknik. TCO fick gehör för sina önskemål, men flera år senare. Och då snarast som en anpassning av skolan till de postfordistiska produktionsmodeller som började få genomslag med höga anpassningskrav på både teknik och människor.

Anpassad till arbetsmarknaden

I SOU 1981:96 går det att läsa som kommentar till en förändring av linjesystemet: En organisation ”bör vara flexibel för att kunna anpassas till förändringar på arbetsmarknaden”.

LO å sin sida ansåg att skolans roll var att motverka klassklyftor, öka löntagarinflytande och främja ekonomisk demokrati. LO ville att alla linjer skulle bli treåriga och studieförberedande och att de praktiska linjerna skulle ha ett ökat innehåll av samhällskunskap. I frågan om att höja kvalitén på de praktiska programmen gjorde LO vid några tillfällen gemensam sak med SAF. Elevorganisationerna å sin sida höll egentligen med både TCO och LO. De ville ha mer arbetslivsanknytning och ansåg att det dåvarande linjesystemet ledde till en social sortering. Vad diskuterade då riksdagspartierna medan facken och studenterna krävde reformer? Jo, betygen var ju givetvis en het fråga redan då. Intressant i sammanhanget är att både FPU (LUF) och CUF var mer kritiska till betygen än den socialdemokratiska regeringen. Moderaterna var rätt ointresserade av reformer inom gymnasiet överlag. Deras motioner handlade mest om att de ville införa rent yrkesförberedande linjer, något som går igen i dagens debatt.

Från demokrati till ekonomi

Att det har hänt mycket inom skolan de senaste 25 åren har nog inte gått någon förbi. Oavsett hur insatt man är i vilka faktiska förändringar som har genomförts, är det svårt att undgå hur fokus på skolans roll skiftat, något även forskarna registrerat. Den norske forskaren Alfred Telhaug har visat på hur retoriken inom skoldebatten började förändras i mitten av 1980-talet, en förändring som skedde samtidigt över i stort sett hela världen. Han skriver: “Länge har de bärande orden för utbildningspolitiken varit demokrati, personlig utveckling, medborgarfostran etc. Nu (mitten på 80-talet, reds anmärkning) byts de ut mot ord som konkurrens, kvalitet, utvärdering och kompetens”. Konkret får det som effekt att skolan återgår från att ha en bildningsutjämnande funktion till att bli mer av en differentierande arbetsmarknadsåtgärd bland andra. Bernt Gustavsson skriver i sitt bidrag till Statens Offentliga Utredning 1997:158 hur det såg ut i Storbritannien under Thatcher: ”Utbildningsministeriet befolkades av experter som företrädde en bildning, lärande och samhällsförändrande riktning som kallas *vocational progressivism*. Lite förenklat innebär det att utbildning ska yrkesanpassas och ligga så nära näringslivets behov som möjligt. Progressivismen i detta är att utbildningen ska tjäna det ekonomiska framsteget och vara praktiskt nyttoinriktad”.

I Storbritannien hävdes denna utveckling till viss del i och med John Majors tillträde. “Nyliberalismens progressivitet” fick under hans tid stå tillbaka till förmån för en undervisning baserad på “det västerländska kulturarvet”. En skola som skulle lära ut det traditionella kulturarvet, en skola för bildning. Samma tendenser kan vi se i den svenska skolan men utan lika tydliga svängningar. Här har istället de två strömningarna fått verka fritt sida vid sida. Det som varit avgörande för vilken linje som fått dominera är vilket gymnasieprogram det handlar om, det vill säga vilka elever som påverkas. Ett exempel är att det på de praktiska programmen pratas mycket om att “jobba nära branschen”. Undervisningen måste anpassas efter vad branschen vill ha: ”- Branschen vill att eleverna lär sig mer om…”. Det är aldrig så att “branschen” definieras närmare utan behovet av att tillmötesgå den blir en ursäkt för i stort sett alla beslut som inte kan motiveras pedagogiskt eller från vad eleverna själva är i behov av. Tydligen vill inte ”branschen” att eleverna läser så många teoretiska ämnen. Branschen blir för skolan vad marknaden är för samhällsekonomin, och tydligen är branschen bara intresserad av elever på praktiska program. För tillträde till de teoretiska linjerna premieras istället exempelvis språk och andra ämnen som ingår i ett klassiskt bildningsideal?

Idag sitter vi med en skola som präglas av segregering, vinstmaximering och undermålig arbetsmiljö. Skolverket larmar om ett allt tydligare samband mellan klasstillhörighet och skolframgång, där eleverna med sämst förutsättningar inte når grundskolans mål i svenska, engelska och matematik. Statsvetaren Magnus Dahlstedt och sociologen Carl-Ulrik Schierup är två av många akademiker som pekar på skolans förändring. De menar att utbildningsväsendet krupit allt närmare marknadsekonomins styrande principer: “Skolan fungerar idag mer som en individuell språngbräda än som ett fördelningspolitiskt verktyg. Principen om jämlikhet, i meningen lika utfall, har gradvis ersatts av principen likvärdighet, i meningen lika möjligheter” (I Dahlstedt med flera 2007).

Bildning, utbildning, lära för livet

Det är idag mer och mer populärt att prata om det livslånga lärandet. Det är också en av de nyare idéerna kring hur man ska se på

utbildning. Den speglar intressant nog hur arbetsmarknaden har utvecklats och vilka nya krav som ställs på organiseringen av utbildningen. Sossarna tillsatte en utredning på mitten av 90-talet som utmynnade i två betänkanden: ”En strategi för kunskapslyft och livslångt lärande” (SOU 1996:27) och ”Vuxenpedagogik i teori och praktik, Kunskapslyftet i fokus” (SOU 1997:158). Den senare är en antologi om vuxenutbildning. “Det livslånga lärandet” uppfattas som en ändlös process som pågår inte bara inom ramen för den formaliserade undervisningen i skolan eller andra utbildningsinstitutioner, utan även i vardagen och i arbetslivet. Tre citat målar tillsammans upp en ganska bra bild av vad det livslånga lärandet kommer ifrån och vad det kan innebära:

“Tanken om livslångt lärande vilar på åtminstone två principer. För det första att individens lärande inte är avslutat i ungdomsåren, utan fortgår och bör fortgå under hela livet. För det andra att lärandet inte sker enbart eller kanske ens främst inom ramen för olika typer av formell utbildning, utan även i arbetslivet och i vardagen (den senare typen av lärande kallas ofta informellt lärande eller, helt enkelt, vardagslärande).” Per-Erik Ellström, *Livslångt lärande*”

“Med anledning av de ökade krav som dagens och framtidens samhälle ställer på enskilda individer såväl på arbetsplatser som privat, finns det ett behov av en generell kompetenshöjning hos den svenska befolkningen. Sverige måste satsa på en snabb utveckling av kunskapssamhället för att hävda sig i den allt hårdare internationella konkurrensen. Kunskapslyftskommittén presenterade i sitt första delbetänkande övergripande mål för en strategi för kunskapslyft och livslångt lärande.” SOU 1997:158 s 15 ff.

De här två citaten visar på hur motsägelsefullt “det livslånga lärandet” kan vara och att de slår an på vänsterns olösta problem med att förhålla sig till statligt sanktionerad utbildning. Å ena sidan är det en fin tanke att betrakta fler områden som delar av utbildning utan att begränsa lärandet till något som sker inom skolans väggar. Att se vardagslärandet som något värt att beakta öppnar även för nya sätt att se på bildning och kunskap. Å andra sidan ser vi hur företagens ökade kunskapskrav läggs över på oss som individer. Företagen har ett behov av en generell kompetenshöjning men vill inte betala för det. Istället förväntas vi fortbilda oss själva och “det livslånga lärandet”, som skulle vara progressivt, är i själva verket ytterligare ett sätt att ta ut högre vinster utan att behöva betala. Var och en är ensamt ansvarig för sin så kallade “anställningsbarhet”. Professor i filosofi, kultur och företagsledning Bengt Kristensson Uggla belyser det livslånga lärandets dubiösa motiv: “Vi är i själva verket dömda till livslångt lärande. Livslångt lärande är ett led i en absolut nödvändig och tvingande anpassning till det avancerade liberala samhällets strategier för att hantera globaliseringens utmaningar” (I Gustavsson 2007).

Så frågan är vad vi ska lära oss och varför? Som nämnts ovan finns det olika ideal som påverkar skolans roll och funktion. Vi ska här göra ett försök till att sammanfatta de olika idéströmningarna som vanligtvis dyker upp i litteraturen. Ingen av ovan nämnda strömningar drivs helt renodlad

”Skolan fungerar idag mer som en individuell språngbräda än som ett fördelningspolitiskt verktyg.”

utan är istället mer eller mindre uppblandade. Det är inte heller något av spåren som är rakt igenom dåligt, alla har sina fördelar, men beroende på vilket som dominerar ges skolan en särskild inriktning och mening. Det är här vi börjar komma till kärnan av vad skoldebatten borde handla om.

Bildning/Folkbildning

Bildningsidealet har flera ansikten. Själva begreppet bildning används på olika sätt och bland de offentliga bildningsivrarna finns väldigt olika motiv. Dels finns ett kulturkonservativt syfte, att bildning ska fylla funktionen att skapa en känsla av ett enat folk och en enad nation med en gemensam historia. De senaste årens diskussion kring en kanon faller definitivt inom ramen för det syftet och kan ses som en förlängning av reaktionen mot 60 och 70-talens progres-

STUDENT
2012
HELL YES!

siva pedagogiska idéer som formade skolan. Å andra sidan finns en välorganiserad folkbildningsrörelse med historiskt grundad legitimitet som också har sett ett värde i att få nya läsare att upptäcka till exempel klassisk litteratur med allt vad det innebär i form av förståelse av tidigare epoker och samtida samhällsförhållanden.

De tidiga folkbildningsaktivisterna sjöd av framtidstro och en drivande tanke var att bildning var viktigt för samhällets och kulturens framsteg, inte minst för det framtida socialistiska samhället. En av studiecirkelns förgrundsgestalter, Richard Sandler, menade till och med att folkbildning var en grundförutsättning för ett framtida socialdemokratiskt samhälle: “Vi kräva inga idealmänniskor. Men det är utom tvivel att ett på bredaste demokratisk grundval vilande samhälle kräver ett bättre människomaterial än det vi i dag äga. Då samhällets funktioner vidgas, växa naturligtvis kraven på samhällsmedlemmarnas kompetens. Därför måste folkbildningen vara ett livsintresse för den socialistiska staten på ett helt annat sätt än för den kapitalistiska” (återgiven i Burman & Sundgren 2010 sid 152-3).

Den människoförädlande bildningstanken som kom till uttryck här ovan fick så småningom ge vika för en idé om bildning som också iakttog människors sociala livsvillkor och blev en del i det mer demokratiska skolbygget som nämnts tidigare.

Arbetsmarknadsåtgärd

Vad bildningsivrare från olika ideologiska och filosofiska håll brukar ha gemensamt är grundsynen att bildning inte är förenligt med ett instrumentellt nyttotänkande. Ofta har udden varit riktad mot det statliga utbildningsväsendet eller politiska trender som försökt göra bildningen till en mätbar investering eller en vara till för att bytas. Under de senaste åren har utbildningspolitiken gjort att de två polerna bildning/utbildning blandats samman och tidvis verkat vara synonyma med varandra. Utbildning har accepterats som en arbetsmarknadsåtgärd och då inte bara för de praktiska programmen. Här pratar vi såklart om ungdomsskolan då exempelvis utbildning som insats för till exempel arbetslösa har blivit ovanligare i och med att Arbetsförmedlingen inte godkänner utbildning för Fas 3:are. Även om det främst är på de uttalat yrkesförberedande programmen som den nära kontakten med arbetslivet framhävs som något nödvändigt betyder inte det att inte samma tankar går igenom för de teoretiska programmen. I den nya läroplanen för gymnasieskolan, implementerad 1 juli 2011, skymtar nyttotänkandet fram. I dess inledande skrivelser anges värdegrunden och skolans uppgift är där att “eleverna utvecklar kunskaper och förhållningssätt som främjar entreprenörskap, företagande och innovationstänkande. Därigenom ökar elevernas möjligheter att kunna starta och driva företag. Entreprenöriella förmågor är värdefulla för arbetslivet, samhällslivet och vidare studier”.

Entreprenörskapet genomsyrar idag hela skolan, oavsett program. Alla elever ska lära sig att bli goda egenföretagare eller åtminstone lära sig att det är symbolen för ett lyckat och lyckligt liv. För i ett samhälle där arbetslöshet är något som kalkyleras med, är den viktigaste arbetsmarknadsåtgärden att se till att eleverna lär sig att inte vilja ha en anställning. Ensam är stark och reglerad arbetstid är för suckers. Varför jobba 9-5 när man kan jobba dygnet runt, och helst större delen av tiden oavlönat. Så indoktrineras nästa generation med ett okritiskt och onyanserat nyliberalt tankegods och nya trogna medborgare har producerats.

Medborgarfostran

Skolan som medborgarfostrare härstammar från decennierna runt 1842-års införande av folkskolan. En kraftig ökning av befolkningen samtidigt med stora omvälvningar inom jordbruket ledde till en allt större andel proletärer. För att skapa band till staten skulle den nya generationen fostras in i rollen som goda och därmed mindre riskabla medborgare. Att det var fostran, snarare än en fri bildning, visades inte minst av att lärarna ofta själva saknade utbildning och att huvudnumret inom denna skolform var kristendomsundervisning. Samtidigt läste överklassens barn latin vid elementärläroverket med blicken riktad mot vidare studier och förkovran.

I sin roll som fostrande institution kunde skolan bli en kil mellan barn och föräldrar och många ville inte ens att barnen skulle gå till skolan. Samtidens vänster, präglad av en tidig socialdemokrati, riktade öppen kritik mot den klassbaserade skolformen. Ett exempel var den prominenta folkbildningsaktivisten Kata Dahlström i opposition mot vad hon såg som elitens andligt tomma akademiska bildning, likväl som folkskolans reaktionära katekesstudier: “Låtom oss ej heller i kampen glömma att det just blir genom samarbetet mellan handens och hjärnans proletärer, som proletariatets frihetskamp skall påskyndas och föras till ett lyckosamt slut. Men för att så må kunna ske fordras en upplyst, målmedveten och självskolad arbetarklass, med okunniga, obehärskade stackare kan intet uträttas” (återgiven Burman & Sundgren 2010 sid 217). Dahlström såg, som kristen socialist, den självorganiserade och disciplinerande folkbildningen som den enda vägen framåt.

Det historiska dilemmat med skolans disciplinerande funktion har vänstern, i bred bemärkelse, haft stora problem med. Mariarosa Dalla Costa skriver om det här fenomenet i *Kvinnorna och samhällsomstörtningen*. Hon skriver: “Det europeiska arbetarklassbarnet, liksom det svarta arbetarklassbarnet, ser i läraren en person som lär honom eller henne någonting som står i strid med hennes mor och far, inte för att värna barnet, utan som ett angrepp på klassen. Kapitalismen är det första produktionssystem där de exploaterades barn disciplineras och utbildas i institutioner som organiseras och kontrolleras av den härskande klassen.”

Jämlikhetstanken

För andra var skolan tvärtom en plats för att ge alla samma möjlighet till utbildning och därigenom chansen till klassresa eller ”ståndscirkulation” som det även hetat historiskt. Det var också en chans att utjämna de skillnader i kulturellt kapital som barnen hade med sig från hemmet. Jämlikhetstanken kan i sämsta fall endast leda till individuella klassresor och som bäst fungera som en drivkraft för att reformera skolan till att vara en motkraft mot ett alltmer segregerat samhälle.

Idag är det få som driver den linjen. Istället talas det om hur vissa ”är mer lagda åt det praktiska hållet”. En sådan inställning gör alla tankar på ett jämlikhetsideal i skolan överflödiga. Varför försöka förändra något som är förutbestämt? Sen är det säkert bara en slump att det är väldigt få från Täby och

Danderyd, för att inte tala om Solsidan, som går praktiska program.

Jämlikhetstanken har bytts ut mot en likvärdighetstanke där fokus mer har hamnat på hur skolans agerande står sig gentemot andra skolor än vad den enskilda eleven behöver. Diskrimineringslagar som möjliggör för enskilda individer att anmäla redan skedda orättvisor riktade mot den egna individen skall ersätta ett kollektivistiskt synsätt. Ett synsätt där förbättringarnas syfte skall vara generella men åtgärderna individuella.

framstå som flummiga i media. Pressa på från vänster för en radikalare skolpolitik. Vi har inga väljare att attrahera, inga opinionssiffror att ta hänsyn till. Vi har möjligheten att bryta dödläget i skoldebatten just för att vi inte har något att förlora. Här är några förslag på potentiella frågor att driva:

– Differentiering – när, hur och varför elever ska välja väg: Idag verkar det vara en naturlag att elever ska välja riktning så tidigt som möjligt trots att många av de avgörande, uppbyggande skolreformerna har syftat till att motverka den här segregeringen.

”Vad vill vi att skolan ska spela för roll i samhället? Hur vill vi att undervisningen ska se ut? Och vad ska syftet vara?

Den offentliga debatten

I avsaknad av en radikal skolpolitik har vi indirekt lämnat över debatten till de politiska partierna och lärarfacken. Dessa har som väntat inte gjort ett särskilt bra jobb med att förvalta den. Istället för att avslöja och konfrontera mekanismerna bakom skolans segregerade och segregerande verksamhet, rör sig den offentliga debatten inom några tydligt avgränsade teman: ett populistiskt som hämtar näring ur myten om den nya tidens moraliska och kunskapsmässiga förfall; ett andra om handlingskraftiga politikers strävsamma immunisering av folket mot nämnda degenerering med hjälp av tidigare betyg till elever och uppsträckning av, den på kunskap dränerade, lärarkåren. Vi måste in och påverka debatten, lyfta fram de frågorna som partierna inte vågar ta i av risk för att

Folkskolan var ett första steg och den följdes av enhetsskolan och sedermera grundskolan. När LO och elevorganisationerna var emot dåvarande linjesystem var det av just den anledningen. De konservativa har konstant motsatt sig alla förändringar av den typen. Moderaterna har varit för renodlade yrkesutbildningar av en anledning: när de insåg att loppet var kört att hålla arbetarklassen från skolorna kunde de åtminstone se till att hålla dem inom deras förväntade yrkesområden och gärna så långt ner i åldrarna som möjligt. På så sätt slipper de ha sina egna barn i samma klass som den blivande pigan.

– Mängden samhällskunskap på de praktiska programmen: Idag har regering och riksdag beslutat om att återigen minska det från tidigare 100 poäng till dagens 50 (ett poäng i ungdomsgymnasiet är en klocktimme). En samhällslärare som även har skrivit kurslitteratur i ämnet sammanfattade det bra när han sa att han aldrig skulle kunna tänka sig att undervisa på en sådan kurs och det är förståeligt. På 50 poäng samhällskunskap lär du dig nämligen i stort sett att rösta och ta lån, och det är precis det som är tanken. För att förstå är att kunna se vad som kan förändras och hur. Att inte förstå är att tro att sakers tillstånd är orubbliga. När Alliansen står och pratar om hur synd det är om alla som tvingas att läsa teoretiska ämnen fast de är skoltrötta följer de en lång tradition av segregerande och passiviserande skolpolitik. Lära för arbetslivet, men inte för att förändra det utan för att förändra dig själv så att du passar in bättre.

– Frukost i skolan och idrott på schemat: Mat och motion är en klassfråga. Det är också något som påverkar hur mycket eleverna orkar med i skolan. Koncentrationsförmåga, förmåga att förstå och elevernas minne blir bättre om de rör på sig och äter frukost. Vi vet att många barn och ungdomar varken får motion eller äter frukost på morgonen. Gratis frukost i skolan och utökad mängd idrottstimmar kan verka som obetydliga reformer men skulle göra en enorm skillnad i praktiken för väldigt många elever.

– Utslagningen av ”skoltrötta” elever: När det handlar om individuellt anpassad undervisning har fokus de senaste åren legat mycket på att de ”duktiga” eleverna måste bli stimulerade och tillåtas få gå fram fortare. De som inte hänger med har lite försvunnit från samtalet. Istället för att ställa dem mot varandra med elitklasser och specialundervisning, borde svaret istället bli en ökad lärartäthet och tid för att kunna möta varje elev där den befinner sig. Anpassa undervisningen för eleven istället för att försöka anpassa eleven till undervisningen.

GY11

Den största förändringen i nya gymnasieskolan är att inte alla program kommer att ge högskolebehörighet. Det innebär att de som går ett yrkesförberedande program och vill läsa vidare efter gymnasiet måste antingen se till att läsa extra kurser på gymnasiet eller läsa in de i efterhand på komvux. En naturlig följd av det är att de yrkesförberedande programmen kommer att läsa färre antal timmar med kärnämnen (matte, svenska, historia) Exempelvis kommer mängden samhällskunskap minskas till 50 poäng. Vilket får jämföras med den 100 poängs kurs som ingick på alla yrkesförberedande programmen tidigare. Dessutom läste de flesta även B-kursen. Att endast en del program ska leda till fortsatta studier är inget nytt som Alliansen vill få det att framstå som utan endast en tillbakagång till den traditionella skolan där elever sorteras upp efter bakgrund i tidig ålder. Är du barn till en akademiker är det väldigt mycket större sannolikhet att du läser vidare än om du inte har det.

För den som vill fördjupa sig i nya gymnasieskolan, nya allmänna råden för arbetet mot diskriminering och kränkande behandling eller andra lagar och regler inom skolan rekommenderas Skolverkets hemsida.

www.skolverket.se

Vårt utbildningsideal

De här frågorna, hur viktiga de än är, är ändå bara symptom på en ostadig grund. Vi måste bygga vår egen och grundbulten i det bygget är syftet med skolan – och här kommer vi till själva knäckfrågan. Finns det något utbildningsideal vi kan ställa oss bakom och hur skulle det i sådana fall se ut? För att komma fram till ett svar på den frågan måste vi först och främst ställa oss några andra grundläggande frågor: Vad vill vi att skolan ska spela för roll i samhället? Hur vill vi att undervisningen ska se ut? Och vad ska syftet vara? Oavsett vad vi tycker om skolan kommer vi till slut vara tvungna att börja formulera oss kring utbildningspolitiken. Vi kan inte ha en skola som fungerar som plantskola för unga entreprenörer, särskilt inte om vi tillhör dem som vill blåsa liv i en arbetskritisk politik. Som vi skriver ovan så är inget av de klassiska utbildningsidealen något som fungerar fullt ut. Vi behöver något som även tar hänsyn till, inte bara kulturella klasskillnader utan även ekonomiska maktförhållanden och dess påverkan på oss i skolan, på jobbet, i hemmet.

Vi behöver därför en skola som lär oss att förstå för att kunna kritisera och som lär oss att lära. Som inte bara har till uppgift att fylla på var det finns luckor i produktionen genom utbildningar designade för att matcha efterfrågan på arbetsmarknaden. En undervisning som lär oss att samhället är i konstant förändring och inte statiskt. Att allt det vi tar för givet idag, bra eller dåligt, är skapat. Vi har inte alltid haft åtta timmars arbetsdag, Sverige har inte alltid funnits, män har inte alltid gillat bilar, för hör och häpna det fanns en tid när bilar inte fanns. Och vi måste ha en skola där vi får lära oss hur de här sakerna förändrades och hur vi kan förändra dem igen. Det ska vara en undervisning som syftar till att vara samhällsutvecklande, inte bara samhällsbeskrivande. För det behöver vi en skola som lär oss att samarbeta, att tycka att vad andra säger och känner är viktigt, att kunna erkänna att livet inte är som vi vill ha det och att förstå att ensam inte är stark. En skola som fostrar oss i kollektiv egoism istället för som idag individuell. Att formulera ett utbildningsideal som täcker i allt det och mer är inget vi gör i en handvändning, men vad vi kan göra är att inleda en diskussion och förhoppningsvis kan vi hitta ett sätt att sakta men säkert vrida skoldebatten åt vänster igen.

Cecilia Höglund, Ida Hansen

Cecilia Höglund ingår i Brandredaktionen och Kvinnopolitiskt forum. Ida Hansen är återkommande skribent i Brand, aktiv i Kvinnopolitiskt forum och jobbar som lärare.

Bild: Stina Löfgren

LÄS MER

Burman, Anders & Sundgren, Per (red.) (2010): Bildning. Bokförlaget Daidalos.

Dahlstedt, Magnus & Hertzberg, Fredrik m.fl. (red.) (2007): Utbildning, arbete, medborgarskap. Strategier för social inkludering i den mångetniska staden. Boréa Bokförlag.

Gustavsson, Bernt (red.) (2007): Bildningens förvandlingar. Bokförlaget Daidalos.

Göran Bergström (1993): Jämlikhet och kunskap. Symposium Graduale

En strategi för kunskapslyft och livslångt lärande" (SOU 1996:27)

"Vuxenpedagogik i teori och praktik, Kunskapslyftet i fokus" (SOU 1997:158)

Klassbildning

En bildad klass mot en klassutbildning? Bildning och studier kan vara subversivt.

Brand har mött studiegruppen och organisationen Prekariatet, Centrum för marxistiska samhällsstudier och läraren Klas Höglund för ett samtal om den politiska potentialen i utbildning.

Brand: Skolan, likt all offentlig sektor, kan ju vara svår att organisera sig inom. Hur tänker ni att studenter, personal och föräldrar kan organisera sig och vilka maktmedel finns att ta till i en sådan organisering?

Prekariatet: Maktmedlen är att avbryta produktionen i skolan. Skolan producerar många nyttigheter ur ett större perspektiv – kunniga medborgare, möteslokaler, vänskapsrelationer, disciplinerade arbetare men också intresse och nya idéer. Att helt enkelt lämna skolan är inget alternativ – skolan fyller en viktig roll i samhällets liv. Men att ockupera eller protestera eller på andra sätt göra skolan till ett politiskt rum för oss är ett bra maktmedel mot nedskärande politiker eller snyltande företag.

Klas: Att ha en helhetssyn på eleverna och deras problematik är naturligtvis en förutsättning för en positiv utveckling.

Sociologer har under många år hävdat att det skolan i huvudsak sysslar med är social reproduktion. Det här är naturligtvis ett övergripande problem som gäller såväl utbildningens innehåll som utformning. Enligt de politiska styrdokumentens skrivningar vad det gäller demokratisk fostran, jämlikhet, jämställdhet, miljömedvetenhet med mera, så är det helt klart att undervisningens innehåll och utformning ska medvetandegöra eleverna om ovanstående begrepp. Att så blir fallet måste naturligtvis bevakas av såväl elever som föräldrar. Arbetet måste ske på olika plan: i direkt kontakt med skolan och skolans personal men även politiskt och fackligt. Jag tror som mångårig skolarbetare att elever och föräldrar inte riktigt har klart för sig hur känsliga skolledare och skolpolitiker är för opinionsyttringar från dessa grupper. Alltså, ta del av de politiska styrdokumenten och begär redovisning hur skolan uppfyller dessa.

Hur ser ni på utbildning och klass, eller utbildning och arbete? Kan vi tänka oss en praktisk utbildning som ändå inte är yrkesinriktad, och i så fall hur? Tror ni att yrkesinriktningen på utbildning är begränsande på något sätt, både för de som läser och för ämnets utveckling?

Prekariatet: Just eftersom vi blir allt mer prekära är en allmän praktisk kunskap i många områden allt mer nödvändigt för oss. Vi tror att vi som tendens kan vänta oss en allt högre utbildningsnivå och mer fokus på hur en tar in kunskap, än på sakkunskaperna i sig. Det handlar inte om att vi kan studera oss ut ur arbetarklassen – prekariseringen innebär att fler och fler delar av allt fler människors liv blir till arbete – snarare blir vi alla arbetarklass! Dagens skola är i kris, och vi tror inte att yrkesinriktning är lösningen – utan att det snarare är en falsk trygghet. Vad vi behöver är bättre och friare villkor och högre löner för att studera och arbeta. Vårt arbete baseras på det som motiverar oss, något vi måste utnyttja för att ställa krav på ett fritt schema – men på våra villkor.

Klas: Akademikers barn blir akademiker. Det sociala arvet är den mest kraftfulla styrfaktorn i valet av utbildning och kommande arbete. Tankarna bakom den nu så hårt kritiserade programskolan var bland annat att man uppmärksammade den här problematiken. Den allmänna kunskapsnivån på yrkesutbildningarna skulle höjas för att underlätta för fortsatta studier men även för fortbildning inom yrket. Att inte göra det vore ett gigantiskt slöseri med mänskliga resurser. Att man inte har lyckats anpassa gymnasieskolans organisation och arbetssätt inför mötet med nya kategorier elever har tolkats som att själva grundkonceptet var fel. ”Vissa elever är lite mer praktiskt lagda än andra” är ett återkommande argument för att programmen skall ha olika mängd poäng av de teoretiska ämnena och att inte alla program skall ge högskolebehörighet. Ett argument som i den offentliga debatten ibland framställs som ett faktum istället för en åsikt och ett faktum som dessutom förefaller vara beslutat av någon högre makt eller den mänskliga naturen eller något annat lika flummigt.

Så istället för att prata om bakomliggande orsaker till att eleverna är ”skoltrötta” och hur det kommer sig att alla elever som läser vidare har liknade bakgrund så fokuserar man bara på att många elever hoppar av gymnasieskolan idag. Vilket har gett reger-

ingen en chans att ”loopa” tillbaka till den gamla “hederliga gymnasieskolan” med dess utsorterande struktur.

Kan ni se att det finns en politisk potential i skolan/konsten/sociala center/studiecirklar och var ligger i så fall den? Politisk potential i form av samhällsförändrande.

Prekariatet: Ibland missar diskussionen om konstens roll eller potential det mest uppenbara område vi bör fokusera på: konstnärerna själva. I biopolitiska termer är konstnärer producenter, som likt vem som helst måste sälja sin arbetskraft för att överleva i ett kapitalistiskt samhälle. Om konsten ses som en del av de många aspekterna av biopolitiskt produktivitet, kan radikaliseringen framträda när denna typ av produktion aktivt kämpar mot ekonomisk exploatering och för ett oberoende av ägande.

När den teoretiska utvecklingen inom estetiken, till former av social/individuell praktik, fortgår inom privata gallerier och statliga institutioner, hotas konsten som en allmänning och konstnärer som autonoma producenter av nya former av liv. Sociala center erbjuder en möjlighet att förvalta dessa nya former av liv så länge de bryter mot eller går bortom den dialektiska uppdelningen mellan passiv besökare/aktiv medlem, publik/producent, student/lärare. En alternativ institution som är baserad på allmänningsprincipen måste aktivt bryta ned dessa dikotomier. Platsen i sig är en uppenbar och viktig startpunkt, men dessa alternativa institutioner är enbart källor för makt och autonomi så länge folk är villiga att organisera, upprätthålla, och kämpa för dem. Den politiska potentialen ligger i att det är en mötesplats, ett gemensamt rum för att utveckla tankar, sociala relationer, planer, teorier eller organisationer.

CMS: Studiecirkeln som samhällsförändrande kraft har haft en historiskt viktig roll, och kan fortfarande ha samma roll i länder där statlig utbildning saknas.

I vårt samhälle, som gärna beskrivs som kunskapssamhället av ivriga politiker, fyller studiecirkeln en delvis annan funktion. Vi försöker komplettera med det som vi tycker saknas i det allmänna studieutbudet. Vi ger inte en studiecirkel i statsvetenskap A, men vi kan komplettera med en läsning av främst teoretiker med bas i någon form av marxistisk teori.

Det kollektiva lärandet i sig är viktigt. Man går inte en studiecirkel för egen vinning, det finns inga högskolepoäng och inte någon framtida yrkesexamen att hämta. Istället är samtalet och studiegruppen det viktiga. Att tillsammans tillgodogöra sig en knepig text, som förhoppningsvis kan fungera som ett verktyg för att förstå samhället och sin egen position i det. För att kunna tänka det som inte kan tänkas i den liberala hegemonin, måste man kunna utveckla sina idéer i samspel med andra. Vi vill utgöra en arena för politiska samtal som inte finns lika naturligt längre i det övriga samhället.

Klas: Att människan inte lever av bröd allena är till skillnad från många andra mossiga talesätt helt relevant. Forskningen påvisar allt kraftfullare hur vår situation och vårt välbefinnande i allt större utsträckning kan beskrivas utifrån en ”livstilproblematik”. Även där spelar det sociala arvet en avgörande roll. Vissa av oss mer lyckligt lottade slussas nästan per automatik in i kreativa och för den personliga utvecklingen positiva verksamheter och sammanhang. Ett samhällsansvar för de av oss som inte har det så väl förspänt i de här avseendena tycker jag är självklart.

Tror ni att folks förmåga eller vilja att ta till sig innehåll påverkas av de platser ni själva håller till eller där utbildning oftast sker över lag?

Prekariatet: Att arkitektur och den maktfunktion som en plats fyller påverkar inlärning är självklart för oss. Men det är heller inget helt fast – vi kan omforma miljöer med enkla medel som plakat, banderoller, dekorationer, sprayfärg med mera. Grundskolan är fortfarande anpassad till ett disciplinsamhälle, medan universitetet passar bättre in i ett prekärt samhälle. Universitetet som rum är dels en frizon för företag, en plats där studentens arbetskraft utnyttjas så gott som gratis genom kontrollsystem. Men universitetet är också en viktig, traditionell plats för

PREKARIATET

Prekariatet är en grupp/samling prekära arbetare och studenter som strävar efter att undersöka liv och arbete under prekära villkor. Vi skriver texter gemensamt, arrangerar läsecirklar, kör pirat-bio, ordnar fester, producerar radio, video och samarbetar med andra autonoma grupper i kampen mot kapitalism, rasism, och patriarkal hegemoni. Våra mål är att skapa alternativa idéer och praktiker kring liv, kultur och motstånd. För närvarande undersöker vi hur prekariatet, det vill säga den växande gruppen arbetare som saknar fast inkomst, fackligt stöd och traditionella arbetsplatser, kan omformulera och genomföra en strejk med parollen “En kan inte käka kredd”. Kampanjen blir ett slags experimentell arbetsplatskamp, där fokus först kommer att hamna på Stockholms alla kulturarbetare som i hög grad förväntas arbeta gratis, för ärans och erfarenhetens skull. Vi anser att kulturarbetare, precis som alla andra arbetare, behöver mat på bordet och pengar till hyra, och vi hoppas kunna skapa uppmärksamhet kring frågan i maj när vi lanserar kampanjen samt strejken.
I grund och botten handlar Prekariatet om att försöka omformulera och omvärdera osäkert arbete, och detta påverkar också givetvis hur vi ser på utbildning, lärande och kunskap i stort. Kunskap är alltid större än kapitalismen, trots att vissa försöker inordna den i utbildningar eller sätta ett pris på den. Att anordna gratis läsecirklar är ett exempel på hur vi arbetar för att formulera och sprida idéer som vi anser är nyttiga i dagens samhälle: nyttiga för att de hjälper oss att förstå vår verklighet och situation. Syftet med cirklarna är spridning av kunskap, gemenskap och motstånd, och därför ställs inga krav på deltagarna. Vi läser texter tillsammans (inga förkunskaper krävs) och hjälper varandra att översätta, förklara och förstå. Vi försöker att i så stor mån som möjligt eliminera “lärarrollen” under sessionerna. Cirklarna liknar mer ett fritt seminarium där vi diskuterar och argumenterar oss fram till förståelse och förhållningssätt. Vi är medvetna om att alla har olika kunskaper och erfarenheter, och detta ser vi som en stor tillgång. Fokus läggs både på sakkunskap och på inlärningssätt, framförallt kanske detta blir synligt i diskussionsformen som tyvärr annars inte brukar få så stor plats i grundskolan och gymnasiet (antagligen eftersom det anses vara resurs- och tidskrävande).

motstånd. Att genom till exempel en läsecirkel skapa en allmänning tror vi kan bidra till inlärning. Att vi till exempel läser på plats gör att vi på samma gång “skapar” det rum där bildningen tar plats.

CMS: Det finns absolut något inkluderande och exkluderande i de platser där utbildning av olika slag förläggs. Universitet med sin starka medelklassnorm kan fungera som avskräckande för icke studievana, på samma sätt som starkt kulturellt kodade sammanhang, som till exempel Kafé 44 eller Kafé Marx, kan avskräcka andra. Valet av plats för egna studier är alltid en avvägning av praktiska möjligheter, man får ofta ta det som är möjligt. Men en studiecirkel kan man enkelt arrangera med ett par vänner hemma i någons kök. Vi försöker arbeta med att ta fram instuderingsfrågor till litteratur och delar gärna med oss av detta. Vi ser inget självändamål i att få fler deltagare till just de studiecirklar vi själva arrangerar utan uppmuntrar egenorganiserade studier lika mycket.

De deltagare vi har i våra studiecirklar har till en majoritet en bakgrund med universitetsstudier. Dock inte alla, och en av styrkorna med studiecirkeln är att den snabbt går att anpassa till en nivå där allas förkunskaper kan vara användbara samtidigt som man inte stöter bort någon ur gruppen genom att hålla en för abstrakt nivå. Syftet med studiecirkeln är samtalet kring texten och diskussioner uppstår oftast med associationer till vardagshändelser eller andra texter såväl populärkulturella som teoretiska. Det är samtalet som föder tanken och i samtalet ges möjligheten att testa argument och idéer.

Klas: Att ha förståelse för varandras förståelser är en grundläggande förutsättning för allt tankeutbyte. Vi vet med oss vilka grundläggande värderingar och vilken människosyn som bör prägla utformningen av vårt samhälle och vår sociala samvaro oavsett vilken verksamhet vi för närvarande befinner oss i. Att samtala med varandra är en bra början. I vår verksamhet försöker vi därför gå emot bilden av skolan som disciplinerande institution då det är den bilden som våra elever bär med sig. Vi försöker istället hitta ett sätt att få eleverna att bli intresserade av att lära sig, att hitta en inre motivation istället för att tvinga på eleverna kunskap genom ”ordning och reda-regler” och bestraffningar. Vi finner att det är den mest lycksamma strategin om än något mer kostsam då den kräver en högre personaltäthet.

Cecilia Höglund, Samira Ariadad

Bild: Jens Reuterberg

KLAS HÖGLUND

”Efter att ha jobbat som skolledare ett tiotal år, har jag nu med ålderns rätt gått tillbaka till en speciallärartjänst. Våra elever tillhör den gamla kategorin IV-elever (individuella programmet). Numera är de Ia- (individuellt alternativ) eller preparandelever. Oavsett vad vi kallar programmet så handlar det i huvudsak om att reparera bristfälliga grundskolebetyg för att de, förhoppningsvis, så småningom ska kunna söka vidare till de ordinarie gymnasieutbildningarna”.

CMS

Stiftelsen Centrum för marxistiska samhällsstudier bildades 1977 på initiativ av Vänsterpartiet Kommunisterna, men är obunden av partiintressen och verkar i en öppen anda för att främja en bred vänsterdiskussion. Vi arbetar med att främja forskning, utredningsarbete och studier vad gäller samhällenas historiska utveckling, samtidiga förhållanden och framtida utvecklingstendenser. Verksamheten leds av en central styrelse samt självständigt verkande lokala medlemsföreningar. Under åren har ett stort antal forskare och intellektuella deltagit i verksamheten och CMS har upparbetat ett högt anseende på såväl det akademiska fältet som inom vänstern i bred mening. Föreläsningar från vissa arrangemang har publicerats i bokform eller i den av CMS utgivna tidskriften Socialistisk Debatt. CMS har för närvarande lokalföreningar i Göteborg, Umeå och Luleå. Lokalföreningarna anordnar föredrag, debatter och seminarier samt bedriver studieverksamhet. Man arbetar för att främja en bred och levande vänsterdebatt med förankring i marxistisk idétradition, och för att skapa öppna mötesplatser där det vetenskapliga fältet kan möta den lokala politiska kulturen.

Omskolning pågår

Brand samtalar med Anna och Sara från Förskolevrålet, Erik och Elsa från Storstockholms utbildningssyndikat samt en representant från Syndikalistiska ungdomsförbundets kampanj Kunskapsfabriken.

Skolan, likt all offentlig sektor, kan ju vara svår att organisera sig inom. Hur tänker ni att studenter, personal och föräldrar kan organisera sig och vilka maktmedel finns att ta till i en sådan organisering?

Kunskapsfabriken: Vår organisering fokuserar endast på studenter i nuläget. Våra maktmedel finns ju i den kollektiva styrkan, precis som på en arbetsplats har vi gemensamma intressen och ska kämpa för dom. Vi kan göra det, till exempel genom att göra kurslitteraturen gratis, men också genom att till exempel ställa gemensamma lönekrav innan vi går ut i arbetslivet, så som sjuksköterskorna i bland annat Umeå och Stockholm gör just nu genom att vägra ta en ingångslön under 24 000.

Erik och Elsa (Storstockholms utbildningssyndikat): SAC organiserar arbetare efter arbetsplats istället för yrkesvis (till skillnad från de flesta andra fackliga organisationer) vilket till exempel på en skola innebär att samtliga, undantaget arbetsledningen, som är verksamma inom kunskapsproduktionen kämpar tillsammans. Dessa kan vara lärare, övriga pedagoger, administrativ personal, städare, studenter och vaktmästare. Vårt fetaste vapen är vår solidaritet och därför är vår organisationsbredd en styrka som innebär möjligheter i sig själv. Då vi inte undertecknar kollektivavtal kan vi vidta stridsaktioner efter behov och forma vår kamp för bättre villkor hur vi vill, när vi vill och var vi vill.

Anna och Sara (Förskolevrålet): Protesten omfattar ju hela Skarpnäcks stadsdel så kontakten mellan föräldrar och personal har sett olika ut på olika förskolor. På vissa har kommunikationen mellan personal och föräldrar varit väldigt positiv och öppen kring “läget” i barngrupperna. På andra har personalen varit rädda att prata för mycket och ses som illojala mot verksamheten. Det är ju svårt att gå emot eller öppet kritisera sin arbetsköpare. Men eftersom det faktiskt rör en kommunal verksamhet råder offentlighetsprincipen. Det är inget som ska hållas hemligt kring platserna där våra barn vistas varje dag. Personalen borde också i högre utsträckning vända sig till facket eftersom dom egentligen ska begära konsekvensbedömningar varje gång barngruppens storlek ska öka. Vi har inte sett att detta görs och konstigt nog är det cheferna som ska utföra bedömningarna som alltså ska granskas av facket. Förskolevrålets organisering och protest har ju lagar (diskrimineringsoch skollagen), Skolverkets och kommunens rekommendationer och förskolans läroplan i ryggen.

Samarbetar ni med andra grupper och intiativ, innanför och utanför skolan?

Kunskapsfabriken: Vi har inga formella samarbeten men vi har haft kontakter med bland annat olika sektioner av SAC, Vänsterns studentförbund och Fri Kurslitteratur.

Erik och Elsa: Ja, till exempel med andra fackliga organisationer nationellt och internationellt. På sektionsnivå har vi till och från samarbeten med olika politiska nätverk på arbetsplatserna. Dessa kan exempelvis inkludera studentinitiativ och samarbete kring förhandlingar. Vi har under sommaren 2011 börjat arbeta internationellt tillsammans med ett flertal radikala fackliga organisationer med fokus på den ökande kommersialiseringen av kunskapsproduktionen.

Anna och Sara: Vi har samarbetat med nätverket Linje 17s lokalgrupp *För 17 för skolan* men initiativet kommer från flera föräldragrupper. Vi har också blivit kontaktade av andra föräldragrupper i Stockholm, som fått ta del av hur vi gått tillväga. Vi har sagt att namnet Förskolevrålet är fritt att använda (vi har ingen plattform eller manifest) och ser gärna att det sprider sig. Som ett virus!

Hur är bemötandet från dem ni vänder er till/emot? Finns det en vilja att göra något eller bara uppgivenhet?

Kunskapsfabriken: Bemötandet är bra eftersom vi tillsammans tillhandahåller något som vi behöver, både kunskap kring scanning och böcker, utan att det kostar något. Folk som är med och skapar och tar del av den här praktiken tycker oftast att det är en väldigt bra grej eftersom man ser en direkt

STORSTOCKHOLMS UTBILDNINGSSYNDIKAT (SAC)

Enligt syndikalistiska ideal så arbetar SAC utifrån principer om decentralisering och självbestämmande. Detta innebär att den fackliga verksamheten främst bedrivs genom driftsektioner på arbetsplatsen. Inom Storstockholms Utbildningssyndikat finns det i dagsläget fyra sektioner vilka alla har egna berättelser om sin dagliga kamp. Utbildningssyndikatets uppgift är att stödja och underlätta sektionernas arbete och verka för vidare sektionsbildande. Det här verksamhetsåret har vi bland annat bedrivit utåtriktat arbete i form av flygbladsutdelning, medlemsvärvning och solidariska stödaktioner till en strejk på en skola i Göteborg. Vi har också bedrivit viss verksamhet i form av att stödja medlemmar med problem som uppstått på jobbet, förutom mötesverksamhet och allmänt administrativt arbete.

materiell vinning för sig själv, men även för andra. Ju fler man är desto mindre behöver varje enskild individ jobba med att scanna.

Erik och Elsa: Vi upplever att det generellt finns problem med att organisera sig praktiskt socialistiskt på en kapitalistisk arbetsmarknad. Både på grund av de normer av samarbete som stat och kapital tillsammans har internaliserat i arbetslivet och som återskapas med hjälp av arbetsrätten, men även då våra arbetssituationer blir allt mer prekariserade och vi förväntas individualisera vår arbetssituation på bekostnad av solidaritet och klasskamp. Att se möjligheterna och dessutom våga arbeta för en ordning som skulle stå bortom kapitalismen kan därför kännas avlägset då det inte är en självklar företeelse bland kollegor och vänner. Samtidigt tar sig motståndet allt fler former, vi har bara under det gångna året sett en sjudande vrede resultera i alltifrån världsomspännande studentuppror till revolter mot diktaturer i vilka fackförbund varit en stark drivande kraft. Motståndet solidariseras även över gränserna för att på så sätt bemöta en globaliserad kapitalism. Våra medlemmar berättar om hur de erfar att kunskap och utbildningsvärlden mer och mer strömlinjeformas in under en marknadsanpassad norm tänkt att bara kunna generera värde i den mån den kan profiteras på, inklusive deras egna arbetsvillkor; inte som ett värde i sig självt. Detta är det många som vänder sig mot och vill motverka. Här menar vi att en stor kamppotential ligger. Folk ser problem men har svårare att se metoder för att motverka desamma. Här menar vi att SAC kan vara ett användbart vapen.

Anna och Sara: På nämndmötet där i december såg de lite svettiga ut, på den borgerliga sidan, när vi tågade in och fyllde salen med vuxna, barn och slagord. De i opposition däremot nästan kurrade av välbehag. Det som hänt sen dess är ju att de lovat att minska grupperna, men att vi ska hålla ut nu i vår, typ. En förskola som de beslutat att riva för att ge plats åt nya bostäder kommer nu att stå kvar, vi vet ej hur länge, men vi ser det som ett resultat av vår protest. Arbetet med likabehandling är igång på flera håll i stadsdelen. Delvis som ett resultat av våra protester.

Ser ni en fördel i att ni arbetar nära folks vardag? Eller kan det bli begränsning i det då man ofta kan vara fast i vardagsrutiner som kan vara svåra att bryta sig loss från?

Kunskapsfabriken: Vi är intresserade av att organisera oss kring materiella konflikter inom universitetet och vi gör det genom en vardagsnära praktik. Fördelen med detta är givetvis att vi alla har ett gemensamt materiellt intresse som blir lätt att organisera sig kring. Detta kanske inte utmynnar i ockupationer av universitetet och revolution, men det skapar kollektiva erfarenheter och drar upp en tydlig klasslinje mellan de som äger och de som inte äger produktionsmedel.

Erik och Elsa: Det är först och främst bra och viktigt att kamp och konflikt går hand i hand, det vill säga de som berörs av ett problem är de som är bäst skickade att ta tag i det. Strikt sett så kan ingen kamp föras som inte förs just i vardagen; har den inte förankring där, har den ingen förankring. Syndikalismen utgår från att kampen för ett socialistiskt samhälle går via motståndet mot arbetsmarknadens maktrelationer, vilken utkämpas på den faktiska arbetsplatsen. Sen är det klart att en säkert kan ha problem med att utvidga perspektiven bortom arbetsplatsens väggar, men förmodligen har det egentligen inte något att göra med hur nära arbetets vardag per se en kämpar. En avpolitiserad arbetsplats har blivit normen i ett Samförståndssverige, vilket medför vissa svårigheter med att där bedriva kampen. Detta gör det emellertid inte mindre viktigt att den förs just där – tvärtom! Belys istället att arbetsmarknaden är kapitalismens främsta mekanism, varför arbetsplatsen blir en av de viktigaste arenorna för att verka för ett socialistiskt samhälle.

Anna och Sara: Det är så klart svårt att arbeta nära folks vardag eftersom kritik eller påtryckningar kan tas väldigt personligt, samtidigt som protester som leder till förbättringar får stor effekt i alla inblandade. Föräldrar med barn på dagis badar inte precis i oceaner av tid. Men att vi lyckades få med hundratalet vuxna och barn på ett nämndmöte en kall torsdagkväll veckan innan jul visar att missnöjet är stort, och om vi mobliserar oss till ett nytt "vrål" är vi övertygade om att vi blir mer än dubbelt så många!

Samira Ariadad, Cecilia Höglund
Bild: Jens Reuterberg

KUNSKAPSFABRIKEN

"Vi underlättar för studenter att dela och ta del av kostnadsfri kurslitteratur. Detta gör vi genom att vi scannar in böcker, delar dom på internet och skapar guider för hur andra kan göra samma sak. Vi erbjuder helt enkelt en plattform som andra kan ta del av för att minska sina kostnader som student. Vi vill utmana föreställningen om att utbildning i Sverige är gratis, eftersom studentlitteraturen kostar flera tusen per termin, vilket förfördelar de som har det gott ställt gentemot andra som istället tvingas jobba extra. "

FÖRSKOLEVRÅLET

Förskolevrålet är föräldrar, barn och andra som tröttnat på växande barngrupper och bristande likabehandlingsarbete (arbete som bland annat förebygger olika slags kränkningar och diskriminering, till exempel på grund av kön, klass eller hudfärg) i den kommunala förskolan. Vi har gått med megafoner och slagord till Skarpnäcks stadsdelsnämnd för att titta på politikerna och framföra vår protest. Vi har även skrivit debattartiklar och intervjuats i olika tidningar.
Vi vägrar gå med på utarmningen av den kommunala förskolan. Vi ser att konsekvensen av det kommunala haveriet är att vita medelklassföräldrar flyr till privata initiativ för att de "inte vill offra sina egna barn".

Åtgärdslandet
Arbetsförmedlingens svarta bok
Jon Weman
Nytryck av den tidigare slutsålda upplagan ute i bokhandlarna igen!

Glöm 68. Universitetet som politiskt rum ser annorlunda ut idag. Dagens motmakt måste byggas på ett annat sätt. Dags för studentmakt 2.0.

Är det möjligt att demokratisera universitetet? Samma fråga som gett upphov till så många olika svar och praktiska experiment de senaste femtio åren är återigen på agendan. Men dess parametrar har förändrats. Sextio- och sjuttiotalets ”massuniversitetet” är inte dagens företagsuniversitet, på samma sätt som den tillsynes stabila tillväxt som låg till grund för den tidigare expansionen av högre utbildning, står i kontrast till en zombienyliberalism som skapar nedskärningar utan att kunna sälja idén om en verklig återhämtning i framtiden.

De huvudsakliga drivkrafterna bakom den första globala cykeln av studentrevolter på sextiotalet var, väldigt schematiskt, motsättningen mellan den sociologiska ”demokratiseringen” av universiteten – det vill säga att samhällsskikt som tidigare hållits utanför högre utbildning började selektivt släppas in, i linje med förändringarna på arbetsmarknaden och den nationella ekonomiska politiken – och maktens och privilegiernas feodala karaktär inom dessa institutioner. Tittar man på kraven hos studentrörelserna innan 1968 ser man en stark lutning åt en socialdemokratisk ideologi, med ett ”medborgarskap” till utbildningen baserat på arbete och det kollektivas bästa, medierad genom lämpliga former av deltagande och representation. En radikal reformistisk vision om studentdeltagande i både beslutsprocessen (universitetets styrelse) och det intellektuella innehållet (läroplaner, definition av discipliner) var en passande och immanent kritik av den paternalistiska och teknokratiska diskurs som följde med massuniversitetets framväxt. Precis som maktutövarna alltid har föredragit att ha en administrerad demokrati, har former av självbestämmande och autonomi vuxit fram genom motstånd. Och när autonomi, mognad och kritisk diskussion är komponenter av en institutions ideologi (idag kan vi nog lägga till kreativitet, innovation och till och med radikalism), är det inte konstigt att några av dess invånare ”överidentifierar” sig med dem.

Gemensamma drag

Om vi utgår från några gemensamma drag mellan universitetskamperna kring 1968, märker vi hur snabbt alla visioner om en deltagande universitetsreform i en demokratisk riktning övergavs, ställda inför en orubblig auktoritarism (som på många sätt dessa rörelser hade som sin huvudfiende). Men även hur mycket visioner och politiska krav som ställdes utanför universiteten (antiimperialistiska befrielsekamper, radikal arbetarkamp, feminism, radikala svarta och minoritetsgrupper, men också andra auktoritära institutioner, från armén till psykvården). Även om det var ett kortvarigt skede, så var steget från otåliga förhoppningar på ett deltagande universitet över till ett övergivande av universitetet som en strategisk eller rent av taktisk plats för kamp, fylld av experiment och lärdomar – även om de inte problemfritt kan föras över till nuet. ”Inom och emot” var andan hos Kritische Universität i Berlin och Università Negativa i Trento, erfarenheter som delvis var kapabla att kombinera kritiken och förändringen av undervisningens innehåll och form, genom att politiskt ta den nödvändiga tiden och rummet som krävdes för det.

Motmakt på universitetet

Maktfrågan fungerade här som en brygga mellan politik i universitetet, mot universitetet och bortom universitetet. Då det är nära nog omöjligt att använda rum och tid på ett antagonistiskt och emancipatorisk sätt utan någon sorts maktutövning, oavsett med vilka medel. Frågan ”vem är det som bestämmer?” måste av nödvändighet ställas för att kunna flytta politiseringen av universiteten bortom dess fysiska och institutionella gränser. Ödet hos det kraftfulla ledordet ”studentmakt” vittnar om detta. I förordet till samlingen med samma namn från 1968, utgiven av *New Left Review*, kan spänningarna, återvändsgränderna och potentialerna tydligt märkas:

> *”Men, på gott och ont, är alla dessa impulser (till aktivism eller måttlighet) manifestationer av en revolution underifrån, tillsammans med hastigt sammankallade aktionskommittéer och diskussioner, nödvändigheten att i både praktiska och psykologiska termer styra över allt från föreläsningar till telefoner och vad man äter. Desto viktigare för aktivisterna att i denna situation minnas, att ta över kontrollen för en vecka eller en månad är inte detsamma som att fienden kapitulerat. Men det betyder inte heller att den kontrollen var värdelös när fienden kommit tillbaka, eller att studenterna helt i onödan konfronterade systemet på dess egna territorium… [Det] är värt att komma ihåg att studentmakt, som ofta kritiseras för att vara en begränsat och missvisande begrepp, fortfa-*

makt 2.0

rande betyder vad det avser: studenters makt att bestämma sin utbildnings struktur och innehåll. Självklart är det slutgiltiga målet att ett revolutionärt arbetarklassblock enas; men studentens omedelbara makt finns på hennes universitet, hennes gymnasium, där hon arbetar som student." (Alexander Cockburns introduktion till *Student Power*, 1969)

Detta berömvärda strategiska mål – att (med leninistiska termer) skapa någonting likt en "dubbelmakt" på universitetet – var (möjligen av nödvändighet) kortlivat, eftersom några har bråttom vidare mot det "slutgiltiga målet" medan andra återvänder till de små reformkravens väg. Den politiska handlingen på universitetet är i sin studentkaraktär flyktig i dubbel bemärkelse: kollektiviteten vilar på ett relativt snabb genomströmning (terminernas omslag, när tentaperioderna infaller etc) och den drivs hela tiden bortom sig själv, i en brådskande vilja att skapa sig en helhetsbild av samhället, för att angripa högre auktoriteter och bli en del av bredare kamper. Den sociologiska visionen hos studenterna vid Nanterre, som var en av katalysatorerna bakom maj 68 i Paris, visade på detta: "Det är inte tillräckligt att bara ta universitetet som sin utgångspunkt. Motsättningarna äger rum på samhällets helhetliga nivå, som universitetet finns inbäddat i." (*Student Power*, 1969)

Trots sin skörhet kan studentpolitikens flyktiga natur på universiteten också betraktas som en styrka: trots universitetslivets segmenterade och ofta instrumentaliserade karaktär på institutionerna, tillåter den en flytande formering av en särpräglad form av kollektivitet. Universitetet kan på en och samma gång spegla, och tidvis förvärra, splittringarna och motsättningarna i samhället i stort, men också ena studenter på ett sätt som korporativistiska och fragmenterade intressen inte kan. Den spanska forskaren Carlos Sevilla noterar att "studenter konstituerar inte en klass, utan finner sig snarare själva situerade under samma tillfälliga villkor: de är intellektuella lärlingsarbetare som finner sig själva upplösta och neutraliserade i samma stund som de som en gemenskap uppnår självmedvetande. Men under studiernas kortvariga mellanspel konstituerar de en kompakt grupp som har uppvisat en enorm politisk kraft i land efter land."

Katalysator eller avantgarde

Förtrupp, katalysator, gnista: studenternas aktioner har gång på gång, långt före 1968, gett upphov till bredare och stundtals långlivade kamper. Även om det fortfarande är oklart i vilken utsträckning studentupproret mot högerregeringens attack mot universitetet kommer att spridas till bredare sociala rörelser, är dess politiska impuls skönjbar i fackföreningarna: "Storbritanniens studentrörelse har definitivt satt fackföreningsrörelsen på plats. Deras massproteser mot de höjda universitetsavgifterna har uppfriskat de politiska elementen mer än vad hundra debatter, konferenser och beslut varit förmögna till".(*The Guardian*) I motsats till de som önskar begränsa protester till representativa kanaler, överbestämda av klassmakt, ekonomiska tillgångar och ideologisk tröghet, kan demokrati också vara namnet på de typer av kollektiv och direkt aktion (som ockupationer) vilka skapar sin egen form av legitimitet underifrån, samtidigt som de kringgår både de etablerade "demokratiska" procedurerna och att bli utmålade som illegala av överheten.

Ny makt, nytt motstånd

Men trots likheterna och kontinuiteten i studentkamp – om inte i praktikerna så i alla fall i utmaningarna man står inför – måste reflektioner över demokratins möjlighet på universiteten idag konfrontera en situation som bär på andra potentialer och sätter upp andra gränser för jämlikt och emancipatoriskt kollektivt agerande, än de som tidigare studentrörelser stått inför. Viktigast är kanske att de makter vi möter är av en annan natur: även om överheten och den paternalistiska statsideologin inte försvunnit helt, är de idag beroende av kontrollsätt och mått som har marknadskonkurrens som sin modell och finansiellt tvång som metod – vare sig det rör sig om att forma universitetet som ett företag eller att med hjälp av skulder disciplinera studenterna genom deras framtida yrkesliv. Genom den nyliberala regementalitetens nu välbekanta och perversa ironi – som bygger på föreställningen om individen som en entreprenör med sig själv som sin oalienerbara (men fullständigt alienerade) egendom, sitt humankapital – där fortsatt omstrukturering och minskade tillgång till universiteten marknadsförs som ett nytt sätt att stärka "studenters makt att bestämma strukturen och innehållet i sin utbildning". Eller med Brownrapportens ord: "Vårt förslag sätter studenterna i första

rummet. Populära högre utbildningar kommer kunna expandera för att möta studenters efterfrågan. Studenter kommer att bli bättre informerade om de alternativ som de har. Deras val kommer att forma den högre utbildningens landskap."

Student-konsument

Studenmakt 2.0 är en enastående lektion i dagens alienation: kollektivt frånskurna all meningsfull makt och individuellt överlämnade till prekaritet och ångest, är studenter som väljande konsumenter genom sin statistiska existens det suveräna subjekten! I marknadsekonomins demokrati är det fullt rimligt att slå fast att studentens "val" – för att inte tala om exempelvis studielånens kvävande tyngd – demokratiskt kan innebära att flera institutioner, universitetsplatser och jobb försvinner. Konsumenterna har talat…

Om vi har den verkliga antropologiska inverkan av subjektets varufiering och dess nyliberala styre i åtanke, entreprenörsmodellernas genomträngning av självet och det sociala förbudet mot kollektiv solidaritet, finns det någonting inspirerande i kapaciteten hos den kortlivade "klassen-som-inte-är-en-klass" förmåga att göra uppror mot att underkastas Browne och hans anhang. Viss ära för utbrottet av denna protest bör förstås tillfalla krisen och de återkommande sprickorna på "kapitalrealismens" skinande yta. Allt fler inser att det ideologiska konsumentsubjektet är ett enda stort pyramidspel. Men att i detta bara se en ny version av livskänslan att inte ha någon framtid räcker inte. Istället måste vi uppmärksamma hur studentmobiliseringen kring krav som i många fall inte rör dem själva personligen (eftersom att de ny avgifts- och finansieringsåtgärderna för universiteten kommer börja gälla först för nästa studentkull), innebär ett upprättandet av solidaritet mellan de som inte har någon framtid – förutom en framtid där man drunknar i skulder och saknar helt kontroll över vardagslivets platser och tider.

Om vi vill insistera på demokratins idé – kollektiv och jämlik solidaritet kombinerat med målsättningen att skaffa sig en viss kontroll över villkoren för samhällig reproduktion, mot illusionen om individuella val – krävs det att demokratins innehåll ges företräde framför dess form. Med företräde menar jag inte att organisatoriska och processuella frågor ska lämnas åt sidan, men att istället för att fetischartat behandlas som lösningar i sin egen rätt, ska de formas av försöken att komma tillrätta med den individualiserade konsumenten och försöka finna kollektiva aktionsformer utifrån gemensamma behov och solidaritet. Med andra ord är "inte problemet att gemensamt reda ut hur vi kan bestämma över vad vi gör, *utan hur vi ska göra det som kan bli de gemensamma beslutens objekt*, och *sluta göra* det som bara kan undfly de som gör det".(Gilles Dauvé och Karl Nesic, *Au-Délà de la démocratie*, 2009)

Ickereformistisk reformism

Medan den demokratiska reformismens gränser under 1960-talet sattes av etablerade makthavares motstånd, så möter idén om beslutsprocessens demokratisering i dagens universitet inte bara institutionella och ideologiska hinder, utan också strukturella och finansiella. Om universitetets demokratisering främst ses som en process – exempelvis genom att öka studenters och personalens deltagande i de skadliga beslutsprocesser utan insyn, som idag är monopoliserade av olika "ledningsgrupper" – riskerar man att ställas inför det gamla klassiska problemet med arbetardeltagande i företagsstyrelser: att få inflytande över universitetens budgetar som bestäms av regeringspolitikens åtstramningar, kan innebära att man bara själva görs ansvariga för att administrera underskottet och nedskärningarna. I en sektor som så våldsamt har omstrukturerats efter Torypolitikernas drömmar och antisociala darwinism, är det gemensammas bästa inom en enskild institution perfekt kompatibelt med försök att underminera för "konkurrenterna" – det vill säga kollegor och kamrater på andra institutioner. Denna försiktiga och skeptiska kommentar angående en särskild föreställning om hur ett demokratiskt universitetet kan se ut, är inte tänkt att underminera försök att sätta sig emot maktens nya former som genomsyrar våra institutioner – former som är desto mer försåtliga då de, i linje med doktriner som New Public Management, övergivit ren auktoritarism för en i detalj genomträngande kontroll över beteenden genom oupphörlig granskning, mätning och utvärdering. Å andra sidan skulle ett "övergångsprogram" för ett demokratiskt universitet med säkerhet behöva vidta kollektiva åtgärder mot sådana sorters styrelsemakt som utgör en nödvändig mellaninstans för implementeringen av regerings utbildningspolitik. Utan inbördes rangordning: upphäv stadgar som överlåter styrandet av universitetet till opålitliga råd och styrelser; möjlighet till kontroll eller vetorätt över

ANDRA VÅGEN

"Det är som ett nytt 68!" Den frasen har vi säkert hört till leda. Men de senaste fem åren har det pågått en utdragen studentprotest i Europa och globalt som endast motsvaras av studentrevolten 1968. Då protesterade man emot ett omodernt, patriarkalt och auktoritärt universitetssystem. Universiteten hade just öppnat upp portarna och släppt in arbetarklassen. Dagens våg av universitetsprotester sker snarare mot att universitetet återigen blir mer exklusivt. Utlösande faktor är oftast de höjda universitetsavgifterna. I varje europeiskt land har också en universitetsreform påbörjats, för att anpassa de nationella universiteten till Bolognaprocessen – vilket innebär mer standariserade former av kunskapsmätning och utlärning för hela Europa. Men också att de högre utbildningarnas forskning kommit att knytas allt närmare till näringslivets behov. Med utbrottet av den globala ekonomiska krisen 2008 har universiteten drabbats av nedskärningar och privatiseringar, vilket eldat på protesterna ytterligare.

Studentprotesterna har visat många gemensamma drag i sin form. Ockupationerna av universitetsbyggnaderna har varit centrala. De ockuperade fakulteterna har sedan fungerat som en bas för "vilda demonstrationer" (la manif savage), där studenter gått ut och lamslagit städernas infrastruktur, blockerat järnvägar och motorvägar. Ett gemensamt drag är även att studentrörelsen försökt skapa allianser med arbetarrörelsen, speciellt i krisprotesterna, och bidra med sina blockader till fackföreningarnas strejker. Universitetsprotesterna har i flera fall undvikit att bara bli isolerade nationella protester, utan spridit sig som en löpeld, flammat upp, mattats ner för att något år senare blossa upp igen. Studentprotesterna har varit ett lackmuspapper på sociala konflikter, oftast har de reagerat i ett tidigt skede och förebådat en bredare samhällsprotest.

budgetfrågor som rör studenter och personal; att ledningsgrupper ska gå att välja på återkallbara mandat. Under rådande förhållanden skulle troligen dessa ”ickereformistiska reformer” bli utskrattade som omöjliga – kanske ett vittnesmål om faktumet att meningsfulla processuella förändringar, till skillnad från vissa vilseledda uppfattningar om reformism, på många sätt är betydligt svårare än allvarliga, om än flyktiga, erfarenheter av demokrati.

Vi stödjer våra lärare

Om vi istället börjar från slutet kanske tanken på ett demokratiskt universitet blir mindre avskräckande eller mystiskt. Även om de inte lett till en ny kraftfull organisationsform, varken utom eller inom institutionen, har de senaste månaderna (det senaste årtiondet, om vi blickar utanför Storbritannien) inneburit en spridning av kollektiva aktioner som skapar en sorts demokratisering underifrån. Något värt att uppmärksamma är att kombinationen av drastiska angrepp på universiteten och en delad erfarenhet av arbetets prekarisering har möjliggjort en gemensamhet i kamper som tidigare inte varit möjlig – vilket står i stark kontrast till tidigare cykler av universitetskamp som var ett svar på den auktoritära splittringen mellan lärare och studenter . Den oskyldiga parollen ”vi stödjer våra lärare” är en potentiellt sätt ganska subversiv slogan (om den besvaras och översätts till en annan universitetspraktik). Detta är solidaritetshandlingar som fortfarande befinner sig i en relativt embryonisk form, och som fortfarande utökats till alla arbetare på universitetet – där hierarkin mellan arbetare, där mångas arbete är osynligt, är lika allvarlig som på andra platser. Men med det sagt ser vi att fackföreningar på en gräsrotsnivå, som (av viss nödvändighet) tvingats in i en smal och korporativistisk aktivitet eller till symboliskt kampanjande, har börjat muteras till organ kapabla att stödja studenters aktioner och börjat ställa substantiella frågor om vilket typ av universitet vi vill arbeta, lära och undervisa i.

Det är fortfarande en liten begränsad tendens, i termer av utövad makt, men oerhört betydelsefull – eftersom den i vardagslivet och i det dagliga arbetet utvecklar praktiker och strävanden som går helt på tvären mot att underordnas ackumulationens krav, konkurrensen, vinstintressena och de löjliga styrningssätt som förkroppsligar dessa. Ett demokratiskt universitet kan enkelt ses som en motsägelse: lärare utövar fortfarande en extremt viktig makt över studenter (deras betygssättning sållar dem för arbetsmarknaden), hierarki är onekligen en ofrånkomlig aspekt av pedagogik, och i allt högre grad är tillgången till universiteten och möjligheten att få studera inte demokratiskt fördelad. Men universiteten har trots allt detta, eller kanske delvis på grund av deras arvsliga kontinuitet med ovanligt förkapitalistiska och ickeinstrumentella principer, återigen bevisat sig vara kuvöser för hälsosam indignation över försöken att nedmontera det gemensamma och offentliga för att kunna rädda en allt ojämlikare, destruktivare och skröpligare kapitalism. Det är inte ett avantgarde, men det är en början.

Alberto Toscano

Alberto Toscano är sociolog och bor i London. Han sitter med i redaktionen för Historical Materialism.
Översatt från Bailey, Michael och Freedman, Des, The Assult on Universities. A Manifesto for Resistance, Pluto Press 2011. Översättning: Gustav Ingman.

Vår 2006: Universitetsockupationer och massdemonstrationer i Frankrike mot CPE-lagen, som innebar försämrat arbetsrätt och osäkrare anställningsformer för unga.
Höst 2006/vår 2007: Hundratals fakulteter ockuperade i Grekland i protest mot privatiseringen av universiteten. Universitetsockupationerna lade grunden till den mer omfattande sociala revolt som bröt ut 2008.
Höst 2008. En ny studentrörelse kallad ”Den anomala vågen” ockuperar universitet över hela Italien mot Gelminireformen av universiteten.
Vår 2009. Ockupationer av universitet i flera städer i vårt grannland Finland mot en universitetsreform.
Vinter 2009. En våg av studentdemonstrationer sveper över USA, med ockupationer av klassiska universitet som Berkley. Studentprotesten lägger grunden för krisprotesterna i Wisconsin och Occupyrörelsen.
Vinter 2009/vår 2010. Universitetet i Wien, Österrike, ockuperas. Studentprotesten sprider sig till Tyskland, mot höjda universitetsavgifter. ”Rika föräldrar åt alla” blir ett vanligt förekommande slagord.
Höst 2010. Krisprotesterna bryter ut på allvar. Ny våg av universitetsockupationer i Frankrike, Italien och Spanien. I Rom börjar studenterna använda Book Blocks, sköldar målade som böcker, i spetsen på sina demonstrationer. I november ockuperas ett 50-tal universitet i Storbritannien i protest mot högerregeringens universitetsreform och höjda universitetsavgifter. Studentrörelsen blir en viktig del av krisprotesterna.
2011. Studenter spelar en viktig roll i arabiska våren, spanska indigneraderörelsen och uppkomsten av Occupyrörelsen.
På sommaren bildas en massiv studentrörelse i Chile med krav på en universitetsreform och krav på välfärd, som går i spetsen för landets sociala opposition.
Vinter 2012. En rad massdemonstrationer och studentstrejker hålls i Quebec och Montreal, Kanada, mot höjningarna av universitetsavgifterna.

MATS JONSSON:

EXAKT HUR ILLA STÄLLT DET ÄR MED DEN SVENSKA SKOLAN

DEN ÄR **INTE** SOM NÄR DU GICK I SKOLAN. DET HAR MÅNGA ANLEDNINGAR, MEN DE JAG VILL TA UPP RÖR DET FRIA SKOLVALET OCH PRIVATSKOLEREFORMEN (MER KÄND SOM "FRISKOLEREFORMEN") OCH HUR DE PÅVERKAT VICTORIAS SKOLA. (EN KOMMUNAL F-9-SKOLA I EN HYFSAT VÄLMÅENDE STOCKHOLMSFÖRORT.)

ELEVER FRÅN MEDELKLASSOMRÅDET FLYTTAR TILL PRIVATSKOLOR, OCH DE LEDIGA PLATSERNA FYLLS MED ELEVER FRÅN PROBLEMOMRÅDET. DESSA ELEVER HAR OFTARE SOCIALA PROBLEM, MEN VICKIS SKOLA **FÅR INTE MER RESURSER** FÖR DET. JU FLER PROBLEMELEVER SKOLAN FÅR, DESTO FLER MEDELKLASSELEVER FLYTTAR OCH SKOLAN FÅR DÅLIGT RYKTE.

DEN KOMMUNALA SKOLAN I PROBLEMOMRÅDET DRÄNERAS PÅ ELEVER OCH LÄGGS NED.

EN KARISMATISK LÄRARE PÅ SKOLAN DREV I HEMLIGHET EN KAMPANJ FÖR EN FRISKOLA. NÄR HON BÖRJADE DÄR TOG HON MED SIG EN OCH EN HALV KLASS, MED LÖFTEN OM ÅRERESOR PÅ GYMPAN OCH EGEN LAPTOP. DETTA LEDDE FÖRSTÅS TILL ATT LÄRARE PÅ VICKIS SKOLA SADES UPP PGA ARBETSBRIST.

MITT I TERMINEN KOM NÄSTAN ALLA ELEVERNA TILLBAKA, MISSNÖJDA OCH LURADE. SOM DERAS NÄRMASTE KOMMUNALA SKOLA **MÅSTE** VICKIS SKOLA TA DEM TILLBAKA, OCH FÖRSÖKA FÅ DEM UTEXAMINERADE MED GODKÄNDA BETYG, TROTS ATT DE NU LÅG LÅNGT EFTER.

MVG +!

NÄR SKOLORNA SLÅSS OM ELEVERNA UPPSTÅR GÄRNA BETYGSINFLATION, VILKET LÄR GE ALLVARLIGA KONSEKVENSER FÖR BÅDE ELEVER OCH SAMHÄLLE.

FÖRÄLDRARNA HAR OFTA BÖRJAT SE SIG SOM KUNDER, OCH **HOTAR** GÄRNA SKOLAN MED ATT DE GÅR NÅN ANNANSTANS OM INTE DERAS BARN FÅR HÖGRE BETYG / BETE SIG SOM ETT ARSLE / LUGNARE STUDIEMILJÖ / EGEN LAPTOP.

KAMPEN OM ELEVERNA LEDER OCKSÅ TILL ATT MEDEL SOM BORDE GÅ TILL UNDERVISNING ANVÄNDS TILL MARKNADSFÖRING VARS ENDA "SAMHÄLLSNYTTA" ÄR ATT FLYTTA SKATTEMEDEL FRÅN UNDERVISNING TILL REKLAMBRANSCHEN.

SAMTIDIGT SOM PERSONAL SKÄRS BORT PÅ VICKIS SKOLA AVSÄTTS HÄLFTEN AV EN AV DE BITRÄDANDE REKTORERNAS ARBETSTID ÅT ATT BEDRIVA MARKNADSFÖRING. STORA PENGAR LÄGGS ALLTSÅ PÅ ATT MARKNADSFÖRA EN "PRODUKT" SOM P.G.A. BRIST PÅ PENGAR BLIR ALLT SÄMRE.

FÖR ATT BLI MER KONKURRENSKRAFTIG HAR SKOLAN SKAPAT EN HOCKEYPROFIL. DEN ÄR POPULÄR, MEN LEDER TILL TRE NYA PROBLEM: **1:** HOCKEYELEVERNA SKITER GENERELLT I ALLA ÄMNEN UTOM HOCKEY, TILL BESVÄR FÖR LÄRARNA OCH SKOLANS BETYGSSTATISTIK. **2:** DE SKRÄMMER BORT STUDIEMOTIVERADE ELEVER MED SINA TESTOSTERONNIVÅER. **3:** DET KOSTAR. MEDAN EN KOLLEGA TILL VICKI STJÄL PENNOR TILL ELEVERNA PÅ IKEA(!) LÄGGS 20000:- PÅ PRISER TILL SKOLANS EGEN "HOCKEYGALA". (JA, DET ÄR POPULISTISKT AV MIG ATT STÄLLA DE TVÅ SAKERNA MOT VARANDRA, MEN DET BJUDER JAG PÅ, HANNE KJÖLLER.)

SÅ, PÅ GRUND AV DESSA SAKER, OCH NEDSKÄRNINGAR I ALLMÄNHET, SER VICKIS SKOLA KNAPPAST UT SOM DEN DU MINNS FRÅN DIN UPPVÄXT. NÄSTAN ALL "KRINGPERSONAL" ÄR BORTA, KURATORN ÄR NEDSKUREN TILL 25% SAMTIDIGT SOM DE SOCIALA OCH PSYKISKA PROBLEMEN ÄR OMFATTANDE. EN VANLIG ARBETSDAG SKA VICKI INTE BARA GENOMFÖRA OCH PLANERA NO-LEKTIONER MED SINA FYRA KLASSER, RÄTTA PROV, VARA RAST- OCH MATVAKT, ORDNA MED LABORATIONER OCH VARA ARBETSLEDARE FÖR ÅRSKURSENS ARBETSLAG...

... UTAN OCKSÅ:

- kontakta föräldrar om problem
- agera polis, domare & jury
- agera brandkår (bara 2 gånger på 8 år, okej.)
- hålla kontakt med soc.
- vara kurator
- ha lektioner med specialklasser - se tavlan.

• BOKSTAVSGRUPPEN. ELEVER MED MULTIPLA DIAGNOSER (T.EX ADHD + AUTISM).

• FÖRBEREDELSEKLASSEN. NYANLÄNDA INVANDRAR- OCH FLYKTINGBARN.

• TUBEN. GRUPPEN FÖR DE STÖKIGASTE ELEVERNA.

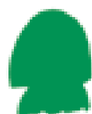
LÅT STÅ!

ALLTSÅ ETT ANTAL LEKTIONER I VECKAN MED GRUPPER SOM STÄLLER HÖGA - OCH INBÖRDES HELT OLIKA - KRAV PÅ EN LÄRARE **OVANPÅ** DE VANLIGA LEKTIONER ENS NO-LÄRARE PÅ HÖGSTADIET HADE, OCH ALLT KRINGARBETE.

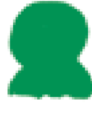

MEN ALLA ANDRA DELAR AV ARBETET VERKAR FÖRBLEKNA VID SIDAN AV KURATORSROLLEN FÖR DE ELEVER VICKI ÄR MENTOR (=KLASSFÖRESTÅNDARE) ÅT.

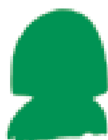
ETT AXPLOCK:

FLICKAN SOM SMS:ADE PÅ FREDAGSKVÄLLARNA OM ATT HON TÄNKTE BEGÅ SJÄLVMORD.

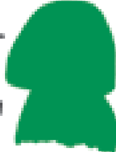
POJKEN MED HJÄRNTUMÖREN OCH DEN KOKAINMISSBRUKANDE STUREPLANSPAPPAN.

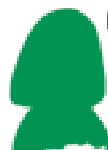
DEN UNDER TRE ÅR TOTALT UTFRYSTA FLICKAN. VICKI BLEV LYCKLIG NÄR HON EN HELG SÅG HENNE I CITY - MED EN KOMPIS!

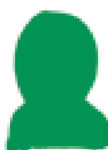
POJKEN SOM SPARKADE EN SKOL-"KAMRAT" I HUVET EFTER ATT "KAMRATEN" SKÄMTAT RÅTT OM HANS SYSTER, SOM DÖTT VECKAN INNAN.

FLICKAN SOM INGEN AV FÖRÄLDRARNA VILLE HA BOENDE HOS SIG.

FLICKAN SOM BLEV SPARKAD I HUVET OCH RÅNAD AV SKOL-"KAMRATER", DITLURAD AV SIN ENDA "VÄN".

ALLA DE MED MISSBRUKANDE FÖRÄLDRAR.

ALLA DE SEXUELLT UTNYTTJADE OCH VÅLDTAGNA.

DETTA TAR HON MED SIG HEM, TILLSAMMANS MED DE VANLIGA SLITNINGAR OCH INTRIGER SOM FINNS PÅ ALLA ARBETSPLATSER, OCH DEN STÄNDIGA KÄNSLAN AV ATT ALDRIG GÖRA TILLRÄCKLIGT. OCH JAG CURLAR FÖR HENNE. ETT LÄRARJOBB HÅLLER PÅ ATT SLITA UT TVÅ PERSONER. OCH NOTERA ATT DET HÄR INTE ÄR...

... NÅGOT HÖGAVLÖNAT ARBETE MED "UTVECKLINGSPOTENTIAL", UTAN EN KARRIÄRMÄSSIG ÅTERVÄNDSGRÄND. MEN JUST JA, KLAGAR HON SÅ FÅR HON JU ALLTID VETA ATT DET GÖR JU INGET FÖR...

STADSFÖRNYELSE
I Stockholms hjärta
bland dom nya husen,
kavajer & slipsar
där vi hittar liken.
I Stockholms hjärta
flera tusen
heroinister & strikta kontorister.
Tyst & snäll, tyst & snäll.
Det är en trött & ensam stad.
Ingen bor här för alla bor där.
River en stad & bygger en ny.
(**Ebba Grön**, *Heroinister & kontorister* 1981)

STADSFÖRSTÖRELSE
För det andra ser vi hur kapitalcirkulationens krav undan för undan leder till tidens förintelse av rummet. Återigen stöter vi på en motsägelse. Rummet kan övervinnas endast genom skapandet av nya rum, av kommunikationssystem och fysisk infrastruktur som bäddas in på platsen. Naturliga landskap byts ut mot byggda landskap. Produktivkrafter och arbetskraft koncentreras till urbana områden samtidigt som varuflödena sprids ut över ett rumsligt integrerad urban hierarki som minimerar cirkulationstiden. Detta fixerade landskap blir det hinder som måste övervinnas, vilket också sker, men bara genom samma 'kreativa förstörelse' som utplånar gångna investeringar. Tiden är snar att förinta rummet, men nu är det de rum som kapitalismen själv har skapat, som frambringats genom dess egen reproduktion av samhället, som måste förintas".
(**David Harvey**, *Pengar, tid, rum och staden*, 1985)

SLUMSANERING
Från början var Stålmannens personlighet mycket grov – och ibland tvivelaktigt destruktiv. Ett exempel är i en tidig historia då Stålmannen hör att regeringen inte tänker rusta upp ett slumdistrikt för inget mindre än att en katastrof inträffar och går bärsärk genom distriktet.
(Seriewikin)

RUINER
Inget annat än framtida ruiner,
material för nästa lager.
Melankoli, mon cher
sveper igenom den nya staden
och över landet
De nya templen har redan sprickor
framtida ruiner
Snart växer gräs över staden
över dess sista lager.
(Einstürzende Neubauten, Die Befindlichkeit des Landes, Berlin Babylon 2001)

DEN DELADE STADEN
[Malmö beskrivs] som den framgångsrika comebackstaden som med sin kunskapsintensiva produktion återigen ska bli en av Sveriges mest välmående städer. Men denna stadsmarknadsföring är bara en historia om staden och för många är det en perifier historia. Det finns en annan historia: diskursen om det problemtyngda Malmö med en snabbt växande social polarisering och ökade klyftor mellan olika befolkningsgrupper i staden. Denna dubbla utveckling ser vi i ett flertal postindustriella städer och dessa städer beskrivs inte sällan som "delade städer". Begreppet dual city hänvisar till polariseringen på arbetsmarknaden mellan höglöne- och låglönearbetare, men i senare forskning refereras även till växande skillnader mellan de bostadsområden som karaktäriseras av en stor andel invandrare, hög kriminalitet och hög arbetslöshet och de toppmoderna områdena, skapade för den moderna invånaren i IT-staden. Denna process delar staden i en "inkluderad grupp" och en "exkluderad grupp".
(Dalia Mukhtar-Landgren, Den delade staden – Välfärd för alla i kunskapsstaden Malmö, Fronesis 2005)

SEGREGERING
Folk som bor i fattiga områden utsätts däremot regelbundet för mediala safaris, när nyhetscheferna vill ha rapporter från problemområden – och det är alltid de fattiga som är problemet. Helst ska de fattiga också vara invandrare, de passar bäst som offer och det som nästan alltid är klassfrågor – arbetslöshet och låga inkomster – översätts helst till etniska problem. Varför? Därför att då blir frågorna lättare att hantera för dem som har det bra – problemen förknippas med rasism och inte med den sociala ojämlikhet som uppstår när de översta skikten i samhället ökar sina inkomster.
För det är det som skett sedan länge, i Sverige, liksom i större delen av västvärlden. I Sverige har klassklyftorna ökat snabbt de senaste åren, på grund av stora skattelättnader för de övre inkomstskikten.
Att tycka synd om fattiga är en ganska ofarlig verksamhet; det ryms i gamla välgörenhetstraditioner. Men att mäta upp avståndet mellan fattiga och rika, mellan olika klasser, är mycket mer explosivt – ty då inser folk snart att det där går nog att göra något åt, med bättre fördelningspolitik. De rika blir problemet, och den tanken är outhärdlig för somliga.
(Göran Greider, Krönika i Metro 6 februari 2012)

GENTRIFIERING
Från engelskans Gentry. Begreppet gentrifiering användes för första gången 1964 i en vetenskaplig artikel av den tysk-brittiske sociologen Ruth Glass. På engelska betyder gentry den lägre adeln eller den högre medelklassen, i motsats till högadeln, aristokratin. Tillämpat på dagens standard kan man översätta gentry till "de välbeställda, rika och nyrika". Gentrifiering innebär en rad renoveringar och rivningar av gamla byggnader, nybyggnationer, stigande hyror och levnadskostnader, en bortträngning av folk som inte har råd att bo kvar, och en inflytning av mer välbeställda.

STADSFABRIKEN
Stockholm är en relativt liten storstadsregion med begränsade möjligheter att vara internationellt ledande inom många fält samtidigt. För att klara konkurrensen måste regionen höja kvaliteten inom utbildningen och skapa en mer flexibel och öppen arbetsmarknad. ... Företagare, forskare och investerare vill ha en konkurrenskraftig innovationsmiljö och säkra investeringar. ... Näringslivets utveckling behöver stödjas genom att hinder för tillväxt undanröjs. Det behövs ett långsiktigt perspektiv, med en gemensam målsättning och samordning av åtgärder från myndigheter, högskolor och intresseorganisationer.
Insatser som görs måste stödja ambitionerna i utvecklingsplanen, exempelvis med utvecklingen av de regionala stadskärnorna. Insatserna måste också stödja omvandlingen mot ett mera kunskaps- och tjänstebaserat näringsliv. ... Alla inblandade aktörer behöver inse värdet av att sätta utvecklingen av regionens näringsliv före den egna organisationen, företaget eller myndigheten.
(Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen – RUFS 2010)

ENTREPRENÖRSSTADEN
Vi ska bli attraktivast genom att utveckla en region där människor kan bo, verka och leva på ett sätt som skapar förutsättningar för att utveckla idéer och skapa förnyelseförmåga. Det kommer att krävas många åtgärder; mer kollektivtrafik, fler bostadsområden och andra hårda investeringar. Men utvecklingsplanen sätter också fingret på det viktigaste; det är människorna i regionen som står för utvecklingen. Att skapa förutsättningar för att frigöra livschanser, utveckla sammanhållning och tillit i samhället är därför hårdvaluta i framtidsbygget.
(Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen – RUFS 2010)

ENTREPRENÖRSSTADEN II
Även om Jorge hört alla Rolandos halvtaskiga idéer vid det här laget var kåken en plankskola med klass. Jorge receptiv. Hade lärt. Lyssnat. Kunde mycket redan innan han åkte in. Efter femton månader på Österåker kunde han branschen utan och innan. J-boy: stolt över sig själv. Han hade koll på kokainimporten från Colombia över London. Var man köper, vilka priser som gäller, hur man distribuerar, vilka mellanhänder man använder, var skiten säljs. Hur man späder ut utan att pundarna märker något och hur man blandar upp utan att Stureplansfolket upptäcker något. Hur det paketeras. Vilka man ska muta, vilka man ska undvika, vilka man ska hålla sig vän med. ... Och nu: Jorge was back in town. Vad hade han lärt sig sedan dess? Han visste åtminstone en sak: nästa grej han gjorde skulle vara välplanerad. Och då gick det upp för honom vad som skilde honom från så många andra. Han kände sig störst/bäst/säkrast. Men så tänkte alla i hans omgivning om sig själva. Skillnaden var att Jorge innerst inne kände att det kanske inte var så – och det var hans styrka. Det skulle göra att han alltid tänkte två gånger i fortsättningen. Alltid planera, förbereda – lyckas med det omöjliga.
(Jens Lapidus, Snabba Cash 2006)

RECLAIM THE CITY
Den utveckling vi ser idag föregicks redan på sjuttiotalet i Tyskland, USA och Italien. Frontlinjens stora förskjutning från fabriken till metropolen, från klass till multitud, upplevdes både teoretiskt och praktiskt av många avantgarden. ”Reclaim the city” var ett viktigt slagord i Italien som fick stort gensvar. Liknande slogans kom från de tyska stadsdelsorganisationerna och ockupanter i de flesta europeiska metropolerna. Fabriksarbetarna förstod denna utveckling, medan fackföreningarnas och arbetarrörelsens partiers ignorerade det. Vägran att betala kollektivtrafikavgifter, de massiva ockupationerna av hus, övertagandet av stadsdelar för att bedriva fritidsaktiviteter och skydda arbetare mot polis och kronofogdar var projekt som man lade mycket tid och energi på. Dessa zoner kallades ’röda fästen’, men var i själva verket stadsutrymmen som gemensamma mötesplatser, snarare än bara fysiska platser som sådana. Ibland var de inte ens platsanknutna – de var massdemonstrationer i rörelse som gick igenom och ockuperade torg och territorier. Således började metropolen omformas genom en märklig allians mellan fabriksarbetare och metropolens proletärer.
(Toni Negri, Multituden och metropolen, Posse 2002)

RÄTTEN TILL STADEN
Kravet ”rätten till staden” kommer från den franske filosofen Henri Lefebvre. I hans text ”Le droit à la Ville” från 1968 beskriver han det som ett rätt att inte utestängas från det urbana samhällets förtjänster. Detta ska ses mot en bakgrund av erfarenheterna med den fordistiska klasskompromissen, vars funktionella och moderna stadsplanering lämnade många behov otillfredsställda. Kravet på bostäder ledde till miljonprogrammets bostadsområden, som hade andra kvalitetsbrister. Lefebvre menade att de nya områdena saknade öppna platser för kulturellt utbyte och kommunikation.
Snarare än att bara se till stadens förändring såg Lefebvre rätten till staden som ett kollektivt återtagande av stadsrummet. Detta bör leda till ett ändrat och nytt stadsliv som är inriktad på stadens bruksvärde, där ”utbytet inte förmedlas genom bytesvärde, handel eller vinstintressen.” Rätten till staden innefattade rätten till centralitet, nämligen tillgång till platser för samhällelig rikedom, stadens infrastruktur och kunskap. Den innehåller också rätten till skillnad, för staden som en mötesplats, av självbekräftelse och konflikt. Rätten till staden syftar därför både till staden som fysiska form och dess samverkande sociala relationer och praktiker. Det handlar inte bara om en viss användningen av stadsrummet, utan även om att ges tillgång till de politiska och strategiska diskussionerna om framtida utvecklingsvägar. Rätten till staden ser till de utopiska löften som staden bär på och rätten till städernas kreativa överflöd.
(Dirk Gebhardt och Andrej Holm, Initiativen für ein Recht auf Stadt. Theorie und Praxis städtischer Aneignungen, 2011)

RÄTTEN TILL STADEN II
Frågan om vilken slags stad vi vill ha kan inte skiljas från frågan om vilket slags social gemenskap, förhållande till naturen, livsstil, teknik och estetiska värden vi eftertraktar. Rätten till staden är något mycket emr än den enskildes fria tillgång till stadens resurser: det är en rätt att omforma oss själva genom att omforma staden. En sådan rättighet kan inte vara individuell, utan måste vara kollektiv, eftersom omvandlingen kommer an på gemensam maktutövning som gör det möjligt att omforma urbaniseringensprocesserna. Friheten att forma och omforma staden och oss själva är, skulle jag vilja påstå, en av de mest färdefulla men samtidigt mest försummade mänskliga rättigheterna.
(David Harvey, Rätten till staden, 2008)

DEN KREATIVA STADEN
Ett spöke går runt i Europa sedan den amerikanske ekonomen Richard Florida förutspådde att framtiden tillhör de städer där den ”kreativa klassen” känner sig hemmastad. ”Städer som inte har homosexuella och rockband kommer förlora den ekonomiska kapplöpingen”, skriver Florida. Många europeiska huvudstäder konkurrerar med varandra om att bli det område där denna ”kreativa klass” ska slå sig ned. I Hamburgs fall innebär den konkurrensen att stadspolitiken alltmer kommit att underordnas en ”stadsimage”. Tanken är att sända ut en mycket specifik bild av staden i världen: bilden av den ”pulserande metropolen”, som erbjuder en ”stimulerande miljö och de bästa möjligheterna för kreativa människor av alla sorter”. ... Ni anser tydligen det en självklarhet att kulturella resurser ska satsas ”direkt i stadsutvecklingen”, för ”att stärka stadens image”. Kulturen bör vara en prydnad för turbo-gentrifiering. St Pauli och Schanzenviertel är lysande exempel på vad detta innebär: före detta arbetarklasskvarter blir ”trendiga områden”, och snabbt som sjutton exklusiva bostadsområden med ett rikt fest- och shoppingliv, där mat- och klädkedjor som H&M mjölkar de nöjestörstande horderna på pengar. ...
Vi fattar poängen: Vi som är musiker, DJs, konst-, film- och teatermänniskor, driver små schyssta butiker och alla som står för en annan livskvalitet, ska fungera som en motvikt till ”de underjordiska parkeringsplatsernas stad”(Süddeutsche Zeitung). Vi är till för att ta hand om atmosfären, auran och nöjeskvaliteten, utan vilka man inte har en chans att placera staden på kartan i den globala konkurrensen. Här är vi välkomna. På ett sätt. Å ena sidan. Å andra sidan innebär den generella utvecklingen av stadsrummet att vi – lockbetena – flyttar bort i stora skaror, eftersom det blir allt mer omöjligt att ha råd att få tag på utrymmen här. ...
Vi säger: En stad är inte ett varumärke. En stad är inte ett bolag. En stad är en gemenskap. Vi lyfter en samhällsfråga som i dagens städer också handlar om en kamp om territorium. Det handlar om att ta över och försvara platser som gör livet värt att leva i denna stad, som inte tillhör målgruppen för den ”växande staden”. Vi hävdar vår rätt till staden – tillsammans med alla invånare i Hamburg som vägrar att bara vara en faktor i den regionella marknadsföringen.
(Manifestet Not in our name, Hamburg 2009)

POST
UT UR
CITIZEN
Varför välja
är du?
Nu
KO
UMTIONS
Klassisk
materia
ATCHMAKER

Gentrifiering bortom cappuccinon

Ta det lugnt. Det är inte din latte och kvarterskrog som är roten till allt ont. Gentrifieringen har andra drivkrafter. Låt oss tackla dem istället.

Gentrifiering. Ordet lämnar en bitter eftersmak i munnen, och det beror nog inte främst på att det är en rätt så gräslig anglicism, utan snarare på att det allt för ofta fungerar tvärtemot mot vad som förväntas av politisk teori, istället för att klargöra saker verkar det oftast bara bidra till förvirring. Gentrifiering, av engelskans gentry, fint folk. Begreppet föddes för att beskriva de negativa verkningarna av bostadskapitalets rörelser men har inom stora delar av den vänster som närmast gjort det till en sport att ge strukturella förklaringar till individuella handlingar slagit slint. Istället för att diskutera räntegap, kapitalackumulation och korporativism så verkar vår del av vänstern ofta sätta (soja)latten i halsen och fastna i något slags ressentimentsträsk.

Vad är då gentrifiering, och varför behöver vi förstå det? Låt oss börja med vad det inte är. Gentrifiering är inte hipsters. Det är inte kaffe latte. Det är inte trevliga barer och inte heller kulturutövning. Väldigt kortfattat så är gentrifiering resultatet av en process, och själva processen. Process, det låter jobbigt, kan vi inte prata om Berlin och hipsters och sånt? Nej, det kan vi inte för:

Gentrifiering är bortträngning
Gentrifiering är kapitalackumulation
Gentrifiering är politik
Gentrifiering är korporativism
Gentrifiering är identitetspolitik, men stoppas inte av identitetspolitik

Den som går på valfri konferens om staden kommer antingen att mötas av snajdiga lirare som pratar om nyurbanism, stadsomvandling, hållbara städer, stadsförnyelse, levande städer, mixade boendeformer och liknande eller så kommer den att mötas av torra akademikertyper som pratar om displacement som att det var världens självklaraste sak. Oavsett vilken av konferenserna du hamnar på (det är godare fika på den förstnämnda!) så pratar alla egentligen om samma sak: Gentrifiering. Den enda skillnaden är egentligen att de förstnämnda representerar den sidan som vinner på gentrifieringen och att de, likt nästan varenda annan borgare en stöter på, inte vågar erkänna vad det är de egentligen pysslar med, därav alla positivt laddade värdeord. På den andra konferensen slipper du obehagliga säljartyper men lämnas istället med svåröversatta begrepp. För vad betyder displacement egentligen? Tvångsförflyttning eller förträngning? Svaret är så klart både och! Därför använder vi oss, för att försöka fånga dubbelheten i begreppet, från och med nu av den tentativa översättningen bortträngning.

Tvångsförflyttning

Bortträngning är inte gentrifieringens mål, men väl dess modus operandi och kanske dess tydligaste avtryck på staden. Kanske är det därför som det främst är denna del av gentrifieringen som diskuteras. Den del som handlar om att en grupp av människor ersätter en annan när bostadspriserna skjuter i höjden. Det är en viktig del av gentrifieringen, en av dess mest negativa konsekvenser: Gentrifiering innebär de facto tvångsförflyttning. Men det är så mycket mer än så. Den gentrifiering vi kanske är mest vana vid, åtminstone i Stockholm, är när allmännyttiga hyreslägenheter ombildas till bostadsrätter. Visst sker det då, framförallt på sikt, en förskjutning av de boendes socioekonomiska status, men det är även andra saker som händer, och här återkommer den dubbla betydelsen av displacement. Gentrifiering är inte bara tvångsförflyttning utan även förträngning som här ska förstås i dess "psykologiska" bemärkelse, alltså att gentrifieringen leder till att vissa subjektiviter och kulturer förträngs, splittras och slås sönder, även om det kanske inte sker en fysisk tvångsförflyttning av människor.

Kirsteen Paton, forskare vid Glasgows Universitet, menar att vi inte bara kan förstå gentrifiering som explicit fysisk tvångsförflyttning av arbetarklassen, utan även måste se till de mer lågmälda effekterna. I de fall där gentrifieringen inte leder till fysisk bortträngning så sker ändå en form av bortträngning, vad Paton kallar för *displacement of working-class subjectivity*. Det handlar alltså om att vi inte alltid kan förstå gentrifiering som att det flyttar in folk med medelklassig konsumentidentitet i områden som tidigare varit befolkade av andra, utan att det ofta handlar lika mycket om att skapa denna nya typ av människa. Gentrifiering kan alltså lika väl vara att arbetarklassens subjekt, specifika kulturer, levnadssätt och praktiker, blir bortträngda. Alla ska bete sig som den civiliserade, kultiverade och shoppingkåta medelklassen, oavsett inkomst! Då ett område ombildas från hyresrätter till bostadsrätter så sker även en ombildning av de boendes samhälleliga positioner. Från att ha varit boende i allmännytta med möjlighet att påverka genom politiska församlingar och kollektiva förhandlingar (genom t.ex. hyresgästföreningen) så blir de boende ägare

av bostadsrätter med rädsla för räntehöjningar och statussänkande aktiviteter i sina områden. Detta är en process som geografen David Harvey beskriver som "att skapa riskbedömmare istället för drömmare". Vi ser resultatet i praktiken när tidigare röda områden istället börjar att domineras av borgerliga väljare, som Majorna i Göteborg eller Södermalm i Stockholm.

Krisen började med bostäder

Nog om individer! Visste ni att det inte var någon slump att den senaste ekonomiska krisen utlöstes av en fastighetsbubbla? Det är egentligen inte särskilt konstigt eftersom fastighetssektorn är en väldigt stor del av många ekonomier: 15% i snitt inom EU-länderna och 29% i Kina (där urbaniseringen står för en större del av den ekonomiska aktiviteten än industrialiseringen, enligt Neil Smith gentrifieringsforskningens egen guru). Detta är självfallet en fantastiskt bra anledning (bland många) till varför vi måste förstå oss på bostadskapitalet. Om bortträngning är gentrifieringens modus operandi så är kapitalackumulationen dess mål och den sker, något förenklat så här: Det finns ett räntegap som består av skillnaden mellan dagens markränta och den potentiella markränta som ett område kan få om det "utvecklas", gentrifiering är i grund och botten ett sätt för bostadskapitalet att exploatera detta räntegap. Köp billigt, tvinga bort arbetarklassen och sälj dyrt. Det är här politiken kommer in! För möjligheten för bostadskapitalet att exploatera detta räntegap är till syvende och sist en politisk fråga både för att politiken bestämmer det ramverk som "marknaden" har att agera inom och för att politikerna antingen är överförtjusta i den gentrifierade staden, eller för att de inte ser något alternativ till den. För det finns idag inga svar på stadens problem och utmaningar som inte är gentrifiering. Bland stadsplanerare, politiker och byråkrater är staden idag detsamma som gentrifiering. Något som blir extra tydligt i diskursen om hållbara städer, där miljörörelsens idéer och krav vulgariserats till den grad att det enda som är kvar av hållbarheten är idén om en hållbar profitnivå! Här ser vi hur gentrifieringens olika aktörer genomkorsar och förstärker varandra: bostadskapitalets intresse av hållbara profitnivåer, politikernas intresse av den hållbara staden och medelklassens intresse av ett hållbart samvete.

Om vi skrapar bort de ytliga flosklerna från de politiker som tyvärr till stor del ansvarar för våra städer så kan följande sammanfatta deras syn på staden: Det är själva processen av gentrifiering som är den levande staden. Det är revitaliseringen av staden som är staden, och revitaliseringen bygger på idén att vissa människor är mer vitala än andra och att dessa vitala människor bör ersätta de icke-vitala. De vitala är så klart den köpstarka medelklassen samt deras (möjligtvis lite mindre köpstarka, men desto mer "kryddstarka") lakejer och apologeter inom den kreativa klassen. Detta ska dock inte tas som intäkt för att det är individuella preferenser och cappucino som styr och ställer på bostadsmarknaden, utan mer som ett sätt att förstå hur politiker ser på staden.

Gentrifieringen är idag totalt integrerad i det urbana fältet och ett utmärkt exempel på hur stat och kapital samverkar för att skapa och upprätthålla nya sektorer för kapitalackumulation. Gentrifiering är alltså, åtminstone i sin svenska skrud, korporativism och identitetspolitik. Staten och kapitalet samverkar för att öka kapitalackumulationen och utforma staden för (att forma) den typ av människor som politiker i alla regnbågens färger har en sådan otrolig hang-up på. Här ska vi dock inte underskatta denna politik, det finns självfallet skäl till att den nuvarande bostadspolitiken ser ut som den gör. Som urbanhistorikern Håkan Forsell konstaterar så har utvecklingen i "västerländska stadssamhällen inom fastighets- och bostadssektorn de senaste 20–30 åren intagit en sådan betydande nationalekonomisk roll att forskare talar om att vi lever i 'bostadskapitalismens' tidsperiod. Boendet, inte arbetet, har kommit att utgöra den viktigaste grunden för medelklassens politiska beteende. Bostaden och äganderättens utformning påverkar inte längre bara de individuella politiska valen utan det politiska systemets preferenser när det gäller beslut om till exempel inflationsbekämpning och skatteuttag."

Gentrifiering är politik

Detta är så viktigt att det kräver en upprepning: gentrifiering är en politisk process! Marknaden kan inte verka utan ett politiskt ramverk. Gentrifiering bestäms av politisk kamp. Med detta som utgångspunkt menar Neil Smith att gentrifieringen kan ses som en höjdpunkt för nyliberalismen: staten bereder väg för bostadskapitalet. De forcerade ombildningarna där offentligt ägda fastigheter säljs till underpris är ett närmast övertydligt exempel på detta. Denna strategi

---

RÄTTEN TILL STADEN

Franska marxistiska filosofen och sociologen Henri Levebvre skrev på 60- och 70-talet om stadens roll och relationer. Hans paroll var "rätten till staden", vilket har tagits upp av stadsdelsrörelser över hela världen. Från Usa till Tyskland, Sydamerika till Sydafrika finns nätverk med namnet Rätten till staden.

Tyska Rätten till staden-rörelse n (Recht auf Stadt) bildades ur två konferenser, 2009 och 2011, och har arbetat mot gentrifieringen av Hamburg och Berlin, mot hyreshöjningar och för att skapa sociala mötesplatser i staden. Vintern 2012 hölls stora protester mot hyreshöjningar.

Sociologen Andrej Holm i Berlin är en förgrundsfigur i Rätten till staden-rörelsen och har skrivit flera böcker om stadskamp. Han häktades 2007 misstänkt för samröre med aktionsgruppen militante gruppe (2001-2008), som då utreddes om de kunde klassas som terrororganisation på grund av deras brandbombskampanjer. Säkerhetspolisen förklarade att Holm använde samma begrepp ("prekarisering", "gentrifiering") som militante gruppe i sina texter och hade tagit promenader med misstänkta medlemmar utan att ta med sin mobiltelefon ("suspekt och konspiratoriskt beteende"). Åtalet mot Holm mötte stora akademiska protester och lades ner 2010.

Militante gruppe förde under 00-talet en diskussion med andra aktionsgrupper i autonoma tidningen Interim, "militansdebatten", hur man skulle skapa en gemensam plattform för militanta grupper som angrep systemet, en stadsgerilla för 2000-talet. Säkerhetspolisen skrev egna inlägg i debatten under vänsterpseudonym för att försöka provocera fram reaktioner från militante gruppe som kunde avslöja mer information om dem.
Som ett led i kampen mot gentrifieringen av Kreuzberg, Friedrichshain och Neukölln har militanta aktionsgrupper bränt upp dyra bilar och angripit lyxbutiker för att hålla den övre medelklassen borta från sina stadsdelar.

för ackumulation är vad David Harvey kallar för *accumulation by dispossession*, ackumulation genom fråntagning – från det gemensamma/offentliga till det privata – något han menar är utmärkande för nyliberalismen.

Vad gör vi åt det här då? Finns det något bortom "cynism och/eller livsstilspolitik" samt "självgisslande gentrifieringskritik för oss i den akademiserade medelklassvänstern" som två fyndiga bloggare uttryckte det i en diskussion om gentrifieringsmotstånd. Hur går vi från en relativt välformulerad och fungerande kritik och förståelse av gentrifiering till att göra motstånd mot dess destruktiva processer? För det är väl ungefär där vi står idag. Alltså att vi vet ungefär vad som pågår, vilka som drabbas och varför vi inte gillar det. Men sen?

Finns inget att göra i min trista förort?

Jag skrev en text om min hemort Rågsved en gång. Det var inget särskilt, ville mest uppmärksamma en ful nybyggd plats och förklara varför jag ändå gillade den. Det hela slutade med att jag hamnade i bråk med en lirare från en mäklarfirma som ville att jag skulle hjälpa till att "sätta Rågsved på kartan" och "höja statusen för mitt område". Jag deppade ihop och skämdes över att jag sysslade med gentrifiering genom bloggning. Och då är vi där, vid identitetspolitiken som inte löser någonting. För även om boken om gentrifieringsmotstånd kanske inte skulle bli så lång som vi alla önskade (den skulle ha släppts redan för något år sedan, men är symptomatiskt nog försenad) så är det inte svårt att hitta exempel på ressentimentfyllt motstånd mot gentrifieringen. Många har nog skrattat gott åt historier om folk som medvetet försämrar sitt närområde för att försöka gäcka gentrifieringen eller ryst åt tanken på att förbättringar i ens förort skulle ge gentrifieringen en kickstart. Till er, och mig själv, har jag bara en sak att säga: sluta upp med det där, det löser ingenting. Att samma personer som kan ägna spaltmeter åt att kritisera "broken windows"-teorins utsagor om att ett trasigt fönster är första steget på vägen mot en stad i kaos, på kvällen går ut och krossar rutor för att motverka gentrifieringen blir bara löjligt.

Att mota gentrifieringen i grind kräver nog mindre tv-mässiga saker än att krossa rutor och bränna bilar. En välfungerande allmännytta, med hyresregleringar, offentligt ägande och kollektivt förhandlade hyror, är förmodligen en nödvändighet och ett första steg för att motverka kapitalackumulationen på bostadsmarknaden. Men lika nödvändigt tror jag det är att förstå och förändra stadens rumsliga utbredning. Många – kanske alla? – städer är uppbyggda kring en väldigt stark åtskillnad mellan centrum och periferi. Detta innebär, bland mycket annat, tråkigheter som långa pendlingsavstånd och att den attraktiva marken är väldigt begränsad, vilket ger bostadskapitalet ett guldläge: exploatera centrum stenhårt och skit i periferin. Precis så ser det ut i många städer idag, trots stor bostadsbrist så satsas de flesta resurserna på att omvandla innerstaden istället för att bygga ut ytterstaden. Genom att skapa en flerkärnig stad med många centrum så kan trycket, och i förlängningen vinstmarginalerna, minskas i innerstaden.

En oas av motstånd

I mina kvarter organiserar sig de boende mot stadens försök att sälja ut allmännyttan, de bygger fria kulturhus och utnyttjar de redan befintliga som mötesplatser. De protesterar mot planer på att bygga radhus i koloniområden, ordnar nollkronorsloppisar i tunnelbanan och håller spärrarna öppna för dem som inte har råd att betala för kollektivtrafiken. Motståndet pågår dagligen och det är både reaktivt och uppbyggande. Tillsammans bygger vi en bättre stad och försvarar de landvinningar tidigare generationer gjort. Allt är säkert inte helt fantastiskt, men en sak som är säker är i alla fall att det inte bidrar till gentrifieringen. Säga vad man vill om Södermalm, men stadsdelen som kommit att stå som sinnebild för gentrifiering genom hipsters och kulturliv var den stadsdel i Stockholms innerstad som gick under sist. Att ha det bra där man bor är inget att skämmas för och om jag inte får dricka sojalatte när vi krossar bostadskapitalet är det inte min revolution.

Alexander Berthelsen

Alexander Berthelsen är aktiv i Planka.nu och driver bloggen Popvänster.

Bild: Anja-Lisa Rudka och Linn Ahlgren

i entreprenörskapets

Staden har alltid varit en central konfliktplats för arbetarklassen. Kampen om staden är en kamp om samhällets resurser.

Januari 1972, Umeå. Det är en tidig vintermorgon när polis, kronofogden och fastighetsägare beger sig mot miljonprogramshusen på Ålidbacken för att påbörja vräkningarna av de strejkande hyresgästerna. Väl på plats har ryktet föregått dem – trapphusen är barrikaderade med cyklar, cykelställ och mängder av annat skrot tillsammans med en stor grupp människor som vägrar flytta på sig.

Den här vintern utspelar sig en av de största hyresstrejkerna i modern svensk historia i de studenthyresrätter som det allmännyttiga bolaget SUSB förfogar över i miljonprogramsområdena Ålidhem, Mariehem och Ålidbacken i Umeå. Cirka 3000 studenter har gått ut i strejk efter en aviserad hyreshöjning på 9%. Demonstrationer, blockader och stormöten med uppåt 1500 deltagare avlöser varandra fram till kulmen när vräkningarna påbörjas i januari. Miljonprogrammet, det omfattande bostadsbyggnadsprojekt med ambitionen att bygga en miljon bostäder mellan 1965 och 1973, hade inte ens färdigställts när den första stora boendekonflikten tog vid.

Hyresstrejker och bostadspolitik

Under det förra seklets första årtionden var Sverige ett land präglat av en konfliktlysten arbetarklass. Arbetarrörelsen hade på allvar konstituerats som en reell maktfaktor över hela den industrialiserade världen och i dess spår följde strejkerna, upproren och revolutionsförsöken.

Den tidiga kapitalismen, kännetecknad av en tro på marknadens förträffliga naturlagsstyre genom ”den osynliga handen” (Laizzes-Faire) var den snabba materiella utvecklingen till trots, en brutal verklighet för människorna som i snabb takt tvingades bort från jordbrukslivet till de framväxande städerna och industrin. Såväl den formella som informella klasskamp som växte fram ur fattigdomen, bostadsbristen och livsfaran på arbetet kom att göra Sverige till det mest strejktäta landet i Europa. Just bristen på regleringar; på arbetet gällande t ex arbetstid, lön och säkerhet, och i bostäderna i form av sanitet men framförallt hyresnivåer, gav ständigt upphov till explosiva klasskonflikter. På bostadsmarknaden saknades vid denna tid helt regelverk för hyressättning vilket resulterade i att fastighetsägarna, godtyckligt, hade möjligheten att chockhöja hyran i syfte att utöka sin avkastning, eller disciplinera arbetarna.

I början av 1900-talet uppfördes bostäder vanligtvis av arbetsköparna själva i direkt anslutning till fabriksmiljön. Så var också fallet med det bostadsområde i Nynäshamn, hamnstaden söder om Stockholm, upprättat av Telegrafverket, där Sveriges första hyresgästförening bildades 1915. För att bemöta de hårdföra metoderna som fastighetsägare vanligtvis använde, det vill säga omedelbar vräkning vid konflikter såväl på arbetsplatsen som i bostadsområdet, valde man alltså att bilda en förening. Med hjälp av föreningen kunde man deponera hyrorna på banken och på så sätt gå ut i hyresstrejk med betydligt mindre prekära förutsättningar. Telegrafarbetarna i Nynäshamn vann striden och bostäderna rustades upp. En svensk hyresgäströrelse såg sin begynnelse.

Folkhemmet

Den starka konfliktbenägenheten bland svenska arbetare, såväl på industrierna som i bostadsområdena, var utan tvivel en viktig ingrediens till Socialdemokraternas politiska landvinningar under denna tid, tillsammans med det hägrande revolutionshotet efter ryska revolutionen 1917. Precis som arbetsplatskampen under 1920- och 30-talet kom att kanaliseras av Socialdemokraterna in i ett samförstånd med framväxten av vissa regleringar, kom så att ske på bostadsmarknaden. Den reella klasskampen i bostadsområdena och fastighetsägarnas godtyckliga försök till vinstmaximering utgjorde alltså just den dynamik som Socialdemokraternas politik anspelade på att stabilisera i den socialistiska reformismens namn. Under 1930-talet började Socialdemokraterna under Per-Albin Hansson på allvar kanalisera sin politik under det folkhemsbegrepp som byggde på stora generella klasskompromisser, till exempel Saltsjöbadsavtalet. På bostadsmarknaden innebar detta i första hand, vid sidan av idén om egenhem (via bland annat HSB) som växt fram inom delar av hyresgäströrelsen, att staten på allvar började lansera socialpolitiska program för ett allmännyttigt bostadsbyggande. Den sista riktigt stora konflikten på bostadsmarkna-

skugga

den under denna epok skedde 1936 i Olskroken i Göteborg där 1800 hyresgäster gick ut i strejk med krav på såväl upprustningar av bostäderna som ett tillintetgörande av begärda hyreshöjningar från fastighetsägarna.

Miljonprogrammet uppförs

Det momentum som uppstod för socialdemokratin i Sverige under 1920- och 30-talet kan emellertid inte förstås utan den ekonomiska kris som vid denna tidpunkt drabbade världen. Den keynesianska kristeorin som gick ut på marknadsreglering för att rädda tillväxten kom att dominera. Samtidigt innebar den storskaliga statliga planeringen tillsammans med den fordistiska omställningen till löpande-bandprincipen tillväxt och ökad effektivitet. Denna utvecklingstendens återfanns såväl i socialdemokratiskt styrda länder som i mer liberalt orienterade, men, den utgjorde utan tvivel ett nationalekonomiskt sammanhang som passar specifikt socialdemokratins ideologisk-reformistiska ambitioner mer än väl.

Historien av en olydig och konfliktbenägen arbetarklass i bostadsområdena, fokuset på att disciplinera och förborgerliga i folkhemstanken, och den nationalekonomiska viljan att omsätta överskottskapital i storskaligt planerad infrastruktur utgjorde tillsammans delar av fundamentet ur vilket idén om det så kallade miljonprogrammet växte fram under slutet av 1950-talet. Den formella ambitionen var förvisso att lösa dåtidens akuta bostadsbrist av socialreformistiska skäl, men att förenkla bilden till en rent ideologisk dimension är lika felaktigt som att beskriva dåtidens låga arbetslöshet i sådana termer.

Från storskalighet till entreprenörskap

Uppbyggnaden av miljonprogrammet påbörjades alltså 1965, med ambitionen att bygga en miljon bostäder fördelat på flerfamiljshus, radhus och villor, genom kraftiga statliga subventioner utefter tydliga riktlinjer om utförande. Vid denna tidpunkt befann sig fordismen, och det keynesianistiska synsättet på planeringen av ekonomin i sin guldålder. Tillväxten var sedan länge stor, arbetsplatserna växte i storlek och det till synes omättliga behovet av arbetskraft med närmast en tillintetgjord arbetslöshet började skapa behov av arbetskraftsinvandring, självklart med delmotivet att skapa splittring i de allt starkare arbetsplatskollektiven. Miljonprogrammets planering kom så att präglas av dess fordistiska tidsålder såväl i den monotona och massivt likriktade arkitekturen, som i föreställningen om att de som skulle bebo områdena var bilägande heteronormativa familjer med fasta arbeten och allt mer likartade levnadsmönster. Kanske kan man beskriva miljonprogrammet som både en produkt av sin tidsanda och som en faktor som i hög grad syftade till att förstärka densamma.

I början av 1970-talet började problemen återigen torna upp sig i den internationella ekonomin. Inflationen var hög, uppåt 10%, i de flesta industrialiserade länder. De starka, och allt mer konfliktlystna arbetarna omöjliggjorde i allt högre grad den dåvarande klassammansättningens funktion (det vill säga det sätt som arbetarklassen vid denna tidpunkt var strukturerad i förhållande till produktionen) – såväl genom strejker i industrierna som genom medborgarrättsrörelsens krav på lika rättigheter för till exempel svarta i USA. De många revolterna i den kapitalistiska världens mer perifera länder och krigsmotståndet i väst försvårade allt mer den ackumulationsprocess som legat till grund för den långvariga fordistisk-keynesianistiska tidseran. Det var alltså inom logiken för detta kampuppsving, och den allmänna ekonomiska situationen, som motstånd inom staden i allmänhet och i bostadsområdena i synnerhet åter blev allt vanligare även i Sverige – och som föranledde att 3000 hyresgäster i det knappt färdigställda bostadsområdet Ålidhem i Umeå gick ut i hyresstrejk vintern 1971-1972.

Den ekonomiska krisen, som på allvar slog mot den internationella ekonomin 1973-1975, blev också slutet på den fordistisk-keynesianistiska tidseran i de då industrialiserade länderna. För att splittra den vid tidpunkten allt starkare arbetarklassen och garantera en fortsatt stabil kapitalackumulation märktes en renässans för de klassiska liberala (Laizzes-Faire) perspektiven inom nationalekonomin. Outsourcing av industrier, sönderslagen arbetsrätt, inflations-

mål och avreglerade valutor markerade det politiska skiftet mellan 1970- och 80-tal. Det kommande årtiondet följde stora delar av världen efter, och vid östblockets fall kan en postfordistisk-nyliberal tidsera på allvar sägas börja spela en hegemonisk roll också på ett internationellt plan. De storskaliga statliga infrastrukturssatsningarna var till stor del nu borta i en ekonomi där statens roll kom att präglas av försök att underlätta för ”entreprenörer” att få hjulet i ekonomin att snurra. För staden som övergripande objekt, men också som social relation, innebar detta en omfattande förändring. Städerna förväntades nu i allt högre grad agera som företag i konkurrens med andra företag på en marknad om att vara den mest lukrativa platsen för investerare att få avkastning på kapital.

Det bör här påpekas att städerna i sig inte är aktörer som kan agera; när “staden agerar” är det snarare en dynamik mellan aktörer som byråkrater, politiker, byggherrar, fastighetsbolag och så vidare som tillsammans utgör stadens agerande. Offentliga resurser privatiserades och förlades på entreprenad, och spektakulära projekt (exempelvis evenemangsarenor och försök att få arrangera Olympiska spelen och liknande) började genomdrivas i syfte att synliggöra staden som en expansiv och risktagande aktör och på så sätt attrahera finanskapitalet.

För miljonprogrammets områden var detta skifte avgörande. Miljonprogrammet planerades, som sagt, för en fordistisk tid med låg arbetslöshet, bilburna kärnfamiljer och en industriell arbetarklass. De invånare som efter nyliberalismens implementerande kom att bebo dessa områden på 1990- och 2000-talet var emellertid en kraftigt differentierad arbetarklass av blandad etnicitet under omfattande prekaritet – det vill säga utan eller endast med sporadisk tillgång till avlönat arbete.

Renoveringar och ombildningar

Under de 40 år som idag har passerat sedan miljonprogrammet färdigställdes har dess områden, tvärt emot ambitionerna, seglat upp som en slags olydnadens rum. Detta faktum föranleder så även en generell tendens där den sociala kontrollen i allt högre grad byts ut mot en repressiv, polisiär kontroll. De “sociala problemen” (olydnaden) används sedan som en förevändning där bostadsområdets struktur tvunget måste förändras, för att bekämpa problemen. En förändring som precis nu som då tycks gå hand i hand med vad som också är gynnsamt ur en mer krasst ekonomisk synvinkel – att fortsätta ackumulera kapital.

Hårddraget kan vi se två tendenser för hur nyliberalismens implementerande i staden omformar dessa områden i kapitalackumulationens tjänst. De är, paradoxalt, närmast varandras motsatser – men i båda fallen är kontentan att resurser flyttas från hyresgästerna till kapitalägare. Staten, eller dess lokala motsvarighet i kommunen, spelar ofta en nyckelroll i att underlätta dessa processer.

Förslumning

Om vi ska teckna en generaliserad bild av den ena tendensen är troligen förslumning, eller ghettofiering som det också kallas, de mest adekvata begreppen. Det börjar allt som oftast med att allmännyttan hackas upp och säljs ut till privata fastighetsbolag. Den ekonomiska kalkylen för dessa bolag är sedan att vinstmaximera genom återhållsamt underhåll. Det vill säga; de köper fastigheter och låter dem i mångt och mycket förfalla för att minska utgifterna i förhållande till intäkterna. Det är ett mönster vi känner igen från privatiseringar av skola, vård och annan välfärd det senaste decenniet. Dessa så kallade ”slumvärdar” kan inte ses som en konsekvens av girighet, eller ondska som de allt som oftast kommit att betänkas när medierna gör nedslag i områden fyllda med kackerlackor, lösa golvmattor och fuktskadade badrum. Tvärtom följer affärsidén tydligt den logik som kommit att prägla kapitalackumulationen under den nyliberala eran. Vinstmaximeringsförsök genom förslumning har emellertid nästan mer som regel än undantag följts av explosiva konflikter. Just denna typ av konflikter har inte sällan tagit sig våldsamma, direkta uttryck i form av bilbränder, stenkastning och ibland bränder i bland annat skolbyggnader. Det tycks finnas starka beröringspunkter mellan dessa metoder och de fabrikssabotage som under perioder präglat stora industrier, vid sidan av den mer formella, fackföreningsorganiserade arbetsplatskampen. I en postfordistisk tid präglad av prekaritet där “hela samhället blivit en fabrik” blir bostadsområdet den symbol för exploateringen som maskinerna framträdde som, i en fordistisk tidsålder. Inte sällan har dessa konflikter i bostadsområdena dessutom föranlett att resurser skjuts till; till exempel genom bättre öppettider på ungdomsgårdar, hårdare krav mot de förslummande värdarna och liknande.

Lyxrenoveringar och chockhöjningar

Den andra generella tendensen som utkristalliseras i miljonprogrammets områden i vår samtid är, som sagt, närmast en antites till ovanstående berättelse: gentrifieringen. Gentrifieringsbegreppet innehar förvisso en stor bredd, och i många fall används det för att beskriva en tendens där aktörerna som tillskansar sig resurser är ett myller av individuella bostadsspekulanter i sökandet efter det genuina. I detta exempel bör vi emellertid, för enkelhetens skull, koncentrera oss på en gentrifiering som präglas av en medveten strategi från större aktörer på bostadsmarknaden med krassa avkastningskrav. Det finns härifrån två relativt vanliga vägar; å ena sidan (ofta kommunalt konsulterade) ombildningar av hyresrätter till bostadsrätter, å andra sidan ”lyxrenoveringar” av hyresrätter med chockhöjningar av hyran som resultat. I båda fallen smalnas tillgången till bostäder av för stora grupper, och i värsta fall leder det till att de med knappa resurser tvingas flytta.

Det kanske mest utmärkande exemplet på en sådan process som beskrivs i det första fallet finns i Stockholm, genom den av Stockholm stad sanktionerade kampanjen ”Bilda bostad”. Här går alltså en kommunorganisation aktivt in med konsulter i syfte att ombilda allmännyttans hyresrätter till bostadsrätter i specifika områden. Projektet har inte heller varit friktionsfritt, tvärtom har boende längs till exempel Linje 17 lanserat motprojektet ”Rätt att bo” med syfte att försvara det allmännyttiga hyresbeståndet.

Om vi går vidare och tittar på det andra fallet, det vill säga en gentrifiering genom upptrissade hyror i samband med renoveringar, så hittar vi en kanske ännu mer övergripande konfliktsituation mellan de boende i dessa områden och fastighetsägarnas agerande inom ramarna för en nyliberal ekonomi. Sent under hösten 2011 släppte Hyresgästföreningen en omfattande studie

skriven av Sara Westin, Bostads- & urbanforskare vid Uppsala Universitet med titeln "..Men var ska ni då ta vägen? – Ombyggnation ur hyresgästernas perspektiv". Rapporten har granskat en rad renoveringsprojekt av denna typ inom miljonprogrammets områden i Husby, Stockholm samt i Uppsala. Slutsatserna är alarmerande; i flera av fallen har stora standardhöjningar genomförts varpå fastighetsägarna begärt chockhöjningar av hyrorna på upp till 60 %. Även i dessa fall har projekten skapat omfattande konflikter med de boende, till exempel i Husby, där renoveringarna i sig utgör en av många konfliktpunkter i det pågående "Järvalyftet", vilket även föranledde en husockupation av samlingslokalen Husby träff vintern 2011.

Fortfarande ska 300 000 lägenheter inom miljonprogrammets bestånd renoveras, med uppenbara risker för liknande scenarier över hela landet. Jakten på avkastning, såväl hos privata som offentliga fastighetsbolag (enligt samtidens konkurrensregler) skapar alltså här en omfattande situation av upptrissade hyresnivåer, samtidigt som de boende i hög grad sett sina inkomster stagnera, eller till och med sjunka de senaste åren.

Bostadsområdena som konfliktzon

Miljonprogrammet uppfördes alltså enligt fordistiska principer i en ekonomi präglad av keynesianistiska synsätt, tidsmässigt precis innan den kris som kan sägas markera slutet på den specifika eran i kapitalismens historia. De processer som kan sägas känneteckna en postfordistisk, nyliberal tid från och med 1980-talet är förvisso inget som syns specifikt bara i just dessa områden – det är snarare dess tydliga gemensamma karaktär, dess geografiska och storskaliga omfattning som gör att hyresgäster på vitt skilda platser, just i denna typ av områden, kan se så precisa processer ske relativt samfällt i tid. Detta kan å ena sidan innebära att förutsättningarna drastiskt försämras eftersom till exempel renoveringar sker överallt samtidigt, men det är just däri vi kan utkristallisera möjligheter – möjligheter till konflikter av lokal karaktär, som snabbt kan avknoppas och sprida sig som en löpeld mellan olika områden eftersom fundamentet för konflikten närvarar för så många människor i så många olika områden, ja till och med olika städer. I en tid då arbetsmarknaden prekariseras i snabb takt och arbetsplatserna krymper i storlek finns alltså fortfarande en stor, gemensam konfliktgrund i bostadsområdena – i kamp om samhällets resurser. Konflikterna som följer å ena sidan de gentrifierande processerna (ombildningar och standardhöjande renoveringar) och å andra sidan förslumningen utgör precis en sådan generaliserad konfliktgrund med beröringspunkter från Ystad i söder till Kiruna i norr.

Kampen om resurserna

Konflikter i staden i allmänhet, och i bostadsområdet i synnerhet, är precis som kamperna på arbetsplatsen, nämligen kamper om resurser. Detta är ingenting specifikt för vår egen samtid, snarare är det något väldigt grundläggande; när de anställda på en arbetsplats kämpar för bättre arbetsvillkor eller högre arbetslön, när de boende i ett bostadsområde kämpar för lägre hyra eller bättre levnadsstandard till samma kostnad, är det konflikter mellan arbetare och kapital om det värde som skapas och cirkuleras i ekonomin. Vad som emellertid förändras, mellan olika kapitalistiska epoker som de beskrivna ovan, är hur den kapitalistiska ackumulationen av kapital struktureras, och såväl var konflikterna i sin tur uppstår, som var den mest gynnsamma grunden för arbetarklassens organisering går att finna.

När man tittar specifikt på staden, eller bostadsområdet, kan bilden lätt ge ett romantiserande skimmer över en svunnen fordistisk tid med en god stat som satte andra värden än ekonomiska i första rummet. Så ser även den vänstersocialdemokratiska historieskrivningen ut, som vi inte sällan okritiskt matas med i svenska historieskildringar. Vi bör nog snarare se hur den fordistiska bostadsplaneringen styrdes av ett synsätt med stark fokus på reproduktionen av arbetskraften, det vill säga; planeringens roll i ekonomin var primärt att säkerställa en frisk, beskedlig och kontinuerligt reproducerad arbetsstyrka för de växande massarbetsplatserna. Konflikterna i staden under fordismen tog sig därmed också i alla fall delvis andra uttryck, inte sällan med en feministisk udd riktad mot den heteronormativa, segregerade stadsplaneringen.

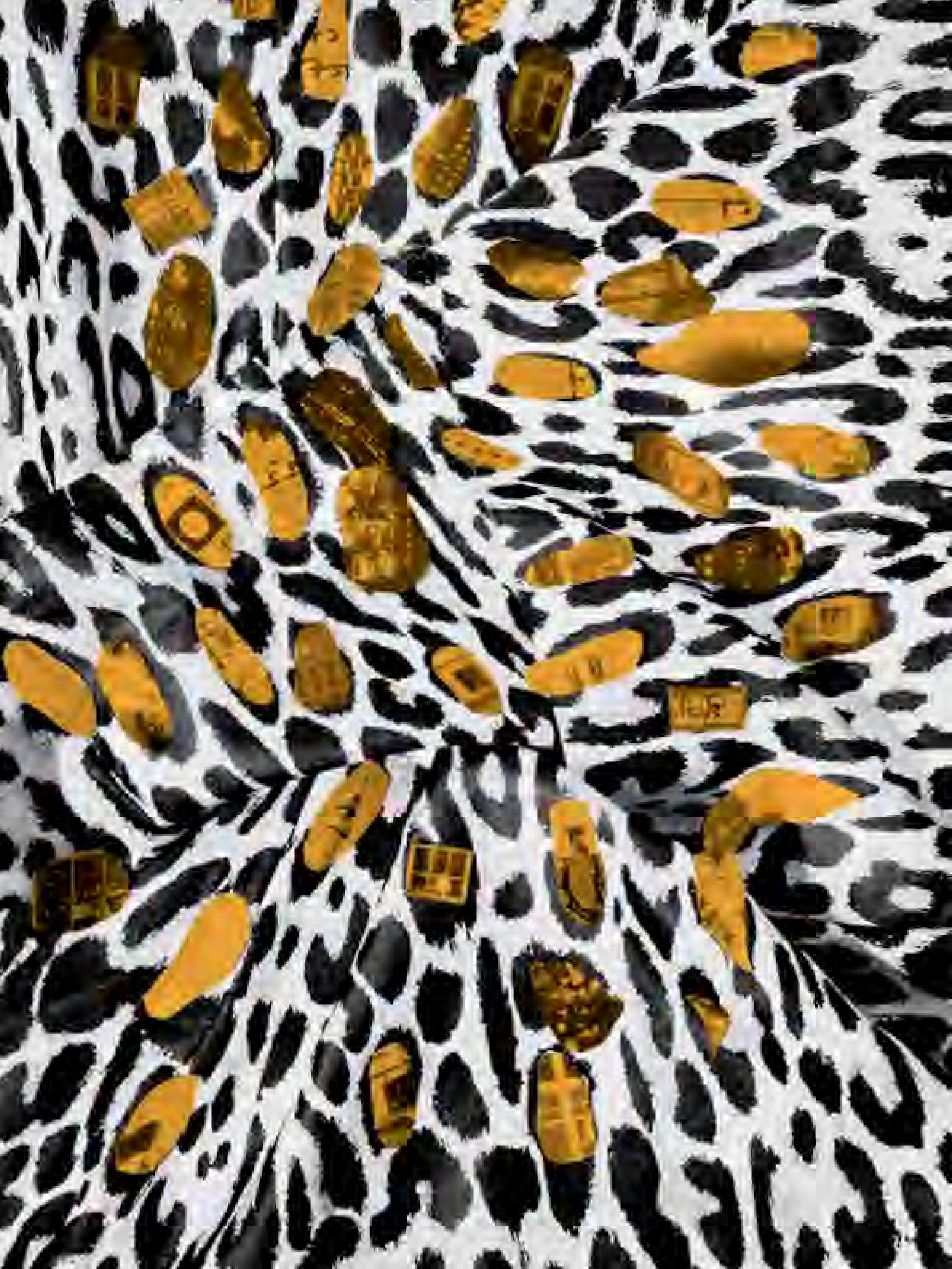
Staden är idag av extra intresse, just eftersom de rumsliga konflikterna tycks bära den slags inneboende potential som industrin bar under föregående epok. I rummet finns nämligen just den typen av storskaliga konfliktpunkter som berör många människor samfällt, och som dessutom är sårbara för interventioner. Det krävdes till exempel bara några tusen personer för att stänga ner en av USA:s största hamnar i Oakland i ett av Occupyrörelsens hittills mest lysande ögonblick. Den anpassning till just-in-time-logistik**, som präglar vår samtid, gör att sådana interventioner i distributionskedjan i praktiken kan stoppa hela produktionen, hela ackumulationen under en given tidpunkt långt bortom den plats där själva konflikten tar sig sitt fysiska uttryck.

Miljonprogrammet planerades med ambitionen att förborgerliga och stävja arbetarklassen och på så sätt försöka hitta en säker grund för fortsatt kapitalackumulation. Men i kölvattnet av det ekonomiska epokskifte som skedde i mitten av 1970-talet tycks dessa områden, i en svensk kontext, snarare utgöra en fundamental grund för konflikter som på allvar kan hota just ackumulationen, och i förlängningen kapitalismen som sådan. Det är en situation som på många sätt liknar den som gav upphov till massarbetsplatserna, som några årtionden senare på allvar blev ett hot mot den kapitalistiska ordningen. Mitt i all den brutalitet som tycks prägla den nyliberala staden bjuder den, som sig bör, också en möjlighet.

Erik Persson

Erik Persson bor i Umeå och är aktiv i Förbundet Allt åt alla. Han driver bloggen 907.

Bild: Anja-Lisa Rudka och Linn Ahlgren

i korselden

Klasshat ovanifrån skördar offer på Malmös skuggsida.

Just nu pågår en livlig debatt om den senaste tidens dödsskjutningar i Malmö. Den egentliga bakgrunden till situationen är Malmös nyliberala omvandling till en stad med allt mer omfattande ekonomiska och sociala klyftor. Trots det har diskussionen kretsat kring kortsiktiga och i stort verkningslösa utspel från såväl röda som blå politiker med krav om "hårdare tag". Allt för länge har en politik som systematiskt gynnat de få på den stora massans bekostnad fortsatt i jakten på att skapa ett nytt och "attraktivt Malmö". Detta trots att allt fler varningsklockor har ringt. Omvandlingen av staden mot en allt mer flexibel arbetsmarknad tänkt att tillgodose behoven hos en "event-stad" har blivit receptet på hur alla problem ska lösas, och det har också blivit den politiska elitens officiella ideologi. De makthavare som styrt Malmö mot djupare klassklyftor, fattigdom och segregering vägrar att se det uppenbara sambandet mellan stadens omvandling och den kriminalitet som frodas i det nya fattigmalmö, då insikter om deras eget ansvar skulle hota deras stadsomvandlingsprojekt.

Grundorsaken till den senaste tidens eskalerande våldsspiral är att en hel generation fått växa upp utan tro på framtiden. De vet hur deras förväntade framtid ser ut i stadens flexibiliserade låglönemarknad och att deras plats är att förbli sammanpressade i nedgångna hyresrätter med en ständigt ökande polisnärvaro som godtyckligt övervakar, trakasserar och förnedrar dem så fort de lämnar sina trångbodda hem. Inte konstigt att de så lätt rekryteras som springpojkar och fotsoldater till stadens yrkeskriminella grupperingar. Denna ständigt växande rekryteringsbas är länken mellan gängen och det nya, kalla Malmö som uppstår i det "attraktiva" centrums skugga.

Att det är en politik som leder till en allt mer uppdelad stad som är grundproblemet är uppenbart. Men stadens politiker söker desperat efter alla andra tänkbara förklaringsmodeller. Dessa ideologiska illusioner behövs för att slippa konfronteras med baksidan av sitt nyliberala projekt. Ett nästan parodiskt exempel på den bakoframvända fördelningspolitik som lagt grunden för "det nya Malmö" är när man 2005 försökte ta pengar från projektet "Välfärd för alla" för att istället lägga dem på en delfinal i seglingstävlingen America's Cup. Socialdemokraterna har också aktivt subventionerat privata näringsidkare i exempelvis Folkets park och Ribersborgs kallbadhus, och låtit privata företag använda lokaler utan att betala hyror som motsvarar lokalens läge. Allt för att blidka företagen.

Vår stad har blivit konstruerad för att gynna finansbolag och vara attraktiv för företagares kortsiktiga vinstintressen. Malmös kommunala bostadsföretag, MKB, har finansierat skrytbygget Västra hamnen genom att ta pengar från bland andra Södra Innerstaden, Kroksbäck och Lindängen, med syfte att skapa vackra vyer till vykortet Malmö. Samtidigt som detta sker diskuteras Malmös nya stadsplan där vi, precis som vanligt, inte finns med. Staden planeras inte för oss som bor här, inte för oss som jobbar i Malmö, utan för entreprenörer och turister. Varumärket Malmö är det enda som är intressant för politikerna. Det är i den kontexten man ska förstå Illmar Reepalus retoriska fråga, "När kommer oskyldiga att skjutas?". Ett uttalande som visar på det totala ointresset från våra politiker att bry sig om stadens egna invånare. Inte ens barn är oskyldiga. Vi lever i en stad där invånarna slutat vara intressanta förutom en gång i september vart fjärde år.

Den framtid som designers och musikproducenter vi alla blivit lovade i den kreativa mötesplats Malmö utges för att vara, är uppenbarligen lögn. Barnfattigdomen i Malmö är högst i landet och ökar. Samtidigt som detta sker läggs allt mer pengar på att stimulera köpkraft hos utomstående grupper. När staden ska förtätas är det arbetarområdena som får bli trängre. Arbetslösheten och den sociala misären växer sig kraftigare dag för dag. Trots att Malmö står vid randen till kollaps så är elitens lösningar hårdare polistag och tyngre straff.

Parallellt med detta sker några av de mest omfattande nedskärningarna i Malmös historia. 450 miljoner ska försvinna från vår vård och 500 personer ska få sparken, allt gjort utan dialog med facken. Detta klassvåld ovanifrån kommer att skörda offer. Inte bland politiker eller företagare utan bland oss som bor i Malmö. När man är helt oförmögen att angripa grundproblemet hemfaller man lätt åt kosmetiska lösningar. "Hårdare tag" är en nödvändig illusion, en helt rimlig lösning, för de som inte kan föreställa sig en meningsfull framtid för hela Malmö. I själva verket kommer hårdare tag att skapa ett ännu kallare samhällsklimat, där de sociala orsakerna till våldsvågen finns kvar men inkörsportarna till våldet står vidöppen när allt fler utsättas för godtycklig övervakning, skrämseltaktiker och förnedring av polisen och myndigheter.

Vi ser redan idag hur vår stad hamnar under belägring från polis. Vi har hamnat i korselden mellan kriminella gäng och polis, där vi förväntas ta ställning för den samhällsutveckling vi idag ser resultatet av. Vi ser samma utveckling idag som under 80-talet, när Malmö gick ner i en djup kris när den tunga industrin, inte minst Kockums, stängde ner fabrik efter fabrik. Socialdemokraternas "lösning" var att omvandla vår stad till en plats för finanskapital, denna gång får vi inte blint lita på deras "lösningar".

Den enda hållbara lösningen är social och ekonomisk jämlikhet, men vi kan inte vänta på att någon ger oss det. Inga politiker kommer att fixa problemet med en attraktiv stad omgiven av en allt mer sammanpressad och övervakad arbetarklass. Inga stadsplaner rymmer lösningar på våra verkliga problem. Inga byråkrater kommer i budgeten att prioritera våra behov framför lönsamhet. Det finns varken i deras intresse eller i deras tankevärld av lösningar. Vi kommer bara få vad vi behöver om vi själva kämpar för det, tillsammans.

För en framtid värd att tro på.

Förbundet Allt åt alla Malmö

Läs mer om förbundets verksamhet på www.alltatalla.com

Bild: Anja-Lisa Rudka och Linn Ahlgren

”Skådespelet är Kapital av en sådan ackumulationsgrad

att det blir
en skyline
av cement ”

Kreativa Ruiner

Finanskrisen är spiken i kistan för entreprenörsstaden. Nu ockuperar vi ruinerna.

För oss som växte upp under punkens glansdagar stod det klart vi rörde oss i slutskedet av något; av modernismen, den amerikanska drömmen, den industriella ekonomin, en urbanism av ett särskilt slag. Vart vi än vände oss kunde vi i städernas ruiner se bevis för detta… Den urbana ruinen blev symbolen för den här tidsperioden, platser från vilka punken lånade en del av sin estetik. Och likt de flesta former av estetik bar den också på en etik, en världsbild komplett med en fullmakt för hur man bör handla och hur man bör leva... En stad är konstruerad som en avbild av vårt medvetande, den är ett nätverk som kan räkna, administrera och producera. Ruinerna blir stadens omedvetna, minne, det outforskade, ett mörker, en förlorad kontinent, och i detta är de också stadens egentliga livskraft. Det är ruinerna som gör det möjligt för staden att slita sig loss från stadsplanen och brista ut i något så komplext som livet självt; det som kanske kan utforskas, men förmodligen inte kartläggas. Detta är samma sak som de omvandlingar som beskrivs i sagornas värld, när statyer och leksaker och djur blir till människor. Skillnaden är att de blir till liv, medan staden genom sina ruiner möter sin död – men en död kapabel att alstra nytt, likt kadavret som också ger näring åt blommorna. Den urbana ruinen är en plats som har fallit utanför stadens ekonomiska liv, och den är på något sätt ett perfekt hem för den konst som också faller utanför stadens konventionella produktion och konsumtion.

– **Rebecca Solnit, *A Field Guide to Getting Lost***

Mer än någon annan konstform sägs musiken vara det som förkroppsligar teknologins och den förhärskande produktionsformens omedvetna – och särskilt då dessa försätts i kris, då ett paradigm övergår i ett annat. Medan futurismen välkomnade den tidsålder då maskinerna blev massornas, hyllade istället punken och industrimusiken fordismens sönderfall. Man koloniserade förstädernas fabriksreliker, såg dem som platser där man kunde utveckla nya sätt att leva på. Throbbing Gristle – ett av Storbritanniens mest experimentella och skitiga punkband – deklarerade (trots sin industrifetischism) så tidigt som 1976 att de ville bedriva "informationskrig". Tack vare Kraftwerk omfamnade den tyska allmänheten samtidigt datormusiken. I slutet av 80-talet dök techno upp i Detroit, "the Motor City", med ett sound som syntetiskt förebådade de digitala maskinernas ankomst. Begreppet "techno" hämtade Juan Atkins från Alvin Tofflers bok *The Third Wave*, där de första "technorebellerna" skildrades som informationsålderns pionjärer. Med de första mikrochipsens subtraktiva syntes som nervsystem agerade detroittechnon fordismens analoga slagverkarsektion. När den binära koden sedan tog över som hegemoniskt informationsparadigm kom undergroundmusiken att bli mera modulär, kognitiv och minimalistisk (uppställt i en simpel ekvation kan man säga att man lämnade TR-909-trummaskinen för mjukvaran Max/MSP). Efter diverse omvägar har idag en avart av detroittechnon dykt upp på dansgolven på dagens berlinklubbar, då i form av den mikrohedonistiska mainstreamgenren minimalistisk techno. Jag ritade upp den här grundläggande genealogin över den elektroniska musiken (som utelämnar förutsägbara teorier om samplande och remix-kultur) för att ställa enkel fråga: var befinner sig undergroundkulturen idag? De digitala nätverkens platta struktur verkar ha raderat hierarkier och upphovsmannaskap, men samtidigt också den gamla trygga undergroundmetaforen. Om undergroundkulturen var just en parasitär livsform man fann i sprickorna mellan det förhärskande produktionssättet och dess urbana och elektroniska infrastruktur, var finns idag dess efterföljare, i relation till dagens metropoler och moderna teknologi? Om fabrikerna nu har blivit immateriella och informationsbaserade (något som till och med punkarna förutspådde), vilka reliker kommer då undergroundkulturen kolonisera i nästa framtid? Vad för slags ruiner och materiella fornminnen kommer de digitala nätverken att lämna efter sig?

Underground och industrialism

Det är uppenbart att undergroundtanken hör samman med industrialismens tidsålder, då klassamhället var tydligt skiktat och ännu inte hade splittrats upp i ett myller av prekära arbetare och frilansare. I åratal var det industrimaskinernas nervsystem som utgjorde råmaterialet för subkulturernas bildspråk, samtidigt som det också försåg

dem med mängder av sprickor att fylla i staden. Undergroundkulturen var en biprodukt av fordismen, men i dagens nätverkssamhälle – som kännetecknas av sina högutbildade "kreativa" allmänningar och sin spotifierade "gratiskultur" – verkar alla sådana rumsliga och politiska dimensioner försvunnit i tomma intet.

Underground Resistance

Var finns det underjordiska motståndet i finanskapitalismens och de instabila aktiemarknadernas tidevarv? Kulturaktivister och konstnärer har ännu inte utvecklat någon förståelse för hur dagens finansialiserings- och gentrifieringsfenomen kan ses som nya tekniker för värdeförmering (baserade på spekulativa ränteavgifter, dagens jordränta). Dessa nya affärsmodeller drabbades specifikt av den globala finanskris som idag har kastat om många positioner på den politiska och kulturella kartan. Gentrifieringen som idag sker i Berlin och de "kreativa" europeiska städerna riskerar att plötsligt kantra över till sin andra sida, sin förslummade dubbelgångare. Paradoxalt nog är dagens amerikanska mardröm en fastighetsmarknad till reapriser; "detroitifiering" är den neologism som används för att beskriva hur industrisektor, fastighetsmarknad och de amerikanska städernas sociala väv fallit samman. Innan man ens hann förstå kunskapsekonomins och gentrifieringens processer kastades kulturproduktionen rakt in i finans- och bankkrisen nya verklighet. Undergroundkulturen har i en stad som Berlin utvecklats till en "fabrik som skapar värde" (främst till godo för fastighetsspekulanter och för staden som varumärke). Denna analys av kulturproduktionens roll måste nu emellertid omvärderas inom de ramar som satts av den nuvarande globala krisen.

Kulturstadens osynliga skyline

Historien om hur undergroundkulturen koloniserade fordismens reliker i Berlin fortsätter att vara både fascinerande och komplex. Den kulturella världens mylla och geologi utvanns inte bara ur den tidigare diktaturens spår (tänk: områdena kring muren), utan även den misslyckade stadsplaneringens schizofrena skiktning av det urbana. Ovanpå denna skiktning växer idag ett tjockt immateriellt lager av kulturellt och symboliskt kapital, ett lager som agerar katalysator för gentrifieringsprocesserna och den febriga upphetsning som råder kring "den kreativa staden". Alltså finns det en immateriell arkitektur som ännu inte synliggjorts, eller närmare bestämt en det "immateriellas ekonomi" som göds av konstvärlden och undergroundkulturerna utan att dessa är medvetna om det. Vi måste återigen relatera detta till frågeställningen: vilken sorts undergroundkultur är möjlig i skådespelssamhällets ekonomi? Det är en fråga som först kanske bara verkar nostalgisk ("Finns det en underground idag?"), men den pekar också på en politisk autonomi i kulturens sociala fabrik, på nya grepp som kan visa sig mer gångbar ute i den ekonomiska verkligheten. Hypotesen som den läggs fram här går ut på att om man vill finna vår tids underground, då är det värdeackumulationens nya kedja - finanskrisens nya ruiner – som man bör undersöka. Den gamla hederliga undergroundkulturen har inlemmats i kulturindustrin och skådespelsekonomin, och samtidigt har våra liv underordnats en mer allmän biopolitisk produktion (med andra ord har vårt sociala liv, i sin helhet, satts i arbete). Cyniskt sett är undergroundkulturens pacificering en problemställning även för näringslivet. Vilka framtidsutsikter finns det för en gentrifiering som inte längre har tillgång till nya subkulturer som producerar "värdetillskott" och sedan filtrerar ut det över staden? Det har skrivits mycket om den "den kreativa staden", både av förespråkare (exempelvis Richard Florida) och av kritiker som pekar på dolda nyliberala agendor och negativa sociala effekter. I ett försök att klarlägga den "kreativa stadens" (och liknande modellers) ekonomiska funktion attackerar jag den här ideologiska konstruktionen från en annan utgångspunkt. Vanligtvis utgår både liberala anhängare och radikala kritiker av den "kreativa ekonomin" från ett symmetriskt paradigm, i vilket de materiella och immateriella domänerna ställs mot varandra men också förstås som autonoma och hegemoniska. Metropolen beskrivs därför antingen i termer av materiell stadsstruktur eller symboliskt kapital; den gamla hederliga materiella ekonomin versus "kreativitetens" innovativa ekonomi. I den här artikeln försöker jag istället peka på först de konflikter, motsättningar och värdeasymmetrier som uppstår mellan materiella och immateriella domäner, sedan visa på den materiella ackumulation som triggas av kulturell produktion och sist ställa autonomin hos kulturens sociala fabrik mot de "kreativa" städernas skyline. Förhoppningsvis kan vi få grepp om kulturstadens osynliga motor, och därmed kanske göra den till något som som kan rekonstrueras och därför inverteras. Konceptuellt kommer jag att använda mig av tre uppslag. Det första är kulturfabriken, vilket innebär att man ställer den sociala produktionen av kultur mot de redan etablerade kreativa industrierna och de "kreativa städernas" institutionaliserade politik. Det andra är de kulturella allmänningarnas grundläggande asymmetri, samt den värdeackumulation som sker mellan den symboliska produktionens och materiella ekonomins två lager. Gentrifiering är ett typexempel, en konfliktfylld konkretisering av värde som faktiskt kan ses som "den kreativa stadens ruiner". Slutligen menar jag att ett kreativt sabotage av kreativa hyres- och ränteavgifter bör användas som politiskt svar på gentrifieringen och exploateringen av det kulturella kapitalet (ett sådant sabotage av värde blir "kreativt" allteftersom det sprider sig över finans- och fastighetsmarknadens "ruiner", och lägger grunden för allmänningar och det gemensamma).

Kulturfabriken och metropolen

Begreppet kulturfabrik står i motsättning till begrepp som kulturindustri, kreativa industrier eller "kreativa städer". Kulturproduktionen som den ser ut idag är så mycket mer komplex, maskinisk, social och präglad av motsättningar än vad dagens trendiga och institutionaliserade kreativitetsmodeller vill låta påskina: det är verkligen en "fabrik". Det gamla begreppet subkultur utvecklades som ett alternativ till den förhärskande kulturens paradigm, den var ett försök att underifrån formulera en positiv och produktiv identitet. Postmodernismen rev ner hela dialektiken mellan en finkultur och fulkultur, men utvecklade aldrig en ordentlig ekonomisk modell eller värdeteori. I motsats till detta innebär kulturfabrikstanken att man erkänner kulturvärldens produktiva roll som central inom det som Mario Tronti kallade för den "sociala fabriken". Inom dagens

ekonomi finns det många sociala fabriker baserade på immateriellt arbete, där var och en bör studeras närmare: utbildning, konst, digitala nätverk, och så vidare. Att understryka kulturens funktion som fabrik innebär också att man påvisar ekonomins maskiniska komplexitet. Det är en kritik av den vedertagna läsningen av allmänningar som ett territorium helt obefläckat av kapitalistisk exploatering. I motsats till den tolkning som görs av Lawrence Lessig, Yochai och andra den "fria kulturens" apostlar, så är kulturallmänningarna inte domäner präglade av ren frihet, samverkan och autonomi – de rör sig konstant inom kapitalismens kraftfält. Kulturallmänningarna är en slags livsform, ständigt produktiv och konfliktfylld – och också enkel att exploatera. I skådespelssamhällets skymning märks detta särskilt i den täta materiella ekonomi som blir synlig i den kulturella produktionens hjärta. Debords kontroversiella aforism kan slutligen vändas: "Skådespelet är kapital av en sådan ackumulationsgrad att det blir en skyline av cement". Två aspekter vår samtid har, efter decennier av parallell utveckling, sammansmält i en unik apparat: den urbana revolutionen (en motor för autonom produktion och kapitalackumulation, som Lefebvre beskrev staden på 60-talet) och kulturindustrin (Frankfurtskolan hävdade att kulturen börjat förvandlas till industri och "illusion"). Denna nykläckta chimär bär ett namn: den "kreativa staden" – en asymmetrisk chimär, en hydra av konkret fastighetsspekulation dold under en fernissa av kultur. Kulturstadschimären är en komplex maskin, en maskin som inte längre bygger på den fin/fulkultur-dikotomi som var central i Frankfurtskolans teorier om kulturindustrin. Kulturproduktionen idag är snarare en biopolitisk maskin, i vilken alla aspekter av livet har integrerats och satts i arbete. Det är en plats där nya livsstilar blir till varor, där kulturen betraktas som vilket ekonomiskt flöde som helst, och särskilt också en plats som utmärks av att den kollektiva produktionen av bildspråk och föreställningar snabbt kapas av kapitalet för att användas i jakten på högre profit.

Avgiftssamhället

I flera avseenden är den hegemoniska näringslivsmodellen i kulturekonomin detsamma som avgiften (jordräntan). "Räntan är den nya profiten", som Carlo Vercellone formulerade det. För tydlighetens skull kan vi säga att jordräntan är motorn bakom gentrifieringens värdeförmerande, eftersom den (utan att vara särskilt produktiv) exploaterar allmänna resurser som mark eller kulturkapital. Andra former av jordränta kan vara monopol på mjukvarupatent, kommunikationsprotokoll eller IT-infrastruktur (Microsoft, Google, Facebook är exempel från den digitala sfären). Om profit och lön var centrala för den kapitalistiska ackumulationen under industrialismen, då är monopolränta och exploatering av kulturella allmänningar den näringslivsmodell som kännetecknar kunskapsbaserade ekonomier (kognitiv kapitalism). I de olika nya formerna av gentrifiering sker en viktig koppling mellan fastighetsspekulation och kulturproduktion – en koppling som man i vissa konstkretsar fortfarande inte riktigt förstått. Med sin bok The New Urban Frontier var Neil Smith den första att tala om gentrifiering som en ny skiljelinje mellan samhällsklasserna. I sin modell använder han begreppet räntegap för att förklara gentrifieringen i New York: differentialen på markvärdet cirkulerar genom staden, och utlöser då gentrifiering när värdegapet inom ett visst område bäddar för tillräckligt höga vinster. David Harvey vidareutvecklade den här ränteteorin till att inkludera den kollektiva kulturproduktionen, vilken ses som en terräng som exploateras av marknaden för att hitta nya "utmärkande drag". I essän *The Art of Rent*, beskriver Harvey gentrifieringen av Barcelona, och inför då begreppet kollektivt symboliskt kapital: fastighetsbranschen exploaterar det kulturella kapital, gammalt eller nyskapat, som gradvis har sedimenterats i en stad (som socialitet, livskvalitet, konst, gastronomiska traditioner etc.). Harveys essä är en av få texter som betonar de så hyllade kulturella allmänningarnas politiska asymmetri.

Harvey spårar den ogripbara produktionen och ackumulationen av verkliga pengar, men när han gör det går han inte genom den intellektuella egendomens herravälde. Han pekar istället på den parasitära exploateringen av den immateriella domänen av den materiella. Det kollektiva symboliska kapitalet är ett annat namn för den kapitalistiska exploateringen av allmänningarna; en exploatering som inte kräver en våldsam inhägnadsprocess (en slags "kapitalism utan privat egendom" som förnekas av många fria kulturaktivister). Begreppet kollektivt symboliskt kapital är avgörande om vi ska avslöja den täta kopplingen mellan kulturproduktion och fastighetsekonomi. Ackumulationen av det kollektiva symboliska kapitalet sker på olika sätt. Traditionellt är det samma sak som det historiska

ORD

Ränta (rent). Användes i klassisk ekonomi ursprungligen som jordränta, inkomst från markägande, till skillnad från inkomst (profit) via produktion av mervärde (exploatering av arbetskraften), varuproduktion. Även som monopolränta, monopoliserandet av en begränsad resurs och inkomst genom kunna kontrollera priset eller uthyrningen av resursen. Att göra profit via hyra, avgifter, ränta, monopol på prissättning.

Självvalorisering (autovalorizzazione) – När arbetarklassen själv ökar värdet på sin arbetskraft och behåller eller återtar det värde som det skapar. Kort sagt det värde som kapitalet inte lyckas realisera, som arbetskraften producerar men som undanhålls kapitalets värdeförmering. Självvalorisering är nya sätt att leva, nya former av sociala relationer sprungna ur autonom organisering och självbestämmande. Självvalorisering kan ta mycket olikartade uttryck men ockuperandet och drivandet av ett självförvaltat socialt center kan vara ett exempel på självvalorisering då det är en aktivitet som sträcker sig bortom motstånd och negering ifall den produ nya levnadsformer och sociala relationer.

Sociala fabriken (la fabbrica sociale) – Hur allt fler delar av livet dras in i produktionen och arbetet. Att staden, livet, reproduktionen formas allt mer efter produktionens behov – och blir själva produktiva. Studier, "fritid", njutning och så vidare reduceras till olika faktorer som möjliggör arbete.

och sociala minne som en given plats bär på (Harvey beskriver fallet Barcelona). I sin moderna variant kan det skapas genom att exploatera urbana subkulturer och konstvärlden (när Sharon Zukin beskrev 80-talets framväxt av loftvåningskulturen i New York avgränsade hon en form av konstnärlig produktion inriktad på att göra stadsdelarna mer attraktiva för näringslivet). Det kan också genereras genom artificiella pr-kampanjer beställda av kommuner ivriga att få komma med i de "kreativa städernas" klubb (i enlighet med Richard Floridas strategier). Redan 1984 beskrev Rosalyn Deutsche och Cara Ryan liknande metoder i en klassisk text, *The fine art of gentrification*.

Det farliga g-ordet

Trots skillnaderna mellan Berlin och Barcelona går städerna en liknande stadsutveckling till mötes. Berlins gamla undergroundkultur drog först till sig gentrifieringen, för att sedan stärka den – precis som i Barcelona. Ovanpå den här kulturella miljön utvecklade man sedan genom en andra ordningens strategi stadsplaner kopplade till mediaindustrins behov. I Barcelona designades stadsplanen för att under det moderiktiga namnet "kunskapsstaden" blåsa nytt liv i det gamla industriområdet Poble Nuo. I samma anda är Berlinprojektet "Media Spree" tänkt förvandla ett stort område vid floden Spree till ett nytt kulturindustriellt kreativt kluster. Planerna för det här området – känt för sin undergroundmusikscen – blottlägger en bister och tydlig motsättning som säger mer än hundra analyser: för att marknadsföra området utnyttjar investmentsbolagens tidningar bilder av just de klubbar som man samtidigt vräker från området. Också Berlinbiennalen har visat stort intresse för det urbana slagfältet: 2008 var en av huvudutställningarna projektet *Skulpturenpark Berlin_Zentrum*. Skulpturenpark är ett "urbant tomrum" som ägs av olika företag och privatpersoner. Tidigare var det en del av "Mauerstreifen" (den militariserade zonen runt Berlinmuren), och nu är det en övervuxt allmänning. Utrymmet användes inte bara för biennalens offentliga konstprojekt, utan också för att undersöka konstnärens problematiska roll i relation stadsrummet. Det var i detta sammanhang som polis i juli 2007 anhöll stadsaktivisten och sociologen Andrej Holm med anledning av hans gentrifieringsforskning. Denna insats gjorde det tydligt för den breda allmänheten hur stort det ekonomiska och polisiära intresset kring det nya "g-ordet" var. Med tanke på att till och med Walter Benjamin klagade på att bohemernas barer (på 30-talet!) invaderades av den nya otyglade medelklassen kan Berlin i sig ses som en intressant fallstudie av en hundraårig konflikt. Dagens "konstnärliga produktionssätt" har blivit en immateriell fabrik.

Det vi ser i Berlin och hela resten av Europa är hur ett specifikt slag av kulturellt kapital blir den drivande kraften för fastighetsmarknaden såväl som de "kreativa städernas" planer på att locka till sig både investerare och högkvalificerad arbetskraft. Som en följd av detta har fastighetsbranschen konstruerat ett perverst maskineri i allians med konstvärld och kulturskapare. Visserligen har motkulturen närt skådespels- och kulturindustrierna med nya idéer i årtionden, men det är först nu som denna generation av urbana subkulturer ställs ansikte mot ansikte med sitt symboliska arbetes konkreta biprodukter.

Vägra vara kreativ?

Det mest extrema uttrycket för det konstnärliga produktionssättet är Damien Hirst, vars konst har blivit en rent finansiell performance. Hirst, som var student vid Goldsmiths konstskola, förkroppsligar ironiskt nog universitetets anda (Goldsmiths rötter finns i medeltidens guldsmeds- och juvelerargillen!). Han var med och radikaliserade det PR-maskineri som skolans konstinstitution ställt till förfogande för medlemmarna i konstnärsgruppen Young British Artists. Hans senaste konstverk, en modern version av Den gyllene kalven, såldes för 10 miljoner pund direkt efter han färdigställt det. Konstverket kommer att räknas som en milstolpe av ett enda skäl: det är första gången ett konstverk har gått raka vägen ut på den öppna marknaden och hoppat över hela mellansteget med konstgallerier och konsthandlare. Hirst började sannerligen bygga ovanpå finanshysterins "ruiner". Men är sådan cynisk överidentifikation med kapitalismen det enda som kvarstår för undergroundkulturen? Kanske är det dags för oss att – på samma sätt som undergroundkulturen koloniserade postindustriella reliker – börja visualisera de postfinansiella ruiner som vi måste bemäktiga oss.

Många av de förslag som lagts fram inom ramen för politiskt korrekt aktivism eller förment radikala teorier ter sig emellertid inte som särdeles funktionella. Exempelvis

---

ORD

Skådespelssamhället (La Société du spectacle) – Den franske situationisten Guy Debords begrepp för den form av kapitalistiskt samhälle vi lever i: ett samhälle där skenet ersätter saken, där ingenting är vad det tycks vara, där utövandet av roller ersätter egentligt (individuellt såväl som kollektivt) handlande, där representation ersätter varande, där alla låtsas som ingenting. Enligt situationisterna är detta en träffande beskrivning av det moderna samhället och en logisk utveckling av varufetischismen under senkapitalismen.

Biopolitik – Foucaults begrepp för den regeringsteknik som – i takt med nationalstatens framväxt under 1800-talet – intresserar sig för befolkningens struktur, hälsa och reproduktion. Biopolitik är ett paraplybegrepp för de olika strategier en stat kommer att använda för att säkerställa en frisk, växande, arbetsför och arbetsvillig befolkning. En politik som utövas över själva livet (bios). Tänk folkhemmets sociala ingenjörskonst, med allt från steriliseringar till dagis, miljonprogram och läroplaner, fluortanter och allmänna värnplikt. Biopolitiken behöver inte vara "negativ", förbjudande och avgränsande, utan kan vara "positiv" genom att skapa behov, begär och normer.

Fordism – Att organisera produktionen enligt det löpande bandets monotona, förutsägbara och kontrollerade princip. Storskalig fabriksproduktion med bilfabrikerna som förebild.

är uppmaningen att ”vägra vara kreativ” som nyligen gjordes av BAVO-kollektivet ett uttryck för en minst sagt paranoid attityd. Här befinner vi oss fortfarande i en typisk postmodern fatalistisk återvändsgränd, där utgångspunkten är att varje motståndshandling bara leder till att ett stärkande av den förhärskande kulturen. Denna lacanska paranoia över skådespelets förmåga att ta över och införliva varje spontan kulturproduktion i sig resulterar bara i självkastration av metropolens pulserande energi. Samma sak gäller för den naiva föreställningen om ”hållbar konst” eller ”hållbar gentrifiering” som innebär att konstnärer ska förhålla sig självkritiska till sin produktion av symboliskt kapital och räntevärde. En av konflikterna inom den kognitiva kapitalismen är svårigheten i att “av-ackumulera” symboliskt kapital och värde när det väl ackumulerats. Alla de här modellerna brister i förståelse för hur den kognitiva kapitalismens ekonomiska modell ser ut: det är omöjligt att utveckla ett verkligt politiskt motstånd utan att påverka ackumulationen av mervärde. Andra strategier måste till för att konfrontera jordräntan.

Avgiftssabotage

Antonio Negri kritiserade nyligen de former som ”mjuk aktivism” tagit sig i metropolerna, och även de som sätter sin tilltro till att det ”biopolitiska landskapets” fällor kan undvikas genom politiska projekt, och därmed också möjligheten att skapa temporära autonoma zoner, vilket varit i ropet tidigare. Med andra ord gör Negri en poäng av att politiska handlingar av nödvändighet påverkar ekonomisk produktion och exploatering – allt annat är tomma gester. Den enda taktik som återstår att ta till mot kulturell och urban gentrifiering är då ett sabotage mot avgifterna (jordräntan); ett sabotage av det värde som ackumulerats genom exploatering av det kulturella och symboliska kapitalets gemensamma domän samt detta värdes omfördelning. ”Kreativ förstörelse” av värde är både aktiemarknadens kännetecken och definierar vår tids politiska tillstånd, och därför krävs det att vi omdefinierar också de kulturella allmänningarna. Det rent imaginära värdeskapandet är lika grundläggande för finansspelet som för gentrifieringen. Det var aktiemarknaden som först visade hur sabotage av värde går till. Sabotage är precis vad som inom postmoderna kretsar ses som en omöjlighet (varje motståndsgest vore att stärka makten), och omvänt det som Negri på 70-talet själv såg som en form av självvalorisering i den tidens sociala kamper.

Vad skulle hända om storstadens multitud tillsammans med konstvärlden gav sig in i spelet om värdeförmeringen, om man återerövrade en gemensam makt över den värdeproduktion som nu visat sig vara så sårbar? Det är utifrån denna svårgripbara riktning för värdet, utifrån den kreativa stadens osynliga “ruiner” som vi måste utgå för att kunna spåra undergroundkulturens belägenhet i den kognitiva och finansiella kapitalismens tidsålder – precis som undergroundmusikscenen en gång i tiden började kolonisera de industriella relikerna eller de första mikroprocessorernas osynliga arkitektur.

Punkens “underground” utvecklades ur förstädernas övergivna fabriker, och nu ser vi hur en påstått “kreativ ekonomi” parasiterar på denna undergroundkultur. Det är dags för oss att måla upp hur kulturfabriken organiserar sig bland de ruiner som de ”kreativa städerna” börjar bli redo att lämna bakom sig.

Matteo Pasquinelli

Matteo Pasquinelli bor i London och är aktiv i utbildningsnätverken Uninomade och Edufactory. Den här texten presenterades vid Consistory Talk I: The Artist and Urban Development under december 2008 i Skulpturenpark, Berlin (www.skulpturenpark.org).

Översättning: Mikael Altemark och Mathias Wåg.
Bild: Anja-Lisa Rudka och Linn Ahlgren

ORD

Finansialisering – Utvecklandet av nya finansinstrument, ökade skuldsättningar och finansmarknadens expansion från 70-talet och framåt. Hur finanskapitalet kommit att dominera industrikapitalet och bli en motor i produktionen. Finansialiseringen innebar skapandet av ekonomiska instrument för att kunna underlätta handel genom till exempel riskkapital, lån, inteckning, obligationer, hyra – dvs istället för att handla för pengar man har sparat, så handlar man för pengar man kommer få i framtiden (kommande lön) eller mot en säkerhet (tex en bostad) som går att sälja i framtiden.

Paradigmskifte – Ögonblick då en dominerande ideologi inom till exempel vetenskap lämnar plats för en annan. Ett ideologiskt regimbyte, eller glasögonbyte, som när man gick från att betrakta jorden som platt och världens centrum till att jorden är rund och snurrar kring solen. Se Thomas Kuhns De vetenskapliga revolutionernas struktur.

Spree – Flod som passerar genom Berlin. Syftar här till ett område i utkanten av Kreuzberg där bland annat det sociala centret Köpi ligger.

Genealogi – Historisk teknik för att blottlägga förgivet tagna sanningar om ett givet fenomen och spåra deras historiska framväxt. Studera hur begreppen själva har en historia och en uppkomst, inte bara deras faktiska användning. Se Nietzsches Moralens genealogi.

River en stad och bygger en ny

MAJSA, FÖRENINGEN PANTRARNA I BISKOPSGÅRDEN

Brand: Hur bildades Pantrarna?

Majsa: De som bildade Pantrarna bor i Biskopsgården. De märkte att det skars ner allt mer på fritidsgårdarna och att skolor stängdes. Flera som grundade Pantrarna gick på en folkhögskola som var nedläggningshotad. Därför mobiliserade en klass hela folkhögskolan, alla eleverna tog och ockuperade skolan. På så sätt fick de styrka i att göra någonting tillsammans. Och de märkte att det gick att göra något, för skolan fick vara kvar. Då insåg man att "vi kan förändra vårt område och det behövs förändras". Vi bildade därför en förening så vi kan göra denna förändring på gräsrotsnivå.

Vilka tror du är de viktigaste förortsfrågorna att driva just nu?

I en tid när det finns så mycket hot om nedläggningar och nedskärningar är ju det problem vi står inför att rädda och bevara det vi har här. När situationen blir mer trygg när man känner sig mer säker på att jag kommer ha min skola kvar, att jag kan gå till mitt bibliotek på samma öppettider, då kan man börja föra andra kamper. Det stora problemet är ju diskrimineringen av förorten, en politisk misshandel av förorten. Det talas alltid om förorten i negativa och stigmatiserande termer.

Görs det några försök att satsa mer resurser på förorterna?

De har ju planer på att lyfta områdena som är närmast innerstan. Kvillebäcken är ett sånt område. Det ligger på Hisingen, men väldigt nära bron. Biskopsgården ligger däremot väldigt långt ut. Jag vet att de ska rusta upp Friskväderstorget i Biskopsgården, där det hus som utsetts till Sveriges fulaste hus ligger. Men det förändrar ju inte så mycket. De renoverade någon tunnel för 44 miljoner och satte in färgglada plåtbrickor. Det blir ju nästan bara mest frustrerande, att de lägger så mycket pengar på ytliga grejer.

Har ni vunnit några kamper?

Den största kampen är att skapa medvetenhet bland de unga. Och det har vi definitivt lyckats med. Folk i Biskopsgården, och nu även andra delar av Göteborg, vet vilka Pantrarna är. Det tycker jag är fråga nummer ett. Sedan arbetar vi med att starta upp en fritidsgård. Och där har vi ju blivit beviljade pengar. Vi har haft tre utredningar om olika lokaler och har en dialoggrupp med politiker och ansvariga tjänstemän. Det målet har vi inte uppfyllt än, men är på väg mot att uppfylla. Jag hoppas och tror att vi snart kommer få ett fast beslut om en specifik lokal. Sedan har vi ju mycket aktiviteter som vi genomför, som lägerverksamhet, events och fotbollsturneringar. Nu på första maj kommer Bobby Seale från Svarta pantrarna att komma hit och hålla föredrag för oss.

Har ni kontakt med andra stadsdelar?

Ja, vi hörs ju över hela stan. Det finns intresse i andra stadsdelar att starta Pantrarna, till exempel i Angered. Det sker väldigt mycket protester där. De är starka och försöker göra motstånd mot alla nedskärningar. När man bildar en förening och hörs och syns, är det jättemånga som börjar ta kontakt med en. Man märker att det finns väldigt många mindre nätverk, forum och organisationer

som har mycket kraft och vilja. Jag tycker vi är rätt unika i Göteborg i att föra förortens talan. Det finns väldigt många vänsterorganisationer och andra organisationer som har många projekt, men det är sällan förortsborna själva som artikulerar sig och för sin talan. Det är det vi ser som allra viktigast. Det finns ju så många som talar om förorten, men inte utifrån ett eget upplevt perspektiv.

HELGA, NÄTVERKET FÖR ANGEREDS KOMMUNALA SKOLOR

Brand: Hur började skolprotesterna i Angered?

Helga: Angered är en stor stadsdel i Göteborg, efter senaste sammanslagningen mellan stadsdelar bor nu här 50 000 personer. En stor del av befolkningen har utländsk bakgrund. Här ute väljer 30 procent av eleverna ickekommunala skolor. Vi har fått en ny våg friskolor som inte bara inriktar sig på integrerade svenskar, utan även på ickeintegrerade elever i förorten. Anledningen är att vi har en högre skolpeng här, nästan dubbelt så hög som i innerstan. Så friskolorna kampanjar här och försöker locka elever, erbjuder gratis skolskjutsar eller har nischade inriktningar som för nykomna muslimer. Många av de nya skolorna har kritiserats för att vara oseriösa, sakna behöriga lärare och inte följa skolplanen. Detta har lett till att kommunens skolor har urlakats och förlorar elever och resurser.

I höstas införde stadsdelen en ny skolorganisation. Det började med en rad medborgardialogmöten om vilken slags skola vi ville ha. De ställde oss i praktiken inför ett ultimatum: "antingen skär vi ner på lärare eller lokalkostnader – vad väljer ni?" På första mötet på Hammarkullens Folkets hus dök över 300 personer upp, många kom inte ens in i salen. Sedan lanserade politikerna en ny skolorganisation för Angered, utan att ha sagt något till oss om det. Och hävdade att de tagit fram den efter våra önskemål. Tre små välfungerande skolenheter stängdes ner direkt. Däribland Hammarkullens högstadium, en skola som nyligen renoverats och som är den enda skolan i Angered som haft en positiv trend.

Vad blev det för reaktion bland föräldrarna?

Föräldrarna i Angered blev självklart förbannade. På mina barns skola hölls ett möte där 70 procent av alla föräldrar dök upp. Och det hölls många sådana möten. Vi beslöt att samordna alla föräldraråd och föräldraföreningar till Nätverket för Angereds kommunala skolor, bara för att de inte skulle spela ut oss mot varandra. För de svarade ju på all kritik med "ni bryr ju er bara om er skola", som om vi var egoister och bara tänkte på våra egna barn.

Under vintern har Nätverket för Angereds kommunala skolor organiserat demonstrationer, hållit i möten, tagit fram ett alternativt förslag på skolorganisation och vi har överklagat stadsdelsnämndens förslag till förvaltningsrätten. Vi har försökt lyfta att allt handlar om resurser. Om vi ska kunna vända den segregering som nu drabbar skolorna, så måste vi ha bra kommunala skolor i Angered.

Det går så snabbt hur de kommunala skolorna försämras. Under förra "lyftet" av förorten, Storstadssatsningen för tio år sedan, var till exempel Gårdstensskolan satsningens flaggskepp – den skola som det gick så oerhört bra för. I dag har 70 procent av eleverna som går ut inte gymnasiebehörighet. Allt handlar om resurser, vilket politikerna vägrar se.

Vad har politikerna föreslagit för åtgärder?

Det är som ett ABC i hur man skapar ett getto. Man tar bort skolorna och tar bort all service. Skatteverket, Försäkringskassan och pensionsmyndigheten har stängt och flyttat härifrån. Arbetsförmedlingen har fått sämre öppettider. Försäkringskassan var tidigare det kontor i Göteborg som var mest hårdbelastat per dag. Nu måste alla söka sig in till stan. Angered centrum såldes till en dansk riskkapitalist, som inte satsat något alls på det.

Samtidigt pågår ett stort EU-projekt mot utanförskap, som fått 123 miljoner för att arbeta mot segregeringen. Och kommunen har formulerat en Vision Angered, hur de ska förbättra besöksnäringen och locka folk att besöka stadsdelen. Mitt i allt förfall ska de nu bygga en ny simhall, som ska bli den största idrottsanläggningen i Göteborg. De kunde lika gärna elda upp de pengarna. Helheten saknas, det finns ingen balans mellan nedskärningarna och satsningarna. Förortssatsningarna är så ojämna, de ska bygga ut kulturhuset och ett nytt sjukhus ska byggas. Fast tar man inte ett helhetsgrepp så hjälper ju inte såna punktinsatser, den neråtgående tendensen blir ju ändå den övergripande.

Det gymnasieprogram som lockade ungdomar till vår förort var Angeredsgymnasiet, med sin danslinje, konst och design. Nu läggs dessa linjer ner, de ska in till stan eftersom de kommunala skolorna ska konkurrera med de privata i stan. Så lades ett av de få dragplåster Angered hade ner.

Det pratas mycket om hur Göteborg ska växa och det behövs nya satsningar på infrastruktur. Göteborg växer, men blir samtidigt en mer segregerad stad.

BASAR, FÖRENINGEN MEGAFONEN, HUSBY

Brand: Hur startade Megafonen?

Megafonen startades som en reaktion mot den skeva medierapporteringen kring Husby och de kringliggande förorterna i norra Stockholm. Megafonen var tänkt att fungera som en mediekanal. Sedan utvecklades det därifrån till att bli något annat. I dag har vi en lokal med löpande aktiviteter som sker i folkbildningssyfte. Vi arrangerar seminarier, föreläsningar och kulturfestivaler för att få människor att samlas och diskutera den politiska utvecklingen som rör vårt område. De senaste åren har vi också bedrivit ett mer direktpolitiskt arbete som framför allt har handlat om Järvalyftet, Stockholms stads satsning på förorten i nordvästra Stockholm.

Vad är Järvalyftet?

Politikerna i stadshusets planer är att renovera upp framför allt det fysiska utseendet och infrastrukturen i Husby. Detta gäller för hela Järva, att man satsar mycket pengar på att renovera och putsa på fasaden. På så

sätt tror politikerna att de ska höja områdets status utan att lösa de sociala problemen och ta sig an de utmaningar vår förort står inför. Specifikt kring Husby har man nu tagit fram en strukturplan. Där föreslås väldigt omfattande och långtgående förändringar med nya vägbyggen, rivningar och husbyggen. Om dessa planer drivs igenom i sin nuvarande form kommer det ge Husby ett helt annat ansikte. Den arkitektur man har visat upp påminner mer om, vad ska man säga, de nyproduktionsstadsdelar de byggt upp här och där, mer Hammarby sjöstad.

Vad kommer det att innebära för de som bor i Husby nu?

Med så extrema planer kommer det att innebära en massa saker. Hela området, där det redan bor 15 000 människor, blir en byggarbetsplats de närmaste tio–femton åren. På det sättet kommer det att påverka oss väldigt direkt. Sedan kommer den ekonomiska sidan, att man genom olika satsningar, framför allt kultursatsningar och företagssatsningar, ska höja statusen på området. Detta ska leda till att nya människor flyttar in, vilket i sin tur höjer priserna och de som bott där tidigare inte har råd att bo kvar och tvingas lämna området. Det är det ju ingen politiker som säger detta uttalat, givetvis. Men den utvecklingen kan man ju se på andra stadsdelar som genomgått liknande processer. Därför är det många av de boende som är oroliga att samma sak ska ske här.

Vad är det ni har gjort i Husby för att försöka ändra den utvecklingen?

Vi har tagit en aktiv roll i hela Järvalyftsarbetet. De har ju skyldighet att bjuda in lokalbefolkningen till möten. Det finns inskrivna ramar och regler om olika slags samrådsprocesser vilket gör att de inte helt och hållet kan göra denna stadsdelsförändring på egen hand. Vi har försökt hålla oss informerade om vad som planeras och vad som är på gång, framfört våra synpunkter och i många fall riktat kritik mot det sättet som de sköter renoveringsarbetet. För det har varit mycket nedläggningar och privatiseringar, både i Husby, Rinkeby och Tensta de senaste åren. All service flyttas till Kista. Vilket ju inte går ihop med deras egna utsagor om vad som är tanken för Husby. I deras vision säger de att Järvalyftet ska vara ett projekt för att höja levnadsstandarden för människor som bor här i dag. Att det ska bli bättre service, finnas jobb och utbildningsmöjligheter. Men verkligheten är en helt annan, där all service och alla beslut flyttas längre och längre bort från Husby. Och människor kommer få det tuffare.

Hur kom det sig att ni ockuperade Husby träff och drog igång Husby kräver respekt?

Både Megafonen och andra organisationer har ju protesterat ett bra tag mot Järvalyftet. Hela Järvalyftet började ju med en enda stor skandal som tvingade dem att lägga om sina planer. Man hade föreslagit att riva flera bostadshus som finns i dag i Husby och ersätta dem med radhus. De boende här hade inte informerats om vad som skulle ske. Det blev en bred protest som fick Järvalyftet att ta ett steg tillbaka och tvingades börja med mer dialogarbete. Järvalyftet har alltså redan från starten varit präglad av folkliga protester och missnöje. Så när beskedet kom att Husby träff skulle flyttas, helt utan att fråga någon som använder det eller bor i området, till en lokal som var sämre och mindre, blev det droppen som fick bägaren att rinna över. Efter alla protester som varit och alla löften från politikerna om att "dialogen är en dialog på riktigt". Det blev ett så tydligt exempel på hur de undervärderar människors behov av att få vara med och fatta beslut, eller få bli informerade om vad som händer.

Hur gick ockupationen?

Det gick bra. Ockupationen pågick längre än vi trodde den skulle göra. Vi trodde inte heller den skulle få så stort genomslag som den fick. Från vår sida var det ju främst tänkt som en markering. När det sedan visade sig att vi kunde ockupera i två veckor fick vi mer tid att bjuda in och diskutera frågan med Husbyborna. Vi arrangerade olika aktiviteter och kunde visa för människor vad som var den egentliga agendan med Järvalyftet. Vi kunde använda tiden för att organisera oss bättre. Ockupationen blev en plats för människor att träffas och skapa nya relationer. Så på så sätt var ockupationen mycket mer framgångsrik än vad vi hade kunnat tro på förhand. Vi vet också att den signal vi skickade med ockupationen gick fram till politikerna. Att de förstod att de hade gått för långt, vilket kommer att påverka framtida beslut. Vi vet fortfarande inte vad som kommer att hända med Husby träff. Det har pågått förhandlingar ända sedan ockupationen tog slut. Det finns fortfarande en relativt stor chans att vi får behålla Husby träff.

Vad kommer att hända framöver?

Under ockupationen tog vi initiativ till ett möte med olika organisationer som arbetar lokalt och är förankrade i förorterna runt om i stan för att se om det fanns några gemensamma nämnare och frågor att arbeta med. Vi har nu haft tre möten och vet ännu inte var det landar, om det kommer bli ett nytt nätverk eller en plattform att samverka utifrån. Men det fanns ett stort intresse att vara med och vi är övertygade om att det är viktigt och nödvändigt att de här grupperna som arbetar med i stort sett samma frågor i Stockholm och Sverige träffas och lär känna varandra, så vi kan utbyta erfarenheter och driva gemensamma frågor.

Mathias Wåg

Mathias Wåg är ansvarig utgivare för Brand och medlem i Förbundet Allt åt alla.

Bild: JEKS

världens

Tupamaros i betongdjungeln. Gerillan som bytte terräng och blev stadsgerilla.

I slutet av tonåren var hon med och grundade världens första stadsgerilla, Tupamarosgerillan i Uruguay. America Garcia berättar om sitt livs mest turbulenta år, om varför hon inte gör avbön och hur hon ser på kamp idag.

– De säger att vi var våldsamma. Men när jag ser hur barn i det här samhället sover på gatan eller blir trafikerade för prostitution, det är våld. Mitt våld var annorlunda.

America Garcia lever idag i Montevideo och arbetar som socialpsykolog med gatubarn. Över ett halvt sekel har gått sedan hon deltog i uppstarten av Tupamaros-gerillan. Många av sina gamla kamrater träffar hon än, i anarkistkretsar i Montevideo och i kvinnogrupper, några har gått den parlamentariska vägen och sitter idag i regeringsställning, men många av de som var med från början är döda eller försvunna.

MLN (Movimiento de Liberacíon Nacional) Tupamaros var den första stadsgerillan och startades som en protest mot Uruguays korrupta styre och USA:s inblandning i regionen.

America var medlem i socialistpartiet under sin studietid i Montevideo. Delar av socialistpartiet började tillsammans med andra politiska grupper att diskutera mer våldsamma metoder, man började prata om en gerilla.

– Det var en process som tog sin början runt 1964, jag var väl ungefär 16 – 17 år. Först framåt 1966 började vi skaffa oss vapen. Jag lärde mig att tillverka bomber av min dåvarande partner, som hade fått utbildning på Kuba. Sen lärde jag ut vapenhantering och bombtillverkning till andra unga tjejer.

Klassisk gerillakrigföring utgår mycket från en miljö med skog och berg, men i Uruguay fanns inte den miljön. Gruppen fick översätta praktiken till en stadsmiljö. En bil motsvarade en häst, ett radhusområde en djungel och så vidare.

– Gerillan skiljde sig från alla tidigare gerillor för att den fungerade i en stad. Vi gjorde aktioner, sen var vi som vem som helst som gick på gatan.

Tupamaros hade till en början stort folkligt stöd och aktionerna var till en början lätta att sympatisera med. Robin Hoodliknande tilltag, som att stjäla mat från stora affärer och dela ut till fattiga. Med tiden blev det även bomber, kidnappningar och bankrån.

– Gerilla är inte bara vapen, det är bara en del av det hela. Vi använde vapen för att råna banker. Varje gång vi rånade en bank skrev vi varför vi gjorde det, förklarade att banken är den största tjuven. Folk förstår och det skapar ett medvetande. Vi avslöjade också bankers dåliga affärer, vapen var verktyg för att komma åt hemliga papper för att avslöja sånt, inte för att döda. Vi behövde vapen för att förklara många saker.

America och hennes grupp blev ganska snabbt efterlysta och tvungna att gå under jorden.

– Mitt liv förändrades totalt, berättar America.

Hon blev tvungen att lämna sin ett år gamla dotter hos vänner och de kunde inte ses så ofta under de kommande åren.

– Det var fruktansvärt jobbigt. Men sådana var reglerna, man fick inte ha barn i gerillan.

Ändå var det en högt uppsatt man som hade sina barn med, så det var ju patriarkalt.

Om jag kunde åka tillbaka i tiden skulle jag inte göra likadant. Jag skulle hjälpa till men inte vara direkt i händelserna. Det vi gjorde var bra, men mitt barn hade behövt mig mer.

Gerillan byggde upp en infrastruktur för att kunna fortsätta underjordiskt.

– Det här var ingen gerilla av arbetare, de flesta var utbildade. Det var en väldigt teknisk gerilla. Vi hade ingenjörer och arkitekter som byggde hus med hemliga gångar och gömställen under jorden. Det kunde komma poliser och söka igenom husen medan vi låg gömda i golv och väggar och var omöjliga att upptäcka.

Tupamaros-gerillan växte snabbt, mycket snabbare än vad den hade kapacitet till. Från 40 personer till 400 på kort tid. Det fanns varken vapen eller lokaler så det räckte. I takt med att medlemsantalet ökade blev ideologi mindre viktigt och en debatt startade inom gerillan, där den ena sidan ville bygga ett ”Folkets försvar” av autonoma gerillagrupper och den andra ville ha en centraliserad organisation.

– Vi höll inte med om Tupamaros linje längre och jag sympatiserade mycket med anarkister.

Vi hjälpte anarkisterna att starta sin väpnade gren OPR-33, men polisen kom oss

första stadsgerilla

snabbt på spåren efter en sprängningsolycka i förberedelserna för ett 1 maj-attentat.

America och hennes partner var mycket eftersökta. De visades ofta på bild i tidningarna och till slut blev de hittade och gripna.

– Just den dagen hade jag planerat att göra en abort, för att jag hade blivit gravid igen och det skulle inte fungera, men jag hindrades av polisen. Jag fick istället föda barnet fängslad, på ett militärsjukhus. Förlossningen gick väldigt dåligt och man sa till mig att barnet var dödfött.

Först fick America inte se barnet, men till slut visade de henne ett barn.

– Jag vet inte än idag om det verkligen var mitt. I efterhand har man ju fått reda på att

militären tog och sålde spädbarn under diktaturen, kanske hade den verksamheten börjat redan tidigare.

När folk fick höra talas om Americas svåra förlossning började många uppmärksamma det och protestera. De styrande gav efter för påtryckningarna och America fick avtjäna resten av sitt straff i husarrest hemma hos sin svärmor. Hon stannade där i fyra månader medan hennes partner planerade sin rymning. Svärmodern hjälpte till och smugglade in vad han behövde och väntade sedan med flyktbilen. De gick under jorden för andra gången och den här gången återförenades de med sin dotter och lämnade landet för att slutligen hamna i Sverige. På hemmaplan drogs snaran åt ytterligare. Militären tog över jakten på gerillan från polisen.

Den 21 april 1972 förklarade Tupamarosgerillan krig mot militären. Redan den första dagen var 4 MLN-ledare döda och inom ett år hade hela gerillan förintats. Folk hade mördats eller fängslats. 1973 kom militärkuppen, presidenten upplöste parlamentet och gav militären fria händer. Man hänvisade till gerillahotet trots att gerillan redan var oskadliggjord. Uruguay blev en diktatur.

America fortsatte kampen från exilen tillsammans med andra som flytt. De skickade pengar till kampen mot de latinamerikanska diktaturerna. När diktaturen föll 1985 infördes en amnesti för de politiska flyktingarna och de kunde återvända.

Hon är fortfarande politiskt aktiv och hennes mål är fortfarande desamma, men strategierna är idag annorlunda.

– Strategier måste utvecklas när systemet gör det. Systemet är mycket komplext. Vi måste också vara komplexa, jobba i breda kollektiv mot rasism, sexism och kapitalism. Förtryck kommer från många håll, vi måsta kämpa åt många håll. Systemet är ett nät, vi ska vara ett nät. Vi måste prova på alla sätt. Det är tvådelat, dels göra motstånd mot systemet och dels skapa en motståndskultur, leva som man lär. Teori och praktik måste stämma överens. Men det går inte att säga ja eller nej till gerilla. Det beror på sammanhang. Det kan komma en tid när det är bättre läge för det. Man kan inte säga aldrig mer gerilla.

Annie Hellquist och Olle Eriksson

Annie Hellquist är journalist på Arbetaren och Olle Eriksson har sin bakgrund i tidningen Yelah.

JOSEFIN SVENSKE:

Inget är som stan.
Man kan gå och köpa ALLT, när som helst.
Men jag behöver ju lugn och ro, såklart som alla andra.
Till i sommar har vi gått ihop ett gäng och köpt ett statartorp som vi skall rusta upp. Och bara själsligt vila i.

Jag känner mig som mig själv två veckor på semestern i skogen.
Alla andra veckor bygger jag kojor i min bostadsrätt och låtsas vara i en talldunge.

BOKBÅL:

KANELBULLAR, LÖPANDE BANDET OCH ASSANGE

En kompis från punkartiden, ”Maria med långt ljust hår”, numera poet under namnet Maria Margareta Österholm, sa en gång: ”Alla människor har varsin egen röst, och alla röster är intressanta. Kan man bara lyckas behålla sin egen röst då man skriver, då är man alltid läsvärd.” Det här har jag tänkt mycket på. Det slår mig om och om igen att många människor är så intressanta när de talar, men blir till kopior när de skriver. Det är som om de är rädda för att släppa fram sin egen röst. De tror att texter är något seriöst och allvarligt, och inte kan deras egna lilla personlighet få vara med där!

Kanske minns några av er ett fanzine vid namn ”Stinky” som kom ut för några år sedan. Det var en kopierad, svartvit känga mot snobbifieringen av Sverige. Den gjordes av Koffe Berger (som också är med i bandet Mitt hjärta är en bomb) och Ludde Nordenskjöld. Stinky kom bara ut i två nummer och innehöll bland annat intervjuer med diverse aktivister och konstnärer. Jag minns faktiskt inte en enda av intervjuerna, men jag blev totalt tagen av Ludde Nordenskjölds noveller. Det var verkligen en egen röst. Så rakt, ärligt och totalt prettobefriat.

Nu har Ludde Nordenskjöld gett ut en novellsamling vid namn ”Trettiofem spänn och sju kanelbullar.” Novellerna handlar om att växa upp; att bilda första bandet men bli osams redan vid valet av bandnamn, om resor till Kanarieöarna, om polaren som gör inbrott i sin egen farsas bil, om dessa konstiga kärleksförhållanden man hade i tonåren som varken hade en definierad början eller ett tydligt slut, som bara rann ut i sanden utan att man vare sig fick någon förklaring eller vågade be om en. Det är det bästa jag läst i skönlitterär väg på länge.

Tidningen Ordfront har kommit ut med ett nytt nummer om shopping. Tyvärr är innehållet precis det man förväntar sig. Kritik av konsumtion av typen: varför köper vi så mycket, det vi köper tillverkas under dåliga förhållanden och vi behandlas alltmer som kunder istället för som medborgare. Allt detta är sant, men det är inte nytt och artiklarna har heller inte förmåga att elda upp en. Det finns inget i tidningen som manar till handling, på sin höjd får man dåligt samvete över att man konsumerar. Ordfront var betydligt bättre för några år sedan, tycker jag, på senaste tiden har den förlorat lite av sin nerv och det vilar en domedagskänsla över den. Som om allt bara blir sämre och det enda man kan göra är att konstatera det. Bästa artikeln är Jan-Erik Petterssons ”Den stora köpfesten” som förklarar varför svenskarna är lika skuldsatta som grekerna, bara att här är det privata skulder, inte statsskuld. Den artikeln höjer nivån därför att den förklarar samband istället för att bara klaga. Det recept som används över hela Europa för att bota krisen är nedskärningar och lönesänkningar, vilket förvärrar krisen därför att folk inte får råd att konsumera. Pettersson ser framför sig en tid då Emporia, ”Skandinaviens främsta shoppingcentrum” som öppnas i Malmö i höst, står öde likt ett spökbygge.

Något som blivit inne på sistone är coffeetable-böcker med samlingar av fula vykort, tvättstugelappar eller kom ihåg-lappar till affären. Skit i dem, läs istället Helena Lundbergs ”Kassörer till kassan! Betraktelser från löpande matbandet.” Den innehåller korta berättelser från hennes tid som snabbköpskassörska i Karlstad. Det är roliga och charmiga iakttagelser av typiska kunder som Agata Aggressiv och Kurt Konflikträdd, samt helt vansinniga killar som raggar på henne med olika trick varje dag. Men också kritik mot cheferna som kräver att de anställda ska ange varandra om de inte säger hej till kunden och som kräver att man ska ta leg på 64-åringar som köper folköl. Sammantaget en bra och lättläst skildring av dagens arbetsliv, även om jag kan tycka att hon är lite hård mot vissa kunder.

En annan bok som inte är så dålig som alla säger är Julian Assanges självbiografi. Nu har den allmänna meningen bestämt sig för att Wikileaks var ett berömvärt projekt, medan Assange själv är megaloman. Och visst är det något pinsamt när han inleder med att skryta med att han sitter i Oscar Wildes cell, eller kokar ihop egna teorier om kopplingar mellan svensk kvinnorörelse och kriget i Afghanistan. Men det är slappt att stanna där, för trots allt innehåller boken viktig kunskap om hur man bygger ett motståndsprojekt. Den kunskapen har vi inte råd att missa!

Kajsa Ekis Ekman

VARNING: BMW KAN LEDA TILL KRIMINALITET

Ändå sedan jag lärde mig köra har jag blivit omkörd av BMW-bilar. När någon kommer i hög hastighet bakom mig och susar förbi, då räknar jag med att det är en BMW. Med tiden har jag utvecklat fördomar kring det här: jag utgår från att det är en BMW om jag på avstånd ser en bilist som riskerar andras liv och hälsa. Jag skriver fördom för att det ibland visar sig vara just det: när BMW-bilen kommit närmare har det inte sällan visat sig att det inte alls är en BMW. I sådana stunder drabbas jag av tvivel: tänk om jag är orättvis mot BMW-förarna?

Sedan 2003 har jag från och till arbetat som bussförare. Bussföraryrket erbjuder inte mycket vad gäller arbetsvillkor, men däremot goda möjligheter när det gäller att studera människors beteende – inte minst deras beteende i trafiken. Det är inte bara det att man tillbringar åtta timmar per dag i trafiken, dag efter dag, ofta på det mest trafikerade gatorna. Det är också det att man sitter högt uppe, har en enorm vindruta och fantastiska backspeglar. Den som vill förstå hur trafiken fungerar och förstå det intrikata spelet mellan yrkestrafik, personbilar, cyklister och fotgängare – den personen ska köra buss.

En dag bestämde jag mig för att göra ett litet experiment. Jag ville veta om mina fördomar mot BMW verkligen stämde. Så under en helg förde jag statistik över hänsynslösa förare i Stockholms innerstad. Jag tog statistik efter yrkesgrupper (taxi, buss, budbilar) och – när det gällde privatbilar – efter bilmärken. Kön hade också varit intressant (ca 2/3 av Sveriges privatbilar ägs av män), men det var omöjligt eftersom jag inte alltid kunde se föraren. Det hade också varit omöjligt att skriva ned varje gång någon bröt mot trafikreglerna. Så jag satte upp två begränsningar: För det första skulle jag inte föra statistik över dåligt trafikbeteende i allmänhet, utan bara när det rörde sig om tydliga lagbrott. Men inte allt som var olagligt, utan bara sådant som skapade problem för mig med att komma fram med bussen och göra mitt jobb.

Under denna helg noterade jag 86 incidenter. Av dem orsakades 20 av taxiförare – en stor överrepresentation – och 5 av övrig yrkestrafik. Det betyder att 61 noteringar gällde privatbilister. Bland dem var det två märken som skilde ut sig framför alla andra: BMW och Audi, tillsammans med 28 noteringar. Övriga privatbilister, alla märken, inklusive sportbilar och motorcyklar: 33.

BMW och Audi: 45,9%. För att sätta detta i sammanhang kan jag berätta att dessa två märken bara motsvarar 8,6% av de personbilar som finns i trafik. Alltså tillhör BMW- och Audi-ägare en högriskgrupp. Vem tar detta på allvar? Vore det inte rimligt att polisen upprättade ett särskilt register över BMW- och Audi-ägare? Kunde man tänka sig licenstvång? En snabb bil, hanterad av fel person, kan vara lika farlig som ett jaktgevär.

Så här i efterhand har jag läst lite om det här fenomenet. En amerikansk studie visade att förare i dyra bilar bröt mer mot trafikreglerna än förare i enklare bilar. Andra amerikanska studier visar att rikare människor i högre grad än andra ljuger, stjäl och fuskar.

Vad drar man då för slutsats av det här? Jo, att Sverige inte bara har ett stort problem med ökande fattigdom. Vi har också ett stort problem med ökande rikedom. I takt med ökade klassklyftor riskerar kriminalitet och asocialt beteende att sprida ut sig – inte minst bland rika människor som tror sig stå över lagen. Det är dags att stoppa den ökande rikedomen innan kriminaliteten når amerikanska nivåer.

Petter Hellström
Bild: Matilda Ruta

POSTPOSTIGT OM MODERSKAP

Patricia Lorenzoni:
Mama Dolly

Jag börjar från slutet i Patricia Lorenzonis betraktelse: Mama Dolly – bilder av moderskapet från Jungfru Maria till Alien. För det är i slutet jag anar essensen. På något sätt är det i slutet av boken de tidigare beskrivna bilderna och föreställningarna kring moderskapet når sin kärna. Rubriken heter Mamma. Lorenzoni snuddar vid sin egen relation till sin mor och utvecklar sen Simone de Beauvoirs resonemang om det komplexa mor och dotterförhållandet.

”Dottern är för sin mor både en dubbelgångare och någon annan, någon att både hysa kärlek och agg till. Genom att påtvinga dottern sitt öde kräver modern sin kvinnlighet samtidigt som hon hämnas den. I dotterns kropp etsar sig kvinnlighetens omöjligheter in, på huden, under huden”

Är det kanske rädslan för att återskapa en destruktiv bindning mellan sig själv och sitt barn som gör att man tvekar inför moderskapet? Lorenzoni vågar ställa frågan. Tänk om man får en dotter? Det är läskigt, så är det nog många av oss som tänkt när vi stått inför realiteten att skaffa barn.
Mama Dolly säger sig handla om moderskapet men det handlar nästan mer om tillblivelsen och erfarenheten av att bli/vara kvinna. Men så är dessa bitar intimt sammanlänkade.

Att formas till kvinna handlar till stor del om den kroppsliga vetskapen att leva med möjligheten till moderskapet och hur det påverkar flickan/kvinnans synsätt på sig själv och sin omgivning. Idag handlar det också om individens (i den rika världen) ökade valfrihet om när, var och hur det ska gå till och till vilket pris. Idéhistoriken Lorenzoni söker i kulturhistorien när hon ska finna svaren till moderskapets komplexitet och finner bortbytingar, mylingar, latinamerikanska kvinnliga vålnader, amerikanska filmer, seriealbum och countrysångerskor längs vägen. Hon visar på att det förtryckande patriarkala och koloniala idéarvet går som en röd tråd genom historien och påverkar kvinnan såväl igår som idag.

Det är intressant att innehållet spänner över flera kontinenter och årtusenden men det bidrar också till att berättelsen blir fragmentarisk och spretig . Det postpostmodernistiska tänkandet stör läsningen då det förytligar innehållet och aldrig låter läsaren få tränga in i de djupt problematiska frågeställningar som framställs. Det är synd för boken skulle kunna vara så mycket mer än vad den nu blir. Ändå har jag behållning av läsningen och tycker bitvis att boken är inspirerande och som idé och uppslagsverk fungerar den väl.

Erika Stensson

TILLBAKA TILL SOPPKÖKENS TID

Ivar Southwood:

Prekariatet 2.0

När jag läser *Prekaritet 2.0* av Ivor Southwood kommer jag att tänka på en extremt pinsam artikel som publicerades i Elle för ungefär ett år sedan, med rubriken ”Jobba 9-5 – Nej tack! Ströjobb är status”. I artikeln kvittrade skribenten sedan på om att folk inte längre jobbar utan ”har gigs” och att 80-talister borde kallas ”homo zappiens” eftersom vi hoppar mellan olika jobb med samma rastlöshet som någon som zappar mellan tv-kanaler.

Ja, så kan man ju välja att se det. Eller så kan man se det som att folk hoppar från jobb till jobb eftersom de fasta anställningarna knappt existerar längre, utan det enda som finns att tillgå är att bli utnyttjad av bemanningsföretag eller tvingas bli egenföretagare och därmed förlora alla de rättigheter och förmåner man har som anställd. Att allt det fluffiga snacket om valfrihet, flexibel livsstil och att vara sin egen chef egentligen bara betyder att du ska utföra samma slags jobb som någon som har en fast tjänst men till betydligt sämre villkor.

Den typen av osäker anställningsform har länge varit norm i till exempel mediebranschen men har under de senaste 10-15 åren slagit rot inom allt fler yrkesområden, även bland de så kallade ”vanliga, hederliga” jobben inom exempelvis skola, vård, omsorg, transport och lagerarbete. Sådant som tidigare ansågs normalt, ja nästan tråkigt, har nu för många förvandlats till en ouppnåelig – eller rent av revolutionär dröm, menar Ivor Southwood. Välfärdssamhället – med nio- till fem-jobb, fasta anställningar, betald semester och fungerande skyddsnät var bara en parentes i historien, nu är vi tillbaka till daglönarnas och soppkökens tid.

Ivor Southwood är själv en av dessa prekära arbetare. Trots att han närmar sig 40 befinner han sig i en tillvaro fylld av konstant oro, osäkerhet och usel ekonomi. Han och hans partner vågar inte skaffa barn eftersom de aldrig vet om de kommer klara nästa månads utgifter och ständigt fruktar att behöva flytta hem till sina föräldrar. ”Likt ett par som fantiserar om ett skimrande landet Utopia spekulerar vi kring hur det skulle kännas att ha ett eget hem, att kunna åka på semester tillsammans och att återerövra de timmar som nu går åt till att pendla och fylla i jobbansökningar.”

Han beskriver situationen i England men igenkänningsfaktorn är hög. Alla som har erfarenhet av visstidshelvetet eller råkat ut för den förhärskande positivitetskultur (typ att om du inte får ett jobb beror det på att du har fel inställning och trist attityd) som frodas hos framförallt arbetsförmedlingens coacher kommer att kunna nicka instämmande genom hela boken. Han varvar egna erfarenheter med essäliknande stycken om synen på arbete. Detta blir ett effektivt sätt att både synliggöra vår tids ideologier och visa på dess konsekvenser.

Den typiskt brittiskt torra och lite syrliga tonen löper som en röd tråd och bjuder på en hel del underhållning samtidigt som smärtan över sakernas tillstånd också är väldigt kännbar. Till exempel när han blir anklagad av en rekryterare för att inte vara tillräckligt på hugget när han ringer upp tio minuter efter ett missat samtal; då har jobbet redan gått till en annan.

Prekaritet 2.0 är inte ett knytnävsslag i magen på samma sätt som till exempel Barbara Ehrenreichs *Barskrapad* men ändå en rejält angelägen och viktig rapport från arbetslivet – så som det faktiskt ser ut.

Åsa Linde

Bild: Matilda Ruta

VI ÄR SVERIGE, MÖRDARMASKINEN

Teater Tribunalen:

Föreställning om svensk vapenexport

I totalt mörker får vi följa en röst in i en meditation som ska ta oss djupare in i landet Sverige. Vi ska göra en resa via tio stadier som vid det slutgiltiga tionde stadiet ska visa oss vårt lands innersta.

Så börjar resan: Vi sitter i något som liknar en bur, upplyst underifrån av lysrörslampor av den sort man kan stöta på i allehanda institutioner, skolor, sjukhus, kontorskomplex. Platser där man inte vill stanna en längre stund.

Skådespelarna Henrik Dahl, Julia Koriander och Sandra Medina berättar engagerat för oss om Sveriges stora exportprodukter, Carl-Gustaf, Arthur, ja och så har vi AK4GT. Under några ögonblick liknar skådespelarnas samtal med publiken, något av en nationalistisk mysstund. En stund då vi förenas genom de ”produkter” vår svenska vapenindustri tillverkar. För ingen nämner ordet mördarmaskin.

Plötsligt försvinner våra nya vänner och förvandlas till anonyma steg, ovanför oss, vi är kvar i buren som plötsligt börja skaka våldsamt, ljuset förvandlas till blixtar och under en stund fasar vi för att SUTODAS scenografi ska rasa över oss och vi begravas under stålrör och galler.

Ungefär så oförhappandes är en ”Föreställning om svensk vapenexport”. Ena stunden är skådespelarna våra vänner, för att sedan förvandlas till hotfulla rörelser mot oss, de leker viskleken med oss och orden vi viskar mellan oss förvandlas från en gemensam hemlighet till ett vansinne som ropas ut över scenen. Julia Koriander förvandlas till en repetitiv politiker som svadar, upprepar sig och frånsäger sig allt ansvar, precis på det sätt som vi blivit så vana vid. Ingen kan längre ställas till svars. För vem är ansvarig?

Under en stund undrar jag vilka skådespelarna är, för de genomför föreställningen under sina egna namn. Dem är Henrik, Julia och Sandra men de är också f.d. Boforsanställda, numera arbetslösa Karlskogabor. Sandra Medina är en visualiserad kurva över världsekonomin, hon är ihjälskjutna människor i massgravar, offer för sin frihetskamp, kanske bragda om livet av svenska vapen. Henrik Dahl går från att vara en anonym korvförsäljare till att bli en upprörd Janne Josefsson som på grov göteborgska förfasas över att ingen reagerat över det program av Uppdrag Granskning som handlar om just svensk vapenexport.

Men så under Julia Korianders sista monolog förstår jag att vi har uppnått det tionde stadiet: Julia, Henrik och Sandra är Sverige. Vi är Sverige. Det Sverige där både sympatier för frihetskamp världen över och ignorans över att repressalier mot samma frihetskamp sker med svenska vapen. Vi är det Sverige som läser dagstidningarna i detta nu om den härva som visar att Sverige är inblandat i en vapenfabrik Saudiarabien. Vi är det Sverige vars ledande politiker tycker att ”vi har goda relationer i Saudiarabien som vi måste värna om.” Vi är det Sverige som vänder blad i samma dagstidning och går vidare. Eller så är vi det Sverige som följer Teater Tribunalens krav på svensk folkomröstning om vapenexport.

Eva-Maria Benavente Dahlin

MAKTEN ÄR EN PARASIT SOM STJÄL VÅR KRAFT

Ta tag i närmast tillgängliga ordbok och markera samtliga ord som du uppfattar som maktord med rött, och markera alla ord som du uppfattar som kraftord med grönt. Det är ingen bortkastad övning, eventuellt kommer du att kasta bort ordboken när du är klar. Köp ingen ny, gör din egen! Det kommer aldrig att finnas en ordbok som passar alla. Det är en del av kraften, mångfalden.

Varje kultur har sitt eget makt och kraftspråk, men alla olika maktspråk, liksom de olika kraftspråken, ligger närmare varandra än skillnaden mellan två olika kulturspråk, typ baskiska och swahili. En kultur kan ofta ta formen av en sekt. En kultur kan också beskrivas som en stam, att man har samma härstamning, och det har vi ju alla, det kan ingen förneka utan att förneka sig själv. Och oavsett kulturens storlek, sett som en världsomfattande mänsklig stam eller som en liten sekt som Sverigedemokraterna, så måste var och en ta itu med sitt språk för att hitta vägen till verklig och ömsesidig frihet.

Kraften är tusenfalt större än makten. Utan kraft skulle makten tvina bort på en vecka. Kraften är rörelsen bakom all produktion, bakom allt skapande, oavsett det rör sig om människors aktivitet eller om naturens och jordens egen totala aktivitet. Makten är en parasitär och mänsklig företeelse som lever på att genom våld och hot tillskansa (jämför ta till borg/fästning) och roffa (jämför rov och röva) åt sig av andra människors produktion och av naturens resurser.

Trots den naturliga styrkan i den frihetliga kraften är maktens inflytande över det individuella språket mer än katastrofal. Makten präglar oss genom skolan, tidningar, TV, radio, film och även teater, genom musik, reklam, traditioner, dataspel lika väl som bingolotto. Makten har ett näst intill monopol på den språkliga tsunamin som vi dagligen är offer för. Det gäller att sluta upp med att vara offer. Ta vara på och utveckla kontinuerligt ditt personliga språk som speglar den du egentligen är och visar i vilken riktning du är på väg.

Om vi tittar lite på några officiella synonymer till de grundläggande orden i min text:

Makt = ande, ansträngning, auktoritet, bank, befogenhet, betydelse, central, demokrati, diktatur, eftertryck, fördel, förmåga, herradöme, herravälde, hierarki, huvud, imperium, inflytande, intensitet, krav, ledning, mäktighet, myndighet, nation, potens, påtryckning, påtvinga, rike, stat, styre, styrelse, styrka, tvång, tyngd, utnyttjande, väsen, välde, våld, äga, ägo, övergrepp, övertag, överhöghet, överlägsenhet, övernaturligt väsen. Det är ju helt klart och begripligt att makten fastställer ett språk som passar deras syften.

Kraft = arbetsförmåga, belastning, dugande person, dådkraft, effekt, effektivitet, eftertryck, elkraft, energi, fart, fasthet, fysisk styrka, förmåga, frihet, friskhet, giltighet, hjälp, intensitet, iver, kapacitet, kläm, krut, käckhet, kärnkraft, liv, livfullhet, livskraft, medarbetare, mod, muskler, must, märg, ork, pondus, potens, resurs, rättslig giltighet, ruter, seghet, sisu, själslig skärpa, solidaritet, sting, styrka, stöd, sundhet, spänst, sting, tillgång, tyngd, tåga, uppmuntran, uthållighet, vattenkraft, verkande faktor, verkan, vigör, överenskommelse. Kraft är en term som representerar den omanipulerade styrkan i naturen själv.

Det är ganska lätt att identifiera orden och gruppera dem i sina respektive ordlistor: Maktens och Kraftens. Sen har vi ju alltid möjligheterna att förvränga ordens betydelse genom bland annat metaforer, där orden får beskriva något annat än dom ursprungligen var tänkta till. Men riktlinjen är alltid densamma, pratar vi maktens språk eller försöker vi befria oss?

I maktens språk är könsrelaterade ord utpräglade, precis som rasrelaterade, klassrelaterade, normrelaterade, och så vidare. I den frihetliga kraftens språk finns det ingen anledning att bevara en liknande indelning. Maktens språk används till att hålla alla i strama tyglar, i en ständigt växande kontrollhybris, den frihetliga kraftens språk söker oavbrutet nya vägar att uttrycka sig för en utvidgad förhoppningsvis definitiv frihet från makten, och naturligtvis även klä av maktens språk för att avväpna det. Maktens språk är absolut inte endast enskilda ord, och jag bortser nu från det som allmänt erkänt kallas kanslisvenska, utan det rör sig i större utsträckning om begrepp och synsätt som är så vardagligt etablerade att de flesta använder dem utan att vare sig tänka efter eller reagera.

På 1960-talet utvecklades den så kallade du-reformen på initiativ av enskilda personer inom den parlamentariska kapitalistiska demokratin, och idag är det naturligt att vi säger du till varandra och till alla, men så är det inte överallt. I Frankrike till exempel riskerar en skolelev idag att bli avstängd från sin skola för att ha sagt DU till sin lärare. Bara ett enda litet ord och det har en enorm betydelse. Det pratas om språkbarriärer och det syftar på att vi pratar olika kulturspråk, det kan vi komma över genom att lära oss språken, men vi har också språkets murar, och de finns inom alla språk och de murarna måste tas ner för att vi ska kunna närma oss det frihetliga samlivet.

För att lättare hålla makten på behagligt avstånd är det viktigt att förstå att använda maktens språk till att skydda sig själv och andra mot makten. Det gäller att inte låta makten få övertaget. Vi kan inte vänta på att en match mellan makten och den frihetliga kraften ska avgöras, utan vi måste börja leva det fria livet nu genast, parallellt, för att verklighetens praktik ska kunna utvecklas genom dess erfarenheter. Annars riskerar vi att för alltid vara utlämnade till en utopisk fantasi, inte långt bättre än vilken religiös tro som helst.

Thomas Hallon Hallbert

Var med i Brands redaktion, från 1976 fram till 1980. Gav 1982 ut boken Anarki till Vardags tillsammans med Roland Vila. Har även skrivit i anarkistiska tidningar som Stockholm Fria Press, Socialism och Barbari, Anarkistisk Tidskrift och Stinky.

VECKANS HEMMAFIXAR-TIPS!

Sara H.09

No Border Camp Stockholm

17/6-24/6

7 days

of workshops, talks and direct action against border- and security politics and for a world without borders.

NO BORDERS NO PAPERS NO CONTROL

noborderstockholm.org

GÖR OM, GÖR RÄTT.

Det börjar med scenen ni sett en miljon gånger. Kjell Svennesson är ute och går med sin hund. Den nosar och hittar en ung kvinnokropp, ett vackert, ljuslila lik.

Och fastän madonnan/horan i fråga är död sexualiseras hon. Kameran vandrar långsamt över den skändade kroppen, som såklart inte "bara" är mördad, utan också våldtagen. Det frossas i bilder av den unga, smala, smala, smala, smala kroppen och jag tänker inte rita dom.

Men den här historian är ny. Hon vaknar.

I en affär snattar hon alla jävla godsaker hon kan komma över. Hon äter och äter och äter.

Sen sticker hon kniven i sin förövare.

Och i alla andra män som någonsin våldfört sig på en kvinna. Sen får hennes ande ro.

TFK? WTF!

Vilka är ni och vad gör ni?
Vi heter TFK. Det kan tolkas på olika sätt, till exempel som Tanto Fågelklubb, TransFeminstKniv eller Tokiga Festklubben. Välj själv! TFK organiserar folk som har en tillfällig eller bestående erfarenhet av att definieras/positioneras som kvinna; av sig själv, någon annan, samhället eller staten. Vi är ett mycket löst sammansatt feministiskt nätverk som uppstår i lite olika konstellationer varje år runt 8 mars. Vi vill utmana, testa och omforma olika former av separatism genom uttalad inkludering och exkludering.

Hur var årets feministfestival? Vad tyckte ni själva var höjdpunkten?
Årets feministfestival var rolig, lärorik och fantastisk och körde fram som en tornado. Det bästa var att den lockade en blandad publik. Troligen beroende på att innehållet var så blandat med både spelningar, filmvisning, föreläsningar, aktivism och pragmatisk feministisk praktik.

Vilken feministisk praktik är viktigast just nu tycker ni?
Att sammanföra queeraktivism och anarkism, som till exempel Anarcho Pride jobbar med, är en oerhört viktig och spännande process. Att skapa fler trygga rum att utöva aktivism i är också någonting som är sjukt viktigt och som det behövs mer av.

Hur känns det nu efter festivalen och hur ser planerna för framtiden ut?
Som en ballong som tömts på luft och sedan blåsts upp av feministisk lustgas igen, och som bara vill explodera i rosaskimrande spikkonfetti som målsöker patriarkatets rövhål. Nu fortsätter kampen, patriarkatet skall krossas!

Samira Ariadad

DET HANDLAR OM KVINNOHAT, INTE OM FEMINISTHAT

Brand pratar med Andrea Edwards, skådespelare och Erik Holmström, regissör, SCUM-manifestet som haft nypremiär på Turteatern i Stockholm.

Varför SCUM-manifestet?

Andrea: Det är en av de mest revolutionära texter som skrivits, i sin litterära form och till sitt innehåll. Det finns feminister som kommer och ser föreställningen och som förhåller sig bokstavstroget till texten, det finns andra som ser föreställningen och bara skrattar och tycker att texten är galen och lite fyndig. Det finns ytterligare andra som ser föreställningen och börjar gråta, för att de får syn på sig själva och på patriarkatet. För mig personligen är texten revolutionär, för att texten inte ger några facit för läsaren och berättar vad som är ironi och vad som är allvar. Det är ett manifest som tillåter sig vara allt vad det innebär att vara människa: analytisk, euforisk, fullständigt orealistisk, full av vrede, bärare av en enorm kärleksslängtan, allt, precis allt, ryms i det här manifestet. Jag älskar när hon räknar upp de mest motbjudande manstyperna, och börjar med våldtäksmän, vilket ju är en väldigt adekvat kategori, men sen på plats nummer tre så kommer dåliga sångare och musiker och det är precis den här pendlingen som gör texten så revolutionär, att man aldrig är trygg och det gör att man tvingas tänka själv. Man kan aldrig gå med på texten hela vägen för plötsligt, när man minst anar det, så kommer sådant som man inte inte kan gå med på och man tvingas ifrågasätta sig själv.

Erik: Jag ville jobba med texten för att den inte ger några svar utan snarare sätter igång en massa frågor.

Hur analyserar ni den debattstorm som varit kring föreställningen?

Andrea: Vi lever i ett klimat där kvinnohatet frodas just nu. Det är klart att SCUM-manifestet blir en tacksam måltavla för detta. Hatet kommer mestadels från arbetslösa, ensamma män, som kanske blivit fråntagna vårdnaden och som upplever att feminismen tillskriver dem en maktposition som de inte har.

Erik: I ett allt mindre människovänligt samhälle så riktas maktlöshet mot t. ex invandring eller i det här fallet feminismen. Min tolkning är att fattigdom och maktlöshet skapar den här typen av hat. Att det är män som ägnar sig åt det är väl... för att det är män som ägnar sig åt den här typen av utåtagerande beteende.

Andrea: Jag vill verkligen betona att hatet och hoten enbart riktats mot alla inblandade kvinnor i projektet. Om hatet hade handlat om att vi satte upp SCUM-manifestet specifikt hade Erik fått lika stora, om inte de största påhoppen. Det handlar inte om feministhat utan om kvinnohat.

Erik: Föreställningen hade kunnat väcka den viktiga debatt som vi behöver. Men istället har fokus i debatten legat på att feminismen har gått för långt.

Andrea: Samtidigt måste jag säga att jag varje föreställning ser fyra, fem personer som förändrats av att se SCUM-manifestet. Vilken annan föreställning åstadkommer det?

Eva-Maria Benavente Dahlin
Bild: Karolina Bång

2012 BLIR FEMINISMENS PUNKÅR

Den vita kränkta mannen är inte vår vän. Därför organiserar vi oss utan att ta hänsyn till honom. Crew Scumrask är ett feministiskt arrangörskollektiv bestående av ett gäng vänner, tillika feminister och radikaler. Vi är trötta på en mansdominerad, intern och exkluderande punkscen/musikscen, där befintliga patriarkala maktstrukturer och avsaknad av feminism inte tas på allvar. Vi kräver inget mindre än att den heteronormativa, manliga och exkluderande gemenskapen, och den uppenbara oviljan att praktisera feminism, både synliggörs och förgörs – för förändring och förbättring!

Vi drömmer om – och tänker jobba för att förverkliga – dagen när:
- inget längre kallas "tjejband"
- när sexistiska och/eller anti-feministiska texter är oacceptabla att framföra
- när all male-band inte längre är norm
- punk inte nödvändigtvis betyder "redlöst supande" utan står för ett verkligt och normkritiskt budskap
- en massa tjejer, trans- och queerpersoner i publiken är vardag
- vi kommer vilja gå på spelningar – och när vi är där vara på en plats där vi känner oss välkomna, har kul och mår jävligt bra!

Det här är alltså året då machopunkarna kommer att sätta i halsen på grund av det brutna samförståndet. Nu återtar vi punkscenen. I år ska alla som vill kunna gå på punkspelning utan att känna sig varken objektifierad, exkluderad eller osynliggjord – för 2012 är feminismens punkår!

Crew Scumrask

MOTSTÅND

Nu kommer repressionen mot de indignerade

De indignerade har hittills undkommit den massrepression som drabbade antiglobaliseringsrörelsen i början av 2000-talet. Men nu börjar regeringarna i Sydeuropa att ta till verktyg emot protesterna.
Förra veckan sa den spanske konservative inrikesministern Jorge Fernández Díaz att regeringen kommer att göra om brottsbalken och göra ”passivt motstånd” till ett brott. Detta kan till exempel betyda att om man sprider info på nätet om en demo som sedan visar sig bli våldsam, eller deltar i en sådan demonstration utan att själv använda våld, kan man få 4 år i fängelse.
Det är inte svårt att se kopplingen till den spanska regeringens oförmåga att lösa krisen. Hälften av de spanska ungdomarna är utan jobb. A-kassa och liknande skärs ner och varje vecka vräks folk från sina hem. På det här sättet tänker regeringen möta den ilska de vet snart kommer att explodera.

Kajsa Ekis Ekman

I NATT ÄR VI ALLA
VALERIE SOLANAS

Internationella kvinnodagen 2012 blev inte som jag hade tänkt mig; i år tog Malmöfeminismen en vändning jag inte hade förutspått då årets Ta natten tillbaka-demonstration (TNT) inte längre kännetecknades av ett icke-samförstånd med cis-män*, utan istället välkomnade ”alla med behov av att ta natten tillbaka”. Därför kommer du nu att tas med på en retrospektiv resa till de tre senaste årens feministiska högtidsstunder för att stifta bekantskap med Malmös anarkafeminister. Vi börjar i efterdyningarna av Riot Grrrl-rörelsen.

”Målet är ju att lika många tjejer som killar ska plocka upp elgitarren, starta skivbolag och TA PLATS. [...] Därför ska Ladyfest vara som en Le Tigre-låt, som filmen Girlfight, som Emma Goldmans memoarer och som att tokdansa till Leila K.”

Citatet skriker anarkafeminism för mig och får hjärtat att slå snabbare; för vem har inte en kär relation till Emma Goldman? Eller gått och nynnat på Le Tigre-låten Deceptacon på väg hem från en dansant demo? Och vem önskar inte att en ibland kunde vara lika rapp i käften och snabb med nävarna som Michelle Rodriguez i filmen Girlfight? Och slutligen, vilken TNT-demonstration avslutas inte med tokdans till Leila K?
Det är då vi vinner. Så känns det i alla fall. När vi precis har kommit tillbaka till Möllevångstorget, det är en mörk kväll i mars och det är ingen som egentligen vill att demonstrationen ska ta slut; då vibrerar hela kroppen till toner av Leila K som ohämmat skriker ”Out of control” och allt jag känner är: nu tar vi dom jävlarna!

Fredag 6 mars, 2009: Vi tar natten tillbaka, Möllevångstorget 23:00.
Arr: Mangla & Klubb Bazooka. Definition av separatism: endast kvinnor
Ur uppropet: ”Vi är här, vi är många och vi är jävligt förbannade! [...] På fredag går vi ut för att visa att vår rädsla har övergått i ilska, det är dags att som enade systrar slå tillbaka!” Efter förpeppen på Café Revolt begav vi oss till Möllevångtorget med eskort av polisen. Efter att bl.a. de uniformerade männen ombetts ”to fuck off” och gå hem och tänka över sin mansroll, tog vi våra rättmätiga gator i besittning. Jag minns känslan av att verkligen uppleva det där systerskapet, det där evinnerligt svåra och exkluderande systerskapet.

Lördag 6 mars, 2010: Ta natten tillbaka, Möllevångstorget 22:00.
Arr: Mangla & IMET. Definition av separatism: för alla med erfarenhet av att leva som kvinna
Ur uppropet: ”Våra gator är stulna ifrån oss! Detta kommer vi aldrig att acceptera. Vi måste bryta den förlamande rädslan. Tillsammans omvandlar vi vår rädsla till ilska. Nu tar vi gatorna tillbaka!”
Sydsvenskan rapporterade: “Demonstrationen, som inte hade tillstånd och som var under ständig bevakning av polisen [...] är en del av helgens Systerskapsfestival som i sin tur är en tjuvstart på måndagens Internationella kvinnodag. I år firar Internationella kvinnodagen hundraårsjubileum.”
Hundra år av organiserat motstånd och det enda som fanns att säga förmedlades via demons frontbanner: ”Får vi inget tar vi allt”. Det blir inga hundra år till.

Tisdag 8 mars, 2011: Ta natten tillbaka-demonstration, Möllevångstorget 20.00.
Arr: ej namngiven grupp. Definition av separatism: transkvinna, transman, genderqueer, intergender, ciskvinna*
Ur uppropet: ”Vi tar natten tillbaka som en handling mot patriarkatet och heteronormativiteten!” Yelah rapporterade om att Malmöpolisen får börja morgondagen med att tvätta sina bilar och fortsatte med att ”Macho die” sjöngs unisont. Sydsvenskan skrev istället om ”stök”, ”färgbomber”, och ”störningar i trafiken”.
Väl tillbaka på Möllevångstorget spelades demons sista låtar med Keny Arkana och Leila K; vi dansar och ler, sulor mot kullersten, händer i luften och så några sista agitoriska ord från det sprakande ljudsystemet; varpå ljudbilen sakta rullar iväg nerför Ystadsgatan och en trevande tystnad sänker sig över Möllan. Sibyllas neonskyltar lyser irriterande och vi påminns om den illaluktande verkligheten. Folk börjar skingras och jag tänker: ”Men hallå, vi ska ju krossa patriarkatet! Kom tillbaka!”.

Varför Ta natten tillbaka?
Att vara ute på gatorna tillsammans med kompromisslöshetens kollektiv inger känslan av att i natt är vi alla Valerie Solanas. I natt tar vi ingen som helst skit på grund av vårt tilldelade kön eller könsuttryck – för det är vi som bestämmer! Våra TNT -demonstrationer visar på att vi aldrig kommer att vika undan med blicken och att vi alltid kommer att fortsätta vara arga jävla feminister tills den vita, heterosexuella, manliga hegemonin är avskaffad tillsammans med kapitalismen. Då kan vi börja prata om samförstånd.

** cis-man/cis-kvinna= det är du om du är född som, identifierar dig som och blir sedd och behandlad som man/kvinna*

Gina Kling
Bild: Sara Hansson

Brand

Anarkistisk tidning sedan 1898

Redaktör: Samira Ariadad

Redaktion: Kajsa Ekis Ekman, Samira Ariadad, Sofia Carlevi, Mathias Wåg, Jonatan Johansson, Matilda Ruta, Linn Ahlgren, Eva-Maria Benavente Dahlin, Moa Matsdotter, Anja-Lisa Rudka, och Cecilia Höglund

Medarbetare: Eva-Maria Benavente Dahlin, Gina Kling, Thomas Hallon Hallbert, Åsa Linde, Erika Stensson, Petter Hellström, Annie Hellquist, Olle Eriksson, Matteo Pasquinelli, Mikael Altemark, Förbundet Allt åt alla Malmö, Erik Persson, Alexander Berthelsen, Alberto Toscano, Gustav Ingman, Ida Hansen, Nicole Montén, Elliot Baron, Gabriel Widing
Grafisk form: Matilda Ruta, Jonatan Johansson

Bildredaktion: Matilda Ruta, Linn Ahlgren, Anja Lisa Rudka

Bilder/Serier: Anna Ehrlemark, Felicia von Zweigbergk, Kolbeinn Karlsson, Stina Löfgren, Jens Reuterberg, Linn Ahlgren, Anja-Lisa Rudka, josefin Svenske, Matilda Ruta, Sara Hansson, Karolina Bång

Omslag: Matilda Ruta

Webb: www.tidningenbrand.se

E-post: info@tidningenbrand.se

Tryck: Trydells, Laholm 2012.
Ansvarig utgivare: Mathias Wåg

Prenumeration:
300 kr för 6 nummer.

Box 150 15, 104 65 Stockholm
Plusgiro 478 24 80-0,
Kulturföreningen Brand
ISSN: 0284-9526

DET FINNS EN SAK SOM DE FLESTA TJEJER HAR FÅTT LÄRA SIG...

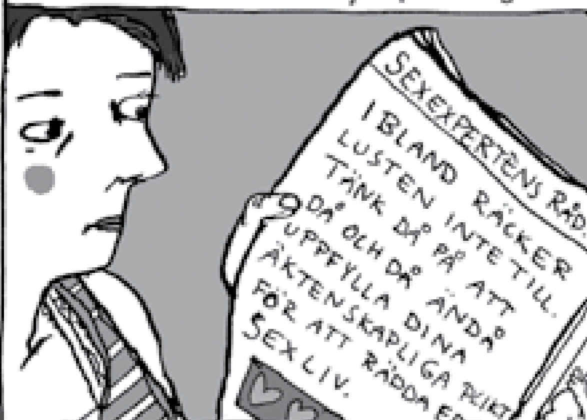

DINA LÅR HÖR TILL DIG, MEN DET HÖR TILL MIG ATT SÄRA PÅ DEM
DÄRFÖR KOMMER HÄR EN LITEN PÅMINNELSE!

Din kropp är BARA din...
DET ÄR BARA UPP TILL DIG VAD DU VILL SKA HÄNDA MED DEN.

VILL DU HA SEX MED ALLT SOM RÖR SIG?
GÖR DET OM DU HAR MÖJLIGHETEN!

OM DU INTE HAR LUST, MÅSTE DU VÅGA SÄGA DET! EN VETTIG, NORMALT FUNTAD PERSON, TYCKER DET ÄR MER OBEHAGLIGT ATT HA SEX MED NÅN SOM EGENTLIGEN INTE VILL. ÄN ATT DEN ANDRA INTE "STÄLLER UPP".

Situationerna där manliga kroppar har större frihet är oräknerliga...
FAN VAD VARMT DET ÄR GRABBAR!

...men skit i det! Du bestämmer själv när dina bröst ska ha med sex att göra.
NÄTVERKET "BARA BRÖST" 2009

DU FINNS BARA TILL FÖR DIG!
SLUT

B
POSTTIDNING
Brand, Box 150 15
104 65 Stockholm